

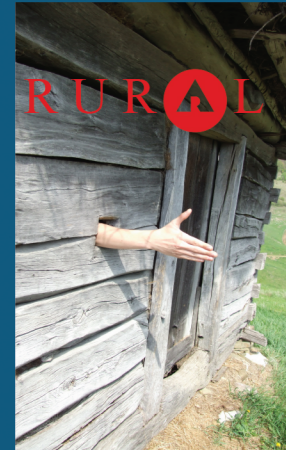
Arhitectura este știința și arta de a realiza construcții trainice, folositoare, sănătoase și armonioase. Arhitectura se face pentru oameni și mediul lor, prin clădiri sau construcții alcătuite cu cap. Rostul ei este să ne facă viața mai frumoasă, mai sănătoasă și să ne aducă aminte cine suntem atunci când uităm.

Arhitectul este cel care se ocupă cu arhitectura. El își imaginează casele și desenează (alături de echipele de ingineri) schițele / planșele după care se construiesc clădirile. El ține cont de posibilitățile și de nevoile celui care îl cheamă/angajează, de legile în vigoare și de felul în care se fac casele trainice, sănătoase și frumoase.

FĂLTICENI

ORDINUL
ARHITECTILOR
DIN ROMÂNIA

Obiectivele generale ale PROGRAMULUI RURAL al Ordinului Arhitecților din România

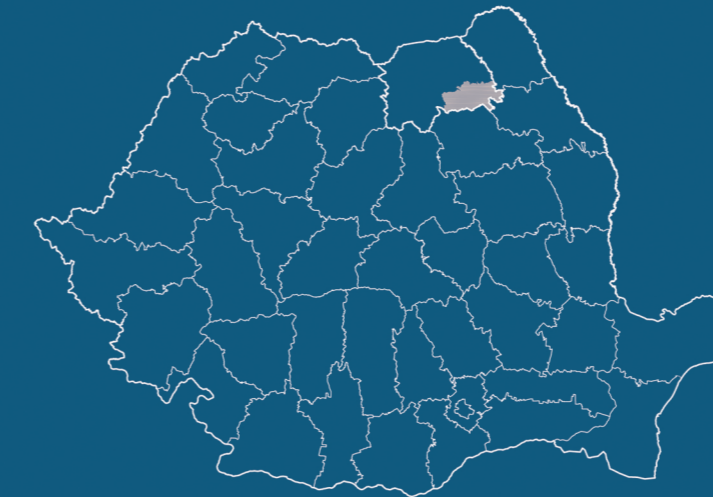
- creșterea calității practicii profesionale în mediul rural
- conștientizarea nevoii de protejare/promovare a zonelor cu specific local valoros
- folosirea arhitecturii (cu toate domeniile conexe) ca pârghie în dezvoltarea economică a mediului rural pe baze ecologice / responsabile
- elaborarea documentelor ce vor reglementa intervențiile în mediul rural (cu sau fără finanțare europeană)

Realizat cu sprijinul:

ACEST GHID SE DISTRIBUIE GRATUIT!

Ghidul poate fi accesat și descărcat de pe site-ul OAR:
<http://www.oar.archi/despre-oar/publicatii-si-documente-oar>

GHID DE ARHITECTURĂ

GHID DE ARHITECTURĂ

pentru încadrarea în specificul local din mediul rural

ZONA FĂLTICENI

ORDINUL
ARHITECTILOR
DIN ROMÂNIA

Ghidul de arhitectură se adresează:

- locuitorilor satelor
- administrației locale și regionale
- investitorilor publici și privați
- consultanților de accesare a fondurilor europene
- proiectanților

În vederea întocmirii proiectelor pentru

- investiții din Programul Național de Dezvoltare Rurală
- investiții private
- investiții publice

și fundamentării documentațiilor de urbanism.

Colectiv de elaborare:

Coordonator:

arh. Doru-Florin DEACU

Consultant științific:

Violeta ENEA, șef al Serviciului de Etnografie
din cadrul Muzeului Bucovinei, Suceava

Echipă:

arh. Doru-Florin DEACU

arh. Corina Monica RONCEA

conf. univ. dr. Carmen-Emilia CHAȘOVSCI,
Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava

stud. Alina-Maria DEACU

Grupul Rural al O.A.R.

Tehnoredactare și corectură text:

stud. Alina-Maria DEACU

Ghidul a apărut cu sprijinul Ordinului Arhitecților din România și a fost finanțat din timbrul de arhitectură.

- decembrie 2016 -

ROSTUL GHIDULUI

Rostul acestui material este de a furniza un instrument de lucru locuitorilor mediului rural, autorităților locale, investitorilor, proiectanților și consultanților implicați în procesul de construire sau elaborare a unor regulamente de construire în mediul rural.

Ghidul își propune să fie un set de reguli ușor de aplicat, cu exemple clare (inclusiv de tipul AȘA DA sau AȘA NU), care să faciliteze alegerea modelelor adecvate de către cei ce vor să construiască în mediul rural. În același timp, Ghidul intenționează să ușureze activitatea echipelor de proiectare/ consultanță în alegerea configurațiilor, a materialelor și a tehnologiilor necesare construirii în mediul rural, fie că vorbim despre proiecte finanțate prin PNDR, despre elaborarea documentațiilor de urbanism sau despre simple intervenții cu finanțare exclusiv privată.

Obiectivul esențial al acestui ghid este păstrarea nealterată a spiritului așezărilor în care sunt propuse proiectele și creșterea calității vieții, dar cu conservarea tradițiilor și a peisajului cultural existent – acestea fiind, de fapt, chiar resurse pentru dezvoltarea durabilă în mediul rural.

În acest sens, există deschidere pentru abordări specifice secolului al XXI-lea care țin cont de resursele locale, de energiile regenerabile, precum și de cunoașterea acumulată local (meșteșugurile și tehnica populară). Proiectele de succes din mediul rural evidențiază faptul că există o legătură foarte strânsă între calitatea peisajului natural, a celui construit și calitatea vieții. Viitorul oricărei comunități depinde de modul în care își administrează resursele.

Mediul construit (construcțiile de orice fel) poate fi o resursă extrem de valoroasă sau din contră, doar un consumator de resurse. În acest sens, prezentul material propune soluții care pun în valoare înțelepciunea tradiției constructive locale, a utilizării responsabile a resurselor locale dar în același timp oferind soluții noi, ce țin de materiale și tehnici moderne de construcție și de surse de energie regenerabilă.

IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN GOSPODĂRIREA RESPONSABILĂ A MEDIULUI CONSTRUIT

Grija cu care întreținem, reparăm sau construim - fie că este vorba de casele tradiționale, părintești sau de clădiri noi, reprezintă un proces ce presupune asumarea unei responsabilități față de întreaga comunitate. Orice clădire trebuie percepută în primul rând ca o componentă a ansamblului așezării satești. Astfel, o clădire trainică, frumoasă, care își îndeplinește bine rostul pentru care a fost construită, ar trebui să fie un motiv de mândrie pentru întreaga comunitate. Acest lucru devine și mai evident, mai relevant, în cazul clădirilor cu funcțiuni publice, comunitare: primăria, școala, „Căminul Cultural”, dispensarul, clădiri de cult etc.

Principiile care vor sta la baza oricărei intervenții asupra mediului construit din zonele rurale (fie că este vorba de conservare, întreținere, modernizare sau construire) sunt următoarele:

- respectul pentru moștenirea culturală; se va urmări cu precădere integrarea în context prin păstrarea nealterată a identității așezării, a peisajului construit și a celui natural; responsabilitate față de urmași; îmbunătățirea condițiilor de viață în prezent prin valorificarea resurselor locale în mod judicios, pe termen lung, pentru a rămâne disponibile și generațiilor viitoare;
- utilizarea surselor de energie regenerabile;
- valorificarea amplasamentului astfel încât forma/ volumetria și înfățișarea clădirii să reflecte climatul local: orientare și însorire, umiditate și vânturi dominante, oscilații de temperatură etc.;
- utilizarea materialelor și tehnicilor tradiționale care de fapt reflectă soluțiile cele mai bune cristalizate de-a lungul timpului pentru condițiile de mediu locale;
- utilizarea materialelor reciclabile și refolosirea apelor uzate și pluviale.

Pentru noile programe/funcțiuni propuse în mediul rural, întotdeauna se vor analiza următoarele aspecte:

Relevanța: „Cât de necesară este această nouă clădire sau ansamblu pentru comunitate? Cum se va asigura întreținerea și funcționarea noilor clădiri?”

Incluziunea socială: „Cât de echitabilă este repartizarea serviciilor, a utilităților, a facilităților de producție în teritoriu?” Se va urmări favorizarea accesului tuturor membrilor comunității în aceeași măsură la noile funcțiuni.

Dezvoltare comunitară prin calificare profesională și încurajarea economiei locale

În anumite comunități, deși există resurse de materie primă valoroase, acestea sunt neglijate de localnici, iar meșteșugul prelucrării lor s-a pierdut. În această situație este necesară calificarea localnicilor astfel încât să poată avea acces la resurse, în vederea susținerii unor activități de economie socială capabile să aducă un venit constant în comunitate.

Acest principiu este extrem de important atât datorită rezultatului direct de ieftinire a investiției prin folosirea forței de muncă locale, cât și datorită efectului pe termen lung pe care îl asigură: în teritoriu rămân nu numai funcțiunile capabile să deservească locuirea, ci și personalul calificat capabil să le utilizeze.

Acest deziderat se poate atinge doar printr-o politică investițională coerentă, care trebuie să urmeze niște pași necesari, cum sunt:

- cooptarea localnicilor adulți și lipsiți de ocupație ca mână de lucru, pentru început, necalificată;
- aducerea în teritoriu a inginerilor, maiștrilor, tehnicienilor și muncitorilor capabili să instruiască și să asigure calificarea lucrătorilor necalificați;
- organizarea de cursuri practice și cursuri de formare și calificare pentru localnici;
- dezvoltarea unor centre de valorificare a materialelor de construcție ecologice rurale cu aplicații în domeniul construcțiilor;
- pe măsura derulării programului,

gradul de calificare a personalului crește; consecutiv, crește remunerația și capacitatea de a întreține locuințele nou create;

- atingerea obiectivelor avute în vedere la terminarea programului: aceste funcțiuni productive vor rămâne în teritoriu, urmând să deservească întreaga așezare în ansamblul ei; în plus, la terminarea programului, zona va fi locuită de un segment de populație productiv; acesta va fi capabil să presteze munci calificate în cadrul așezării dar și în vecinătate, fiind astfel capabil pentru a-și întreține casele și gospodăriile.

Rostul arhitectului

Arhitectul are rostul de a îmbina oportunitățile cu resursele și nevoile beneficiarilor, indiferent dacă aceștia sunt o familie, o firmă, un ONG sau autorități locale și de a oferi soluții realiste în timp util. Reușita demersului său este direct proporțională cu adecvarea proiectului la cele enumerate mai sus. Aceste lucruri nu trebuie rupte din contextul mediului rural românesc de început de secol XXI, în care confuzia dintre valoare și non-valoare este mult prea des

întâlnită. În acest sens, arhitectul are și rolul de a-și consilia beneficiarul (fără a-l manipula) pentru a asigura premise realiste unor proiecte/ demersuri ce au ca finalitate sporirea calității vieții, inclusiv prin atributele mediului natural sau fondului construit la care participă în mod direct. Rostul lui este să aducă echilibru acolo unde este chemat.

1

CUPRINS

1. ZONA	4
1.1. Delimitarea geografică a zonelor după unități administrativ-teritoriale	4
1.2. Precizarea caracteristicilor specifice zonei	4
2. SPECIFICUL LOCAL	6
2.1. Peisajul rural-cultural	6
2.2. Tipologii de sate	7
2.3. Amplasarea pe lot și sistemul constructiv	8
2.4. Tipologiile de acoperșuri, pante, materiale de învelitori, culori, goluri de iluminare și ventilație (forme permise) în funcție de caracteristicile de climă, relief și tehnici locale	10
2.5. Gabaritele/ proporțiile conforme specificului local sau soluții ecologice durabile de secol XXI	10
2.6. Travei de fațadă conform specificului local, fără a ieși din scara clădirilor învecinate, ca percepție umană	10
2.7. Raportul plin/ gol, forma, dimensiunea și proporția golurilor și a ferestrelor conform specificului local	11
3. AMPLASAREA CONSTRUCȚIILOR	11
3.1. Prevederi generale privind intervențiile noi	11
3.2. Amplasarea în cadrul așezării	12
3.2.1. Recomandări	12
3.3. POT, CUT, regim de înălțime	12
3.4. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în afara vetrei satului – probleme de încadrare în peisaj	13
3.5. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot	14
4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE	17
5. ELEMENTELE DE CONSTRUCȚIE	19
5.1. ACOPERIȘUL	20
5.1.1. Specificul local	20
5.1.2. Recomandări	21
A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) dispuse în sistem pavilionar	21
Forma și volumetria	21
Șarpanta	22
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)	22
Elementele de iluminare, ventilație, instalațiile	23
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum	24
Forma și volumetria	24
Șarpanta	25
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)	25
Elementele de iluminare, ventilație, instalațiile	25
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	25
Forma și volumetria	25
Șarpanta	25
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)	26
Elementele de iluminare, ventilație, instalațiile	26
5.2. PEREȚII	27
5.2.1. Specificul local	27
5.2.2. Recomandări	28
A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp) și construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) de tip monovolum	28
B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) de tip monovolum	28
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	29
5.3. FUNDAȚIILE	30
5.3.1. Specificul local	30
5.3.2. Recomandări	30
A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) dispuse în sistem pavilionar și	30
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum	30
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	30
5.4. TÂMLĂRIA ȘI GOLURILE	31
5.4.1. Specificul local	31
5.4.2. Recomandări	34
A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) dispuse în sistem pavilionar	34
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum	35
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	35
5.5. PORȚILE	37
5.6. ELEMENTELE DE FAȚADĂ	39
5.6.1. Specificul local: registre orizontale (coamă, streșină, soclu) și verticale (prispă, cerdac, foișor, coș de fum etc.)	39
5.6.2. Recomandări	40
A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) dispuse în sistem pavilionar	40
A.1. Marcarea registrelor orizontale	40
A.2. Marcarea registrelor verticale	40
A.3. Frontoanele cerdacurilor și foișoarelor, timpanele acoperișurilor în două ape și decorațiile de fațadă	40
A.4. Streșinile, jgheburile și burlanele	40
A.5. Materialele pentru finisaje	40
A.6. Culorile	40
A.7. Tehnologiile	40
A.8. Ierarhizarea fațadelor	41
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum	41
B.1. Marcarea registrelor orizontale	41
B.2. Marcarea registrelor verticale	41
B.3. Timpanele și decorațiile de fațadă	41
B.4. Streșinile, jgheburile și burlanele	41
B.5. Materialele pentru finisaje	41
B.6. Culorile	41
B.7. Tehnologiile	41
B.8. Ierarhizarea fațadelor	41
B.8. Instalațiile și instalațiile tehnologice	41
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	41
C.1. Marcarea registrelor orizontale	41
C.2. Marcarea registrelor verticale	42
C.3. Frontoanele cerdacurilor și foișoarelor, timpanele acoperișurilor în două ape și decorațiile de fațadă	42
C.4. Streșinile, jgheburile și burlanele	42
C.5. Materialele pentru finisaje	42
C.6. Culorile	42
C.7. Tehnologiile	42
C.8. Instalațiile și instalațiile tehnologice (după caz)	42
5.7. ANEXE GOSPODĂREȘTI/ ACARETURI	43
5.7.1. Specificul local	43
5.7.2. Recomandări	44
A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) dispuse în sistem pavilionar	44
Construcțiile anexe	44
Spațiile de trecere/ spațiile exterioare	44
Scările exterioare	44
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum	45
Construcțiile anexe	45
Spațiile de trecere/ spațiile exterioare	45
Scările exterioare	45
5.8. AMENAJĂRILE EXTERIOARE	45
5.8.1. Specificul local	45
5.8.2. Recomandări	46
A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) dispuse în sistem pavilionar	46
Pavimentele exterioare	46
Vegetația	46
Împrejmirile	46
Fântânile	46
Echiparea edilitară	46
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum	48
Pavimentele exterioare	48
Vegetația	48
Împrejmirile	48
Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână etc.	48
Iluminarea exterioară	48
Echiparea edilitară	48
6. SPAȚIUL PUBLIC	49
6.1. Specificul local	49
6.2. Recomandări	50
Drumuri și alte căi de acces public	50
Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână, troiță etc.	51
Iluminarea exterioară	51
Reclamele, firmele, inscripțiile, însemnele	51
7. PERFORMANȚA ENERGETICĂ	53
7.1. Recomandări	53
7.1.1. Sistemele de încălzire (cerințele de securitate la incendiu)	53
7.1.2. Eficiența termică (sisteme și materiale de izolare)	54
ANEXE	57
ANEXA 1: Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de vedere, silueta)	57
ANEXA 2: Glosar de termeni	57
ANEXA 3: Legislație	59
BIBLIOGRAFIE	60
CREDITE IMAGINI	61

1. ZONA

1.1. Delimitarea geografică a zonelor după unități administrativ-teritoriale

Zona Fălticeni reprezintă 0,6% din teritoriul geografic al României și cuprinde cea mai mică parte din unitățile administrative-teritoriale ale județului Suceava (alături de Zona Bucovina de Sud).

Ghidul se aplică în toate satele de pe teritoriul administrativ al următoarelor localități:

Orașele Dolhasca, Fălticeni și Liteni (satele aparținătoare); comunele Baia, Bunești, Bogdănești, Boroaia, Cornu Luncii, Dolhești, Drăgușeni, Fântâna Mare, Forăști, Hârtop, Horodniceni, Mălini, Preuțești, Râșca, Slatina, Vadu Moldovei și Vulturești.

1.2. Precizarea caracteristicilor specifice zonei

Condițiile de viață prielnice oferite de natură așezărilor omenești – adăpost, izvoare de ape, terenuri pentru agricultură, materiale de construcție, acces lesnicioase la principalele căi de circulație – au făcut ca zona etnografică Fălticeni să fie locuită din cele mai vechi timpuri. Descoperirile arheologice atestă existența locuirii fără întrerupere din paleolitic și neolitic până în ziua de azi.

Caracteristici geografice și climatice

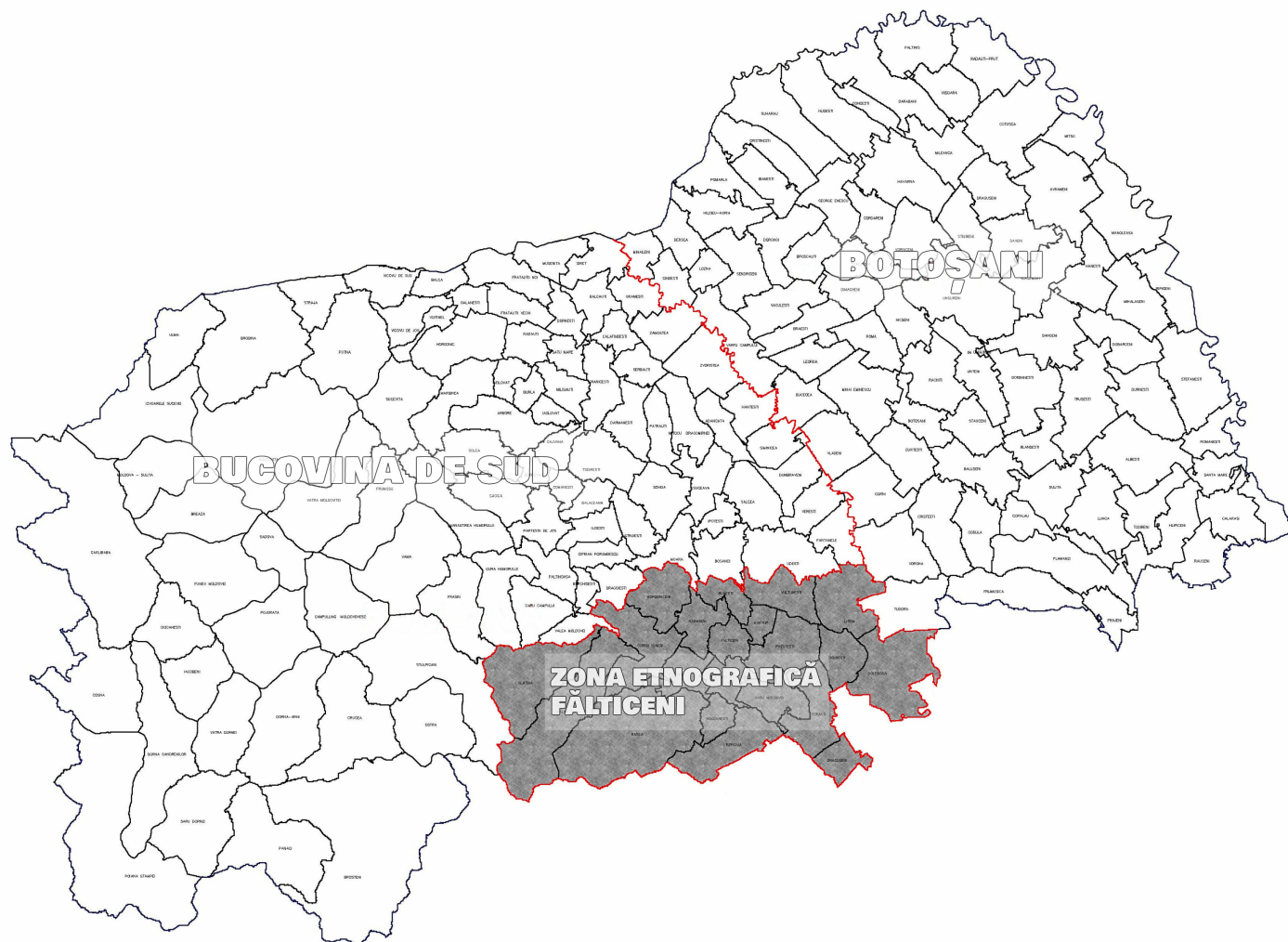
Zona etnografică Fălticeni, situată în sud-estul județului Suceava, ocupă o suprafață de 1439,06 kmp. Cea mai mare parte a teritoriului se află

în Podișul Fălticeni, ca subdiviziune a Podișului Sucevei, cu altitudini cuprinse între 400 m și 500 m, Dealul Teișoara având înălțimea maximă, de 528 m. Spre nord-vest zona este delimitată de forme deluroase, la contactul cu Depresiunea Liteni. La limita de vest se găsesc Subcarpații. În extremitatea sud-vestică, Munții Stânișoarei prezintă aspectul unor culmi prelungi asemănătoare obcinelor, care cuprind Depresiunea Găinești. Văile Șomuzului Mare și

Șomuzului Mic, integrate în Podișul Fălticeni, formează o zonă joasă cu văi mlăștinoase și inundabile. Geologia podișului este caracterizată de formațiuni nisipoase și argiloase care conțin și orizonturi calcaroase sau gresoase, ce dau un pronunțat aspect structural. Subcarpații prezintă o structură geologică apropiată de cea a Carpaților și mult diferită de cea a podișului. Vegetația se manifestă prin zona forestieră și cea de silvostepă. Rețeaua hidrografică aparține în

cea mai mare parte bazinului Râului Siret, cu afluenții Moldova și cele două Șomuzuri. Apele stătătoare sunt reprezentate mai ales prin cele 6 lacuri antropice (amenajate) cu destinație piscicolă.

Clima zonei este temperat-continentală, influențată de curenții nord-vestici; sunt și influențe mediteraneene și atlantice. Temperaturile medii anuale sunt moderate (5°C - 8°C) și precipitațiile bogate (600 mm – 800 mm anual).

Caracteristici demografice și etnografice

Zona a avut posibilități de comunicare cu Transilvania și Moldova, mai ales prin „dumul Băii” care pornea de la Bistrița către Dorna și de aici spre Neamț cu o variantă spre Baia. Legăturile s-au manifestat prin treceri de populație în ambele sensuri, fenomen cu urme evidente în toponimie. Diversitatea etnică și implicit culturală este rezultatul migrațiilor temporare care preced migrațiile definitive, mai ales dinspre Transilvania, Germania, Polonia sau Armenia.

Populația rurală este preponderentă față de cea urbană. Majoritatea populației este de naționalitate română și de religie ortodoxă.

Sporul natural al populației se menține actualmente peste valorile medii ale țării.

Ramuri economice și meșteșugărești

Potențialul economic este reprezentat de: agricultură, zootehnie, silvicultură, industrie, comerț, construcții și turism. Economia locală se bazează pe următoarele elemente: resurse naturale, reprezentate în principal de folosințele agricole și silvice și de factorii de producție care valorifică resursele culturale, naturale și umane.

Ocupații principale

- *agricultura și cultura plantelor textile*, practicate în Podișul Fălticeni, la nivel de subsistență și mai puțin la scară mare;

Culturile predominante în zonă sunt cele de cereale (ovăz, orz, secară, mei, hrișcă, grâu și porumb), de plante textile și tehnice (în, cânepă și floarea soarelui) și de legume (fasole, cartof).

Diversitatea producției agricole reprezintă caracteristica definitorie a agriculturii zonei. Exploatațiile agricole mici sunt definite de practicarea unei economii de subsistență și a unei multitudini de culturi agricole.

Produsele sunt puține iar resursele de forță de muncă sunt reduse datorită migrației rural – urban. Surplusurile sunt convertite în produse necesare traiului zilnic prin intermediul piețelor

agroalimentare, dar fiind reduse, acestea nu permit dezvoltarea și rentabilizarea exploatației agricole prin achiziția de mijloace de producție.

Fărămișarea excesivă a terenurilor agricole are un impact negativ asupra activităților antreprenoriale în domeniul agricol.

- *pomicultura*, cu o veche tradiție în zonă, practică mai ales în împrejurimile localităților Fălticeni și Rădășeni; fructele au constituit o sursă suplimentară de venituri prin vânzarea băutilor (țuica, vișinata etc.) și au avut un rol important în alimentația tradițională;

- *creșterea animalelor*, practică mai ales la munte.

Rentabilizarea activităților zootehnice este în mare măsură dependentă de gradul de prelucrare pe plan local a produselor animaliere în unități industriale de capacitate mică și mijlocie.

Ocupații secundare

- *albinăritul (apicultura)*, practicat mai ales în sud-vestul zonei (Mălini, Drăgușeni, Fălticeni), fiind favorizat de condițiile locale; mierea a fost folosită în alimentație până la fabricarea zahărului din sfeclă, ceara a servit secole de-a rândul la iluminat iar produsele apicole au fost întrebuințate în medicina populară;

- *pădurăritul (exploatarea lemnului)*, practicat la munte;

În cadrul Direcției silvice Suceava a Regiei Naționale a Pădurilor există Programul de regenerare a suprafețelor de pădure, respectiv lucrări de împăduriri și completări, realizate în campaniile de primăvară.

Fiecare ocol silvic are în administrare una sau mai multe pepinieri silvice care produce toată gama de specii forestiere necesare lucrărilor de regenerare.

- *vânătoarea*, practică în întreaga zonă; în prezent vânătoarea este reglementată;

- *pesculitul*, practicat în toate râurile și pâraiele din zonă (Siretul, Moldova, Șomuzurile), precum și în iazuri și în lacurile antropice; în prezent pescuitul este reglementat;

- *culesul din natură*, al plantelor din flora spontană, în întreaga zonă;

- *mineritul*, favorizat de prezența zăcămintelor de minereuri feroase (Baia);

- *cărbunăritul*, practicat în jurul mănăstirilor Probota, Râșca și Slatina, pentru necesitățile acestora;

- *dohotăritul – prelucrarea dohotului (unsoare obținută din coajă de mestecăn)*, practicat într-un teritoriu restrâns, în subzona montană, pe Valea Suhăi Mălinilor.

Industria

Zona Fălticeni dispune de resurse naturale diverse atât la suprafață cât și la adâncime (minereuri feroase). Industria, foarte diversă, deși la scară mică, este profilată pe extracția minereurilor și pe prelucrarea, în mare parte, a resurselor locale: industria chimică, de confecții, de prelucrare a lemnului, tipografii, industria materialelor de construcții, constructoare de mașini și alimentară.

Meșteșuguri țărănești:

- *prelucrarea lemnului*: dulgheritul, tâmplăritul, drănițitul, rotăritul, butinăritul (dogăritul), în întreaga zonă;

- *prelucrarea fierului (fierăritul)*: Baia, Boroaia, Mălini;

- *prelucrarea lutului (olăritul)*: Baia, Șoldănești, Dolhești, Fălticeni;

- *prelucrarea cornului și a osului*;

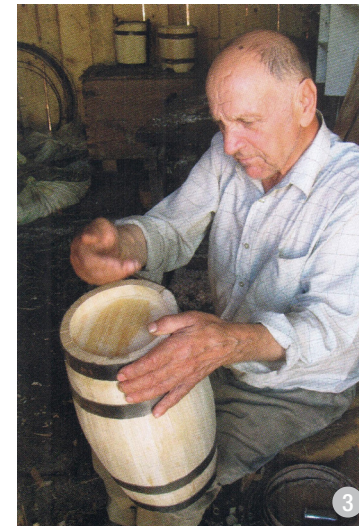
- *torsul și țesutul, prelucrarea lânii și cusutul*, în întreaga zonă;

- *prelucrarea pieilor și blănurilor (cojocăritul și opincăritul)*;

- *încondeierea și împesăritul ouălor de Paști*: satele din Valea Șomuzului Mare;

- *împletitul nuielor și al papurii*: satele din văile Șomuzurilor;

- *funeritul (confecționarea funiilor și odgoanelor)*.

Materiale de construcție

Materialele și soluțiile structurale utilizate au fost determinate de condițiile naturale, dar și de relațiile sociale și de bunăsterea materială a locuitorilor. Predominante sunt: lutul, piatra și lemnul. Lemnul, de stejar în podiș și de brad la munte, este utilizat ca atare sau împreună cu lutul la realizarea pereților, în diferite sisteme constructive. Înelitorile sunt din șindrila și draniță, mai rar

2. SPECIFICUL LOCAL

2.1. Peisajul rural-cultural

6

Peisajul zonei etnografice Fălticeni este dominat de alternanța dealurilor domoale (Podișul Fălticeni) sau a culmilor montane (Subcarpații Orientali) cu a văilor în lungul cărora s-au dezvoltat cele mai multe așezări umane.

Peisajul este conturat de relația dintre mediul construit și intervențiile umane, imaginea fiind dominată de natură, iar prezența omului fiind mai puțin simțită. De regulă gospodăriile se află în vale, lângă albiile râurilor, iar terenurile agricole se întind pe dealurile înconjurătoare și pe platoul podișului. Peisajul rural este constituit din așezări dense în apropiere de albiile cursurilor de apă sau dispersate pe văi. Pe lângă gospodării, parcelar și drumuri, mai există o serie de elemente ale peisajului cultural care dau specificitate: pășuni, fânețe, livezi, ogoare, terenuri agricole, câpițe de fân, precum și construcții anexe din afara vetrelor satelor. Gardurile din lemn semitransparente, care delimitează proprietățile, reprezintă de asemenea specificul local în peisajul montan.

Având în vedere că zona a fost locuită preponderent de români, satele s-au dezvoltat spontan și organic. De regulă gospodăriile se subordonează terenului: în albiile cursurilor de apă sunt dense,

fiind aproape de resurse, iar către culmi se răresc. Cele mai multe așezări, care dau specificitate zonei, sunt răsfirate de-a lungul râurilor și au un aspect tentacular datorită extinderii acestora de-a lungul cursurilor de apă.

Vegetația

În ceea ce privește vegetația, aceasta este foarte variată, de la suprafețele cultivate până la păduri de foioase și rășinoase. În urma defrișărilor au fost extinse suprafețele de teren agricol și au apărut un număr mare de pășuni și fânețe exploatate pentru creșterea animalelor.

Agricultura, pomicultura și creșterea animalelor

Agricultura este practică pe suprafețe întinse, mai ales în Podișul Fălticeni. Pomicultura este practică în împrejurimile localităților Fălticeni și Rădășeni. Creșterea animalelor este practică mai intens la munte. Prezența omului în peisaj se face simțită prin mozaicul culturilor de tot felul, al câpițelor și brazdelor de fân.

Pe măsură ce ne îndepărtăm de așezările rurale, peisajul modelat de om este înlocuit de peisajul natural – pășuni și păduri.

Clasificări

Caracterul peisajului este dat de elementele sale componente, de relația dintre acestea și elementul dominant. Elementele peisajului pot fi naturale sau realizate de mâna omului. Peisajul zonei se împarte în primul rând în peisaje extravilane (în afara vetrei satului) și intravilane (în vatra satului).

Peisaj din Podișul Fălticeni, care reflectă ocupațiile tradiționale ale locuitorilor: agricultura, prin mozaicul culturilor; creșterea animalelor, prin stâna înconjurată de pășuni.

Silueta unui sat din Podișul Sucevei, caracterizată prin conturul șurilor, mai înalte decât casele.

Fânețele delimitate de împrejmuiri din aliniamente de arbori și arbuști, caracterizează acest peisaj rural fălticenean.

Variatatea peisajului unui sat răsflat de-a lungul unui pârau, între dealuri domoale acoperite de pășuni, suprafețe cultivate și păduri.

Peisaj rural din Subcarpați caracterizat prin varietatea dată de intercalarea fânețelor cu pâlcurile de arbori și pomi fructiferi. În prim plan, fânul pus la uscat.

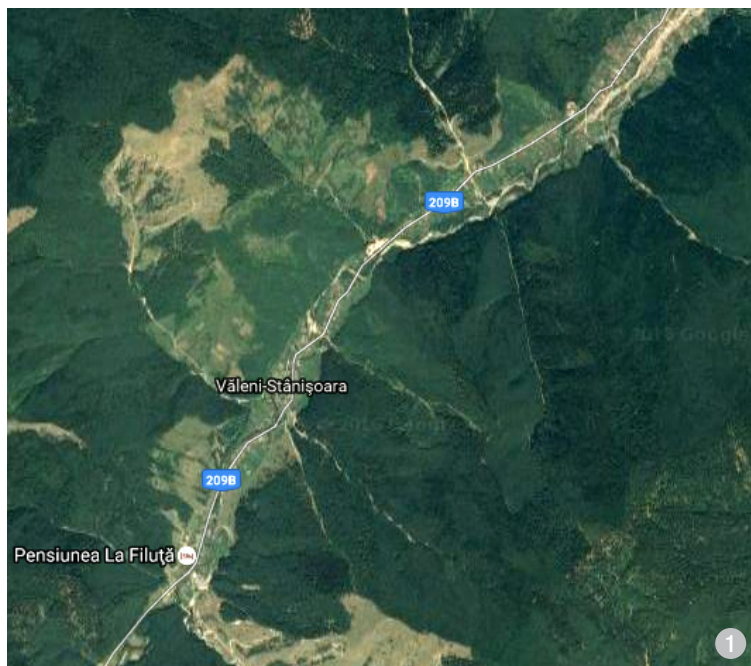
Ocupația de bază a locuitorilor din Subcarpați – creșterea animalelor – este reprezentată în peisaj prin fânețele situate în afara vetrei satului, împestrificate cu construcțiile anexe sezoniere și delimitate de garduri semitransparente.

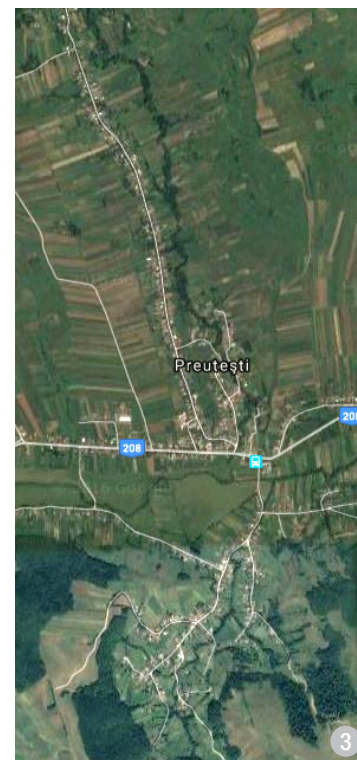
Câpițe de fân pe fundalul pădurii de pe deal.

2.2. Tipologii de sate

În zona Fălticeni aşezările au apărut pe parcursul unui îndelungat proces istoric și de exploatare a resurselor naturale. Cele mai numeroase aşezări sunt cele dezvoltate pe terasele Șomuzurilor. Ca tipologie se întâlnesc: sate adunate (Dolhești, Baia, Boroaia, Bunești, Forăști, Vulturești); sate răsirate, de-a lungul văilor și/ sau al drumurilor, acestea fiind cele mai răspândite; sate risipite, foarte rar, în relieful înalt al zonei (subzona Mălini). Satele răsirate mai dezvoltate de-a lungul râurilor și pâraurilor, au un aspect tentacular datorat extinderii acestora de-a lungul afluenților cursurilor de apă.

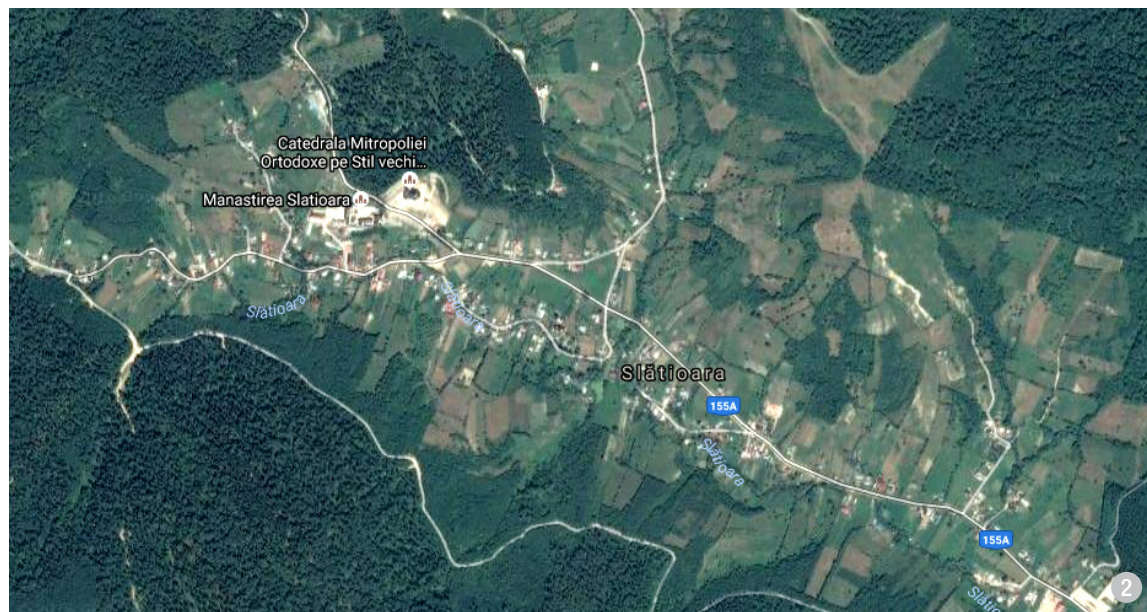
Sat răsirat de-a lungul unei văi și a drumului care o urmează – Văleni-Stănișoara.

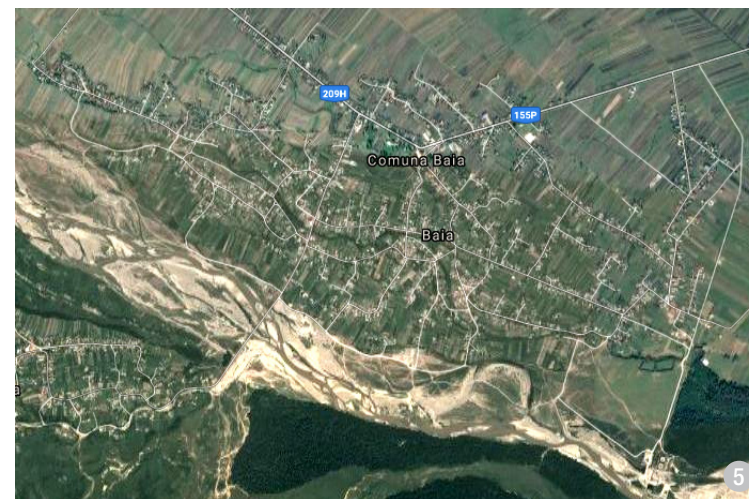
Sat răsirat cu aspect tentacular – Preutești.

Sat cu plan prestabilit, mai rar întâlnit, în zona plată a podișului – Pocoleni.

Sat risipit – Slătioara.

Sat adunat – Baia.

2.3. Amplasarea pe lot și sistemul constructiv

Conformarea satelor este determinată de străzile (ulițele) sinuoase, care urmăresc văile și panta terenului, generând o imagine organică, dezvoltată spontan. În cazul satelor adunate și răsfirate, ritmul clădirilor și al loturilor este relativ uniform, dar fără a fi riguros.

Gospodăria permanentă din vatra satului cuprindea în trecut casa de locuit și anexele monofuncționale, amplasate pe loturi mari și anexe multifuncționale începând de pe la mijlocul secolului al XIX-lea, în urma restrângerii suprafețelor de teren. La acestea se adaugă împrejuririle, porțile și fântânile.

Construcțiile anexe - acareturile cele mai răspândite sunt: grajdurile simple sau cu șură, șurile, saivanele pentru vitele mari, cotețele pentru porci, paravanele și șandramele pentru adăpostirea ustensilelor gospodărești, poiețile pentru păsări, coșerele, cupotoarele libere pentru pâine, spațiile pentru uscarea și depozitarea fructelor.

Disponerea pe lot a clădirilor în gospodăria depinde de tipul acestora: gospodăria cu curtea deschisă, în zone înalte, cu văi înguste și puternic împădurite; gospodăria compactă în satele cu tendință de adunare de-a lungul văilor sau arterelor de circulație; gospodăria având curtea simplă sau dublă (ograda și ocolul pentru animale); gospodăria cu casa plasată central sau lateral, în unghi drept față de limita la stradă.

Șurile sunt de dimensiuni ceva mai mici decât în Bucovina și se prezintă în două tipuri, reprezentative pentru zonă: șura „cu sân”, cu podul ieșit în consolă pe latura fațadei principale și care servea de obicei la depozitarea trifoiului sau lucernei; șura „cu balcon” în dreptul podului (fănarului), ornamentat cu traforuri. La etnicii germani (sași) grajdurile, de dimensiuni mai mari decât cele românești, sunt pentru vaci și o pereche de cai și sunt împărțite în trei încăperi. Porțile de acces în gospodăria sunt ornamentate, descoperite sau acoperite cu șindrila sau draniță, asemenea celor din Bucovina.

Cele mai răspândite sisteme

constructive pentru casele de locuit sunt: cu cununi de bărne rotunde sau cioplite în patru muchii, încheiate la colțuri „nemțește” sau „în căței”, în cea mai mare parte a teritoriului; „în amnari”, cu pereții din bărne de lemn fasonate, în cadre din lemn, sistem apărut cam de pe la începutul secolului al XIX-lea; din paiantă cu furci din lemn și îngrădituri cu plase de nuiele împletite și lutuite sau cu „ciuciuieți” și sistemele cu pereți din chirpici („cârpici”) sau ciamur, în părțile joase de pe văile Șomuzurilor. La casele vechi soclul (temelia) era inexistentă. La casele din cununi de bărne, mai nou, tălpile din lemn de stejar, erau așezate peste bolovani de piatră de carieră cu spațiul dintre ei umplut cu pământ peste care se aplica o tencuială. Casele din ciamur, datorită tehnicii de construcție, aveau pereți de 40 - 50 cm grosime, deci erau foarte bine izolate termic. Sistemele constructive folosite la locuințe se foloseau și la acareturile gospodăriei.

Pereții din bărne ai caselor rămăneau aparenti la exterior, doar ancadramele ferestrelor și ușilor fiind lutuite și văruiți. Lutuirea se făcea complet la exterior, la casele construite în celelate sisteme. Învelitorile acoperișurilor erau din șindrila scurtă („solzi”), draniță, stuf sau paie, iar mai nou sunt din țiglă și alte materiale.

După planimetrie, tipurile de case sunt: monocelulare (bordeul monocelular sau „cuhnea”); cu tindă mediană și două camere; cu patru camere; cu două sau patru camere, tindă mediană și șandrama. După spațiile semideschise locuințele sunt: cu prispă pe una sau trei laturi; cu gang (cerdac) și foisor central; cu verandă sau paravan. Elementele constructive din lemn exterioare sunt ornamentate prin cioplire, creștere și traforare: stâlpii și balustradele, frontoanele cerdacurilor și foisoarelor, șurile, porțile și fântânile. Ferestrele caselor, de formă pătrată sau de dreptunghi vertical sunt deseori dispuse pe fațade în perechi, câte două pentru fiecare încăpere. Crucile (gratiile) ferestrelor sunt confecționate din fier forjat.

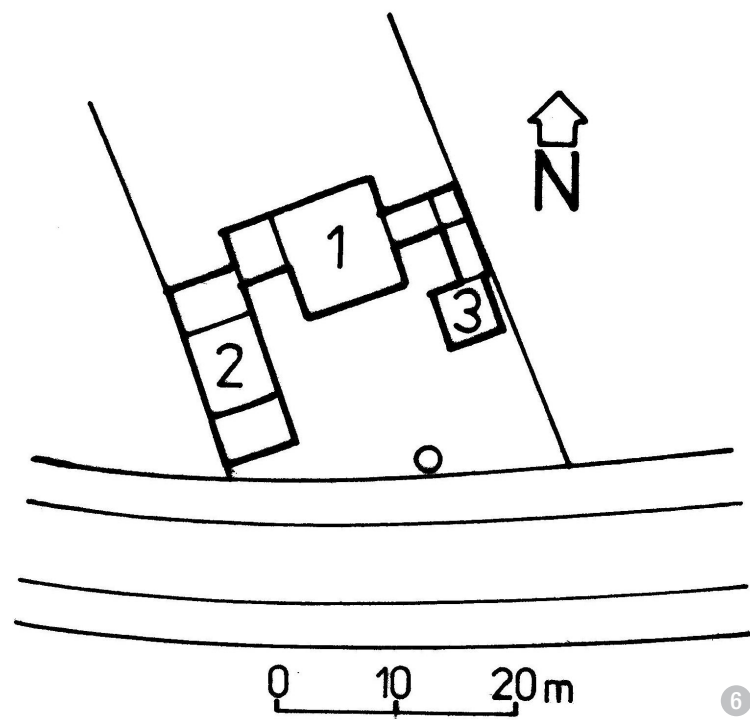
Arhitectura rurală contemporană este caracterizată de casele/ „vile” urbane amplasate inadecvat în cadrul gospodăriei, fără a ține cont de modul de construire autohton. Un aspect contradictoriu, des întâlnit, este faptul că acareturile, și dintre acestea mai

ales șura, sunt construite în manieră tradițională, fără nicio legătură cu noua casă.

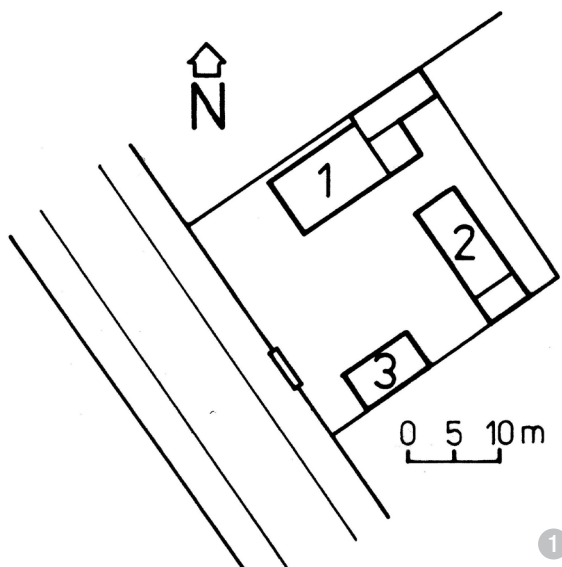

Gospodării din Zona etnografică Fălticeni.

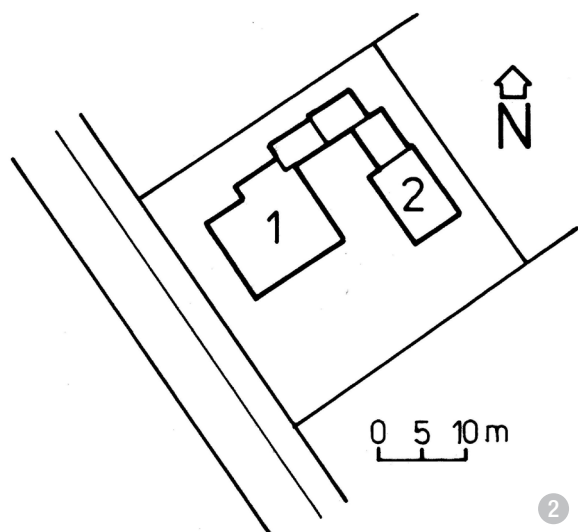
Tipologia planimetrică a gospodăriei

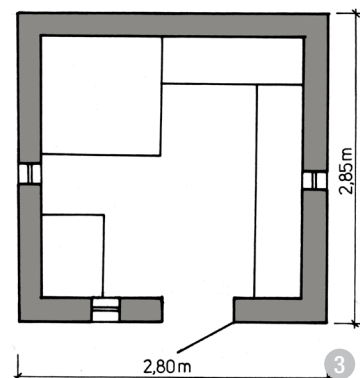
Planimetria unei gospodării cu toate clădirile alăturate și alipite la trei, dintre limitele lotului. Locuința (1), amplasată central, este încadrată de șură (2) și cuhne (3).

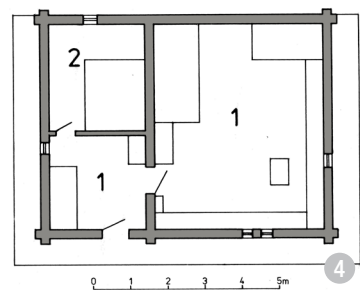
1
Planimetria unei gospodării cu clădirile alăturate și distanțate între ele dar alipite la trei dintre limitele lotului. Dintre cele trei construcții importante, locuința (1) și bucătăria de vară sau cuhnea (3) sunt amplasate lateral iar șura (2) este amplasată spre spatele lotului, paralelă cu limita la stradă.

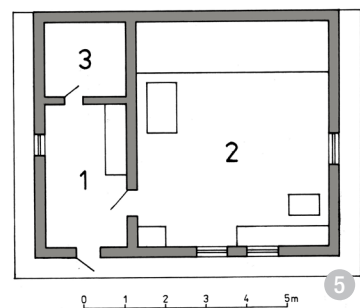
2
Planimetria unei gospodării cu toate clădirile alăturate și distanțate față de limitele lotului. Cele două construcții importante, locuința (1) și șura (2) au fațadele principale orientate spre curte.

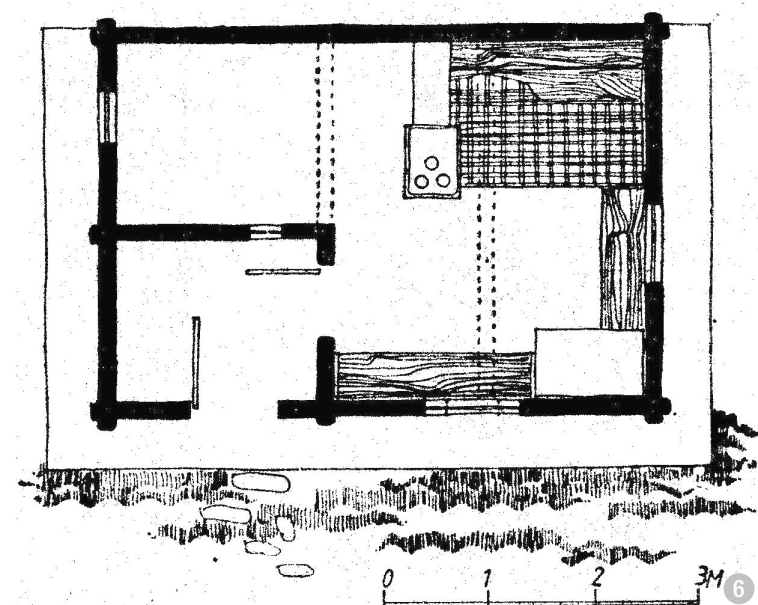
3
Planimetria unei case tradiționale monocelulare.

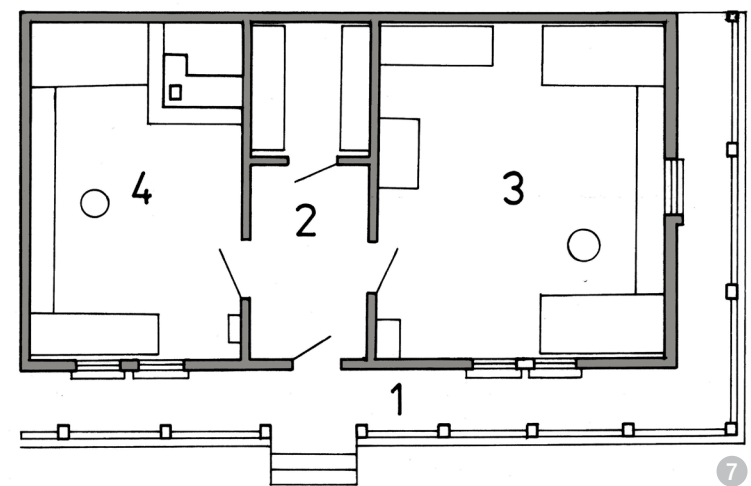
4
Planimetria unei case tradiționale cu două camere (1) și cămară (2).

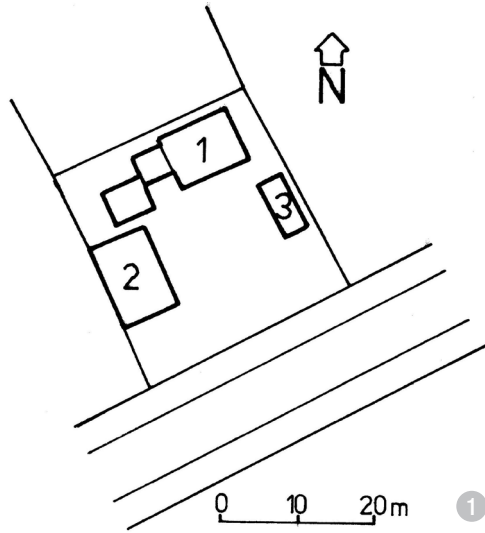
5
Planimetria unei case tradiționale cu tindă (1), cameră (2) și cămară (3).

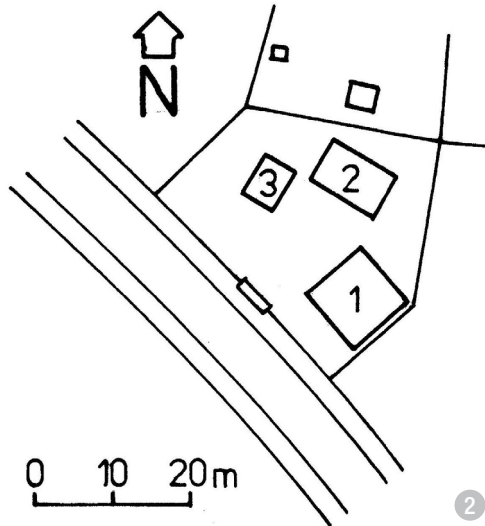
6
Planimetria unei case tradiționale cu tindă și o cameră.

7
Planimetria unei case tradiționale având prispă cu stâlpi și balustradă (1), tindă (2), casa cea mare (3) și cameră (4).

Planimetria unei gospodării cu clădirile alăturate și distanțate între ele. Dintre clădirile importante, locuința (1) este amplasată spre spatele lotului, cu fațada principală spre stradă, iar șura (2) și kuhnea (3) sunt amplasate lateral.

Planimetria unei gospodării cu cele trei clădiri importante – locuința (1), șura (2) și kuhnea (3) - distanțate între ele și față de limitele lotului, fiind amplasate în curtea din față - ograda. Șura, în poziție centrală, spre spatele lotului, este încadrată de locuință și kuhne.

2.4. Tipologii de acoperișuri, pante, materiale de învelitori, culori, goluri de iluminare și ventilare (forme permise) în funcție de caracteristicile de climă, relief și tehnici locale

În zona Fălticeni, acoperișul tradițional este în două și în patru ape, cu pantă corespunzătoare reliefului în care se află, cu învelitoare din șindrilă scurtă („solzi”), draniță, stuf și paie iar mai nou din tablă zincată, țigla și alte materiale. Șarpanta este realizată din lemn, cu creștături și îmbinări cu cuie din lemn la construcțiile mai vechi și cu cuie din metal la cele mai recente. După anul 1990, acoperișul a cunoscut modificări, construcțiile mai noi nemaiținând cont de specificul local, de însorire, de orientarea vânturilor etc. decât în foarte mică măsură, fapt care în unele situații a influențat și durabilitatea acestora în timp. La construcțiile noi, în volumetrie se observă o preponderență a folosirii acoperișului în două ape dar sunt și numeroase exemple de volumetrii foarte complicate, neizbutite din punct de vedere compozițional și străine de tradiție. De asemenea, învelitorile au început să fie înlocuite cu tablă, țigla de beton, șindrile bituminoase sau alte materiale inferioare calitativ, ieftine, care nu și-au dovedit durabilitatea în timp și care nu sunt neapărat compatibile cu factorii de mediu în care sunt puse în operă. Dintre acestea cea mai mare amploare o au la casele noi, învelitorile din tablă care imită țigla.

Culorile acoperișurilor vechi sunt cele naturale: nuanțe de la alb și galben la gri și brun, creând o anumită unitate și încadrare în peisaj. Pentru învelitorile din materiale noi, culorile sunt adesea saturate și discrepante în ansamblul așezării.

În general, acoperișul tradițional nefiind folosit ca spațiu locuibil, nu beneficiază de lucarne sau alte goluri funcționale cu excepția orificiilor pentru evacuarea fumului din pod

(numite „fumare” în Bucovina) iar mai nou pentru trecerea coșului de fum.

Construcțiile noi au lucarne cu forme diverse, nespecifice, adesea prost orientate cardinal și cu numeroase vicii constructive.

2.5. Gabaritele/ proporțiile conforme specificului local sau soluții ecologice durabile de secol XXI

Din punct de vedere volumetric, casa tradițională se încadrează în tipul cu un singur nucleu compozițional, în care armonia și echilibrul sunt date de

Înălțimea pereților este mai mică decât cea a acoperișului, până la jumătate.

Înălțimea pereților este egală cu cea a acoperișului.

proporțiile dintre înălțimea peretelui și a acoperișului și de întrepătrunderea dintre spațiile închise ale locuirii și spațiile semideschise care fac legătura cu lumea înconjurătoare. În funcție de relieful și de condițiile climatice unde sunt amplasate, la casele de locuit se întâlnesc următoarele proporții:

- înălțimea pereților este mai mică decât cea a acoperișului, până la jumătate;
- înălțimea pereților este egală cu cea a acoperișului.

2.6. Travei de fațadă conform specificului local, fără a ieși din scara clădirilor învecinate, ca percepție umană

Elementele reglatoare care creează liniile pincipale ale fațadelor sunt determinate de linia de coamă, linia de streășină, spațiile semideschise, fundația.

Atunci când fațadele tencuite sunt ornamentate, acestea au ancadramentele la uși și ferestre și motive decorative, în câmpul pereților, de influență urbană precum și inspirate din țesăturile tradiționale. Uneori ornamentele, în două culori, sunt aplicate pe stucatură. Ornamentarea pereților tencuiți, asemănătoare cu cea din Bucovina, s-a răspândit foarte repede în zonă începând cu perioada interbelică, motivul decorativ dominant fiind „pomul vieții”.

Ornamentele mai apar și la elementele din lemn, aparente, realizate prin cioplire, creștere și traforare, atât la case, prevăzute cu spațiile semideschise caracteristice, cât și la anexele gospodăriilor.

În ultimele decenii, aceste caractere reglatoare comune s-au diluat din cauza apariției acoperișurilor complicate și al dispariției spațiilor semideschise tradiționale (prispă, cerdac, foșor).

2.7. Raportul plin/ gol, forma, dimensiunea și proporția golurilor și a ferestrelor conform specificului local

Ferestrele întâlnite sunt, de cele mai multe ori, de forma pătrată sau de dreptunghi așezat vertical, uneori dispuse pe fațadă în perechi, cu două, trei, patru sau șase canaturi. Deși de influență urbană, acestea au un rol important în conturarea imaginii casei tradiționale, oferind specificitate și individualitate caselor vechi. Ferestrele (simple sau duble) și în general tâmplăria (uși, porți) tradiționale sunt realizate din lemn aparent sau sunt finisate cu vopsele pe bază de ulei de in sau pe bază de rășini; cele ale construcțiilor noi nu au o coerență de ansamblu și au deseori culori standard - alb, de cele mai multe ori (din pricina resurselor financiare reduse), fiind realizate din PVC sau acoperite cu o folie cu imitație din lemn.

În unele situații dimensiunile

tradiționale ale ferestrelor nu mai corespund necesităților utilizării actuale ale spațiilor, fapt ce se rasfrânge în tendința de augmentare a dimensiunilor.

Ca rezultat al importurilor nefericite, în ultimile decenii au apărut goluri de dimensiuni și forme care nu se încadrează în specificul arhitecturii locale, care nu se pot caracteriza printr-un raport tipic și o coerență locală, de multe ori dictată de ferestre cumpărate la mâna a doua.

Pentru construcțiile noi se recomandă a se păstra raportul plin/ gol al construcțiilor tradiționale, ceea ce nu înseamnă că vor trebui folosite dimensiunile tradiționale ale golurilor, ci că pot fi creați pereți vitrați de dimensiuni mari, care să corespundă unei necesități de iluminat, în acord cu funcția propusă. Se recomandă alternarea golurilor mici, pe care le întâlnim în arhitectura vernaculară, cu goluri de dimensiuni mari sau cu pereți vitrați în întregime. Se recomandă de asemenea lucarne cu forme simple, triunghiulare (asemănătoare, formal și ca dimensiuni, frontoanelor tradiționale de deasupra cerdacurilor și foișoarelor), dreptunghiulare și „ochi de bou” (asemănătoare golurilor tradiționale de evacuare a fumului). Se recomandă evitarea lucarnelor supradimensionate.

În cazul zonelor construite compact, clădirile se vor alinia la clădirile existente. Se recomandă retragerea construcțiilor față de aliniament, dacă se respectă coerența și caracterul fronturilor stradale.

Nu se recomandă derogări de la regulamentele locale de urbanism prin documentații de urbanism PUD/ PUZ.

3. AMPLASAREA CONȘTRUCȚIILOR

Amplasarea pe lot trebuie să respecte coerența de ansamblu în care se integrează și se va face în funcție de specificul localității, în funcție de accesibilitate, panta terenului, orientare, înșorire, curenți de aer, prezența unui curs de apă, alinieri, fronturi, retrageri de la stradă/ uliță, număr de clădiri amplasate pe lot și distanțele dintre acestea (ierarhizare).

Modul de amplasare pe parcelă reglementat prin PUG va avea la bază cutumele locale, prezentul ghid, Codul Civil, normativele și legislația în vigoare privitoare la distanța minimă dintre construcții, înșorire, siguranță și stabilitate, siguranță la foc, la data întocmirii proiectului.

În cazul zonelor construite compact, clădirile se vor alinia la clădirile existente. Se recomandă retragerea construcțiilor față de aliniament, dacă se respectă coerența și caracterul fronturilor stradale.

Nu se recomandă derogări de la regulamentele locale de urbanism prin documentații de urbanism PUD/ PUZ. În situația în care se vor întocmi astfel de documentații, acestea vor cuprinde OBLIGATORIU documentația pentru studiul de amplasament și încadrare în volumetria de ansamblu, conform cu ANEXA 1. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (ANEXA 1), care să evidențieze amplasarea tradițională a construcțiilor pe loturi în zonă.

Se vor identifica ZONE DE RISC (de exemplu harta de inundabilitate, alunecările de teren).

A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) dispuse în sistem pavilionar

Amplasarea construcțiilor pe lot se va face cu păstrarea organizării și ierarhizării specifice pe parcelă a construcțiilor, asigurându-se coerența ansamblului și integrarea volumelor în imaginea generală percepută la nivelul străzii. Pentru menținerea sau refacerea identității spațiului tipic rural, este importantă preluarea și evidențierea relației și a dialogului

dintre zonele unei gospodării, accesele, traseele, articulațiile, gabaritele, orientarea construcțiilor unele față de celelalte și față de drum, ca și limbajul arhitectural echilibrat, volumetria discretă. Pentru intervențiile pe construcții existente (reconversie și/ sau extindere), conversia funcțională și volumetrică se va realiza cu păstrarea specificului local și integrarea construcției și a extinderilor în ansamblul organizării gospodăriei.

Intervențiile pe construcțiile existente și construcțiile noi nu trebuie să se evidențieze ca elemente dominante vizibile din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (ANEXA 1), care să evidențieze așezarea tradițională a construcțiilor pe loturi în zonă.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) de tip monovolum

Construcțiile noi nu trebuie să se evidențieze ca elemente dominante vizibile din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (ANEXA 1), care să evidențieze încadrarea în țesutul rural a construcțiilor propuse și armonizarea cu scara și modul de distribuție pe lot.

3.1. Prevederi generale privind intervențiile noi

Există două soluții de amplasare:

- în afara vetrei satului – pentru funcțiuni precum: centre de producție și de procesare de dimensiuni mari, mori de apă, grajduri ale fermelor zootehnice, săli de sport mari etc.;
- în vatra satului – pentru următoarele funcțiuni: locuire, comerț, învățământ, administrație publică, sănătate.

Se propune împărțirea noilor construcții în 3 categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp) – adecvate pentru funcțiuni precum: locuințe individuale și anexele gospodărești ale acestora, cabinete medicale, puncte farmaceutice, instituții publice, ateliere meșteșugărești sau de producție de mici dimensiuni, centre comunitare cu rol social, agropensiuni.

B. Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) – adecvate pentru funcțiuni de tipul: locuințe individuale și anexele gospodărești ale acestora, funcțiuni educaționale (creșe, grădinițe, after-school etc.), instituții publice, ateliere mecanice, hale de producție, ateliere meșteșugărești și de producție de dimensiuni medii.

C. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp):

- realizate sub formă de ansamblu pavilionar, adecvat implantării în țesutul rural a funcțiilor de tip: educațional (școli), servicii, birouri, administrație, IT etc;
- realizate sub formă de ansambluri de dimensiuni mari, adecvate pentru funcțiuni de tipul: educațional (școli, săli de sport), producție, activități meșteșugărești, depozitare, clădiri zootehnice, vinării etc.

Ghidul se adresează atât construcțiilor existente, cât și construcțiilor propuse. Atât pentru conversia construcțiilor existente, cât și pentru construcțiile propuse, se recomandă folosirea tehnicilor, a materialelor tradiționale originale și a meșterilor care încă mai există în zonă.

Pentru toate funcțiile aflate în studiu, se recomandă refolosirea fondului construit existent: a caselor, grajdurilor, șoproanelor, șurilor și a altor construcții, care să valorifice un fond construit remarcabil (există, de exemplu, problema caselor tradiționale abandonate, nu neapărat listate ca monumente istorice), care păstrează de cele mai multe ori caracteristici esențiale ale arhitecturii tradiționale.

Modalitățile de extindere se pot realiza:

- prin reconversia și extinderea anexelor: șoproane, grajduri, șuri;
- în continuarea volumului, la aceeași înălțime sau la înălțime mai mică decât acoperișul existent, păstrând însă forma acestuia și respectând ierarhia volumelor;

ASA NU: Șură construită recent, de dimensiuni mari, multifuncțională. Deși clădirea respectă volumetria tradițională, ornamentele traforate, formele golurilor, materialele pentru tâmplărie (PVC) și învelitoare (azbociment ondulat) precum și culoarea tencuielii decorative nu se încadrează în specificul arhitecturii tradiționale locale. Se remarcă un detaliu al porții de acces în curte - total nepotrivit.

- ca volum nou, similar ca formă și proporție, legat de volumul existent prin diverse spații de articulare;
- pe verticală, prin mansardarea podului existent, fără a ridica toată structura acestuia pe un parapet.

3.2. Amplasarea în cadrul așezării

Construcțiile cu gabarit mic, cele cu gabarit mijlociu și cele cu gabarit mare, care pot fi realizate sub formă de ansamblu pavilionar și se încadrează în țesutul local, vor fi amplasate în vatra satului sau la marginea acestuia, ținând cont de amplasarea clădirilor din vecinătate, pentru a asigura însoțirea, igiena și coerența arealului din care vor face parte. Construcțiile cu gabarit mare, monovolum, care depășesc scara locului, vor fi obligatoriu amplasate în afara satului, la marginea localității, într-o zonă rezervată prin PUG sau neocupată de țesutul specific local, fără să agrezeze peisajul și perspectivele importante către sat. În general, se recomandă ca acestea să fie amplasate într-o zonă în afara conurilor de vizibilitate importante, chiar la o depărtare mai mare de sat.

3.2.1. Recomandări

Amplasarea trebuie să aibă la bază cutumele locale, reglementările prevăzute în regulamentul de urbanism specific fiecărei zone în care se amplasează construcția și Regulamentul General de Urbanism, cu modificările și completările ulterioare.

Nu sunt recomandabile derogări de la RLU prin documentații de urbanism PUD/ PUZ.

Autorizarea lucrărilor se face cu respectarea normelor stabilite de consiliile locale pentru ocuparea rațională a terenurilor și pentru realizarea următoarelor obiective:

- completarea zonelor centrale, potrivit condițiilor urbanistice specifice impuse de caracterul zonei, având prioritate instituțiile publice, precum și serviciile de interes general;
- valorificarea terenurilor din zonele echipate cu rețele tehnico-edilitare.

Construcțiile se vor amplasa corespunzător funcțiilor pe care le adăpostesc: funcțiunile cu scară mare, funcțiunile posibil generatoare

de poluare (ferme animale, procesare de biomasă, depozite etc.), incompatibile în mod direct cu funcția de locuire – la periferia satului, în zonele de dezvoltare a acestuia, în zone cu grad mare de răsfirare, după caz.

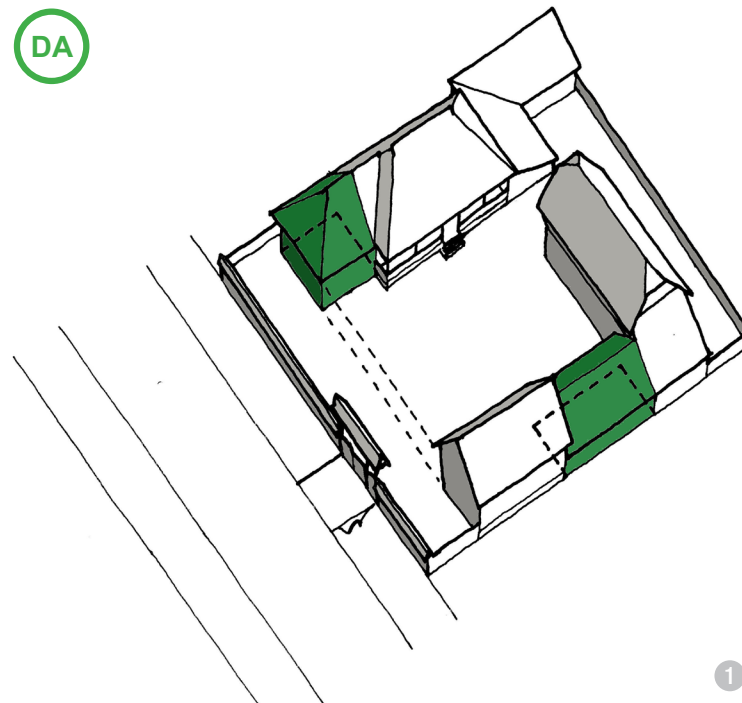
Amplasarea construcțiilor care, prin natura și destinația lor, pot genera riscuri tehnologice (determinate de procesele industriale sau agricole

care prezintă pericol de incendii, explozii, radiații, surpări de teren sau de poluare a aerului, a apei sau solului) se face numai pe baza unui studiu de impact elaborat și aprobat conform prevederilor legale.

Se va evita comasarea sau divizarea parcelelor, ținându-se cont de caracteristicile parcelarului istoric păstrat. Modificarea (comasarea sau divizarea) acestuia este permisă

A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) dispuse în sistem pavilionar

Se vor amplasa, preferabil în vatra satului, ținând cont de țesutul rural existent și de specificul local, iar dacă este cazul modificării planului parcelar existent (divizare sau comasare), acest lucru se va realiza fără modificarea aspectului spațiului public. Amplasarea în vatra satului se va justifica într-un studiu de amplasare doar pentru clădirile cu gabarit mare.

AȘA DA: Alinierea clădirilor noi la cele existente este importantă pentru coerența urbanistică a așezării. Acest exemplu ilustrează posibilitatea obținerii unui ansamblu compact prin completarea cu construcții noi: extinderea locuinței (stânga) și completarea cu o plombă a spațiului liber dintre culme și șură (dreapta).

dacă nu se schimbă/ alterează imaginea spațiului public. Amplasarea intervențiilor în vatra satului și/ sau în zonele periferice se va justifica prin studiul de amplasament (ANEXA 1).

Autorizarea executării construcțiilor și a amenajărilor pe terenurile

agricole din extravilan este permisă pentru funcțiunile și în condițiile stabilite de lege. Se va urmări gruparea suprafețelor de teren afectate construcțiilor, spre a evita prejudicierea activităților agricole și de creștere a animalelor.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) de tip monovolum

Se vor amplasa în exteriorul vetrei satului, într-o zonă acceptată prin PUG/ PUZ sau neocupată de țesutul specific local, pentru a nu agresa caracterul rural al zonei. Se vor găsi soluții compensatorii de ameliorare a impactului vizual asupra teritoriului: împrejmuirea cu vegetație, acoperirea cu iarbă, îngroparea parțială în pământ etc. Amplasarea se va justifica printr-un studiu de amplasare.

AȘA NU: Este interzisă amplasarea în vatra satului a unor construcții supradimensionate, având o volumetrie ce nu amintește de specificul local.

3.3. POT, CUT, regim de înălțime

Regulile de amplasare a funcției vor avea la bază cutumele locale, reglementările PUG, Codul Civil, normativele și legislația în vigoare la data întocmirii proiectului, privitoare la distanța minimă dintre construcții, însoțire, siguranță și stabilitate, siguranță la foc.

Nu sunt recomandabile derogări de la RLU prin documentații de urbanism PUD/ PUZ. În situația în care se vor întocmi astfel de documentații, acestea vor cuprinde OBLIGATORIU documentația pentru studiul de amplasament și încadrare în volumetrie de ansamblu, pentru justificarea oportunității intervenției.

Nu se va construi pe terenurile agricole din intravilan, terenurile cu destinația de fâneață sau livadă (cu excepția clădirilor de exploatare a fructelor și legumelor).

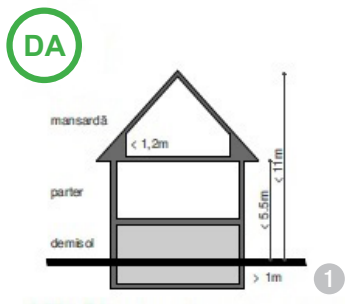
A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) dispuse în sistem pavilionar

- POT (procentul de ocupare a terenului) recomandat, maxim = 35 %, pentru parcele sub 500 mp și scade cu câte 3 % pentru fiecare 100 mp în plus; 20 % la terenurile peste 1000 mp;

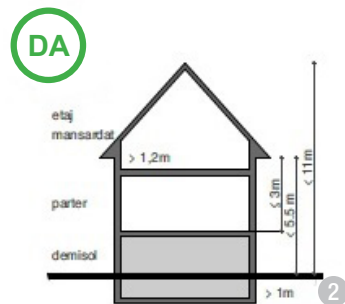
- Regimul de înălțime maxim: S/ D + P + M (subsol sau demisol + parter + mansardă);

- Înălțimea maximă măsurată la streșină nu va depăși 5,5 m, în nici un punct de pe conturul construcției;

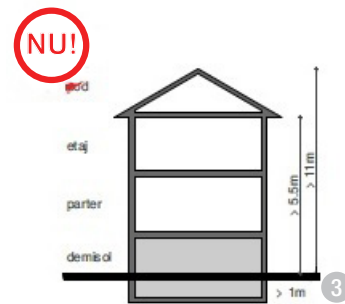
- Înălțimea maximă la coamă nu va depăși 11 m.

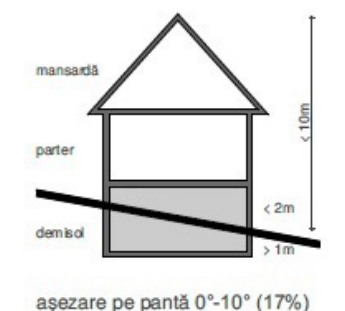
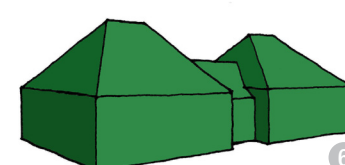
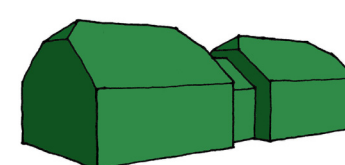
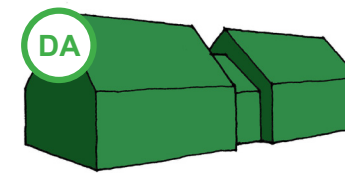
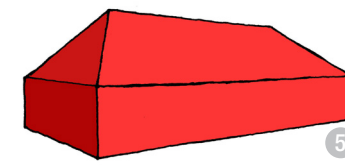
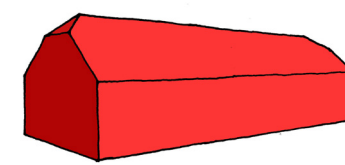
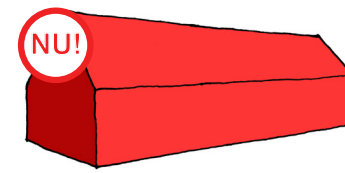
AȘA DA: Amenajarea unei mansarde în volumul podului se poate realiza cu costuri reduse și fără a altera imaginea construcției și a vecinătăților.

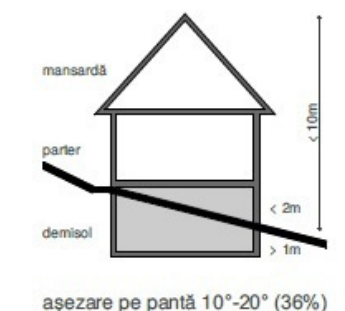
AȘA DA: Se poate amenaja un etaj mansardat prin ridicarea cotei la streșină, dar nu mai mult de 5,5 m față de teren și de 3 m față de cota parterului.

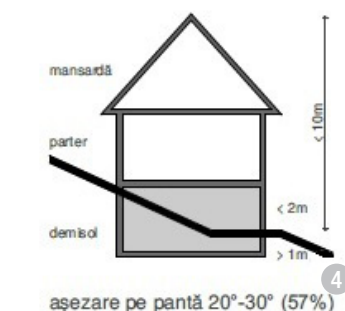
AȘA NU: Nu se recomandă construirea de locuințe unifamiliale cu mai mult de două nivele + mansardă, adică va fi posibil doar demisol + parter + mansardă.

așezare pe pantă 0°-10° (17%)

așezare pe pantă 10°-20° (36%)

așezare pe pantă 20°-30° (57%)

AȘA NU: Supradimensionarea unor laturi ale construcției poate scoate construcția din scara locului, cu impact negativ asupra peisajului înconjurător.

AȘA DA: Prin fragmentarea volumului, dar fără a pierde din suprafața construită, se îmbunătățește vizibil impactul vizual asupra mediului, dând întregii construcții o scară umană.

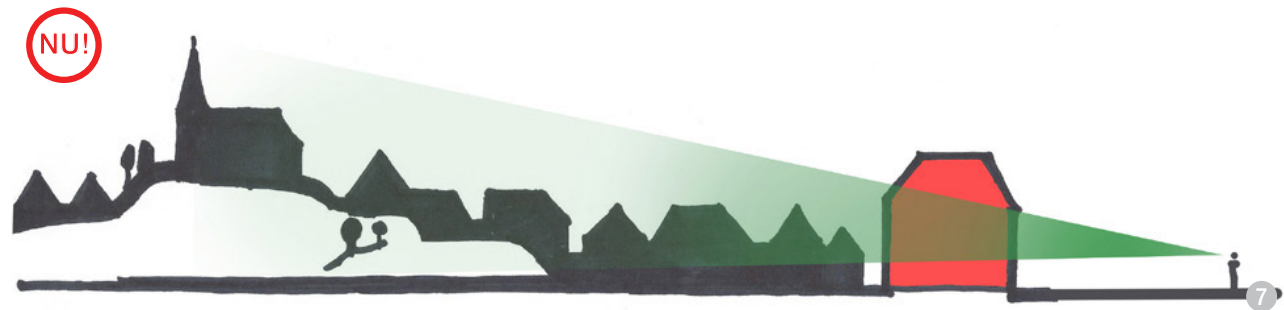
Schemă explicativă privind așezarea construcțiilor pe teren în pantă; ilustrarea termenilor subsol, demisol și parter, conform Normativului P118.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) de tip monovolum

- POT (procentul de ocupare a terenului) recomandat, maxim = 25 %;
- Regimul de înălțime maxim: S/ D + P + M (subsol sau demisol + parter + mansardă);
- Înălțimea maximă măsurată la streșină nu va depăși 5,5 m, în nici un punct de pe conturul construcției;
- Înălțimea maximă la coamă nu va depăși 11 m.

Loturile cu suprafață mai mică de 400 mp nu sunt eligibile pentru construire. Pentru terenurile rezultate în urma dezmembrării, POT și CUT se vor raporta la suprafața terenului inițial, din planul parcellar istoric.

3.4. Amplasarea construcțiilor și amenajărilor noi în afara vetrei satului – probleme de încadrare în peisaj

AȘA NU: Se va evita amplasarea construcțiilor de dimensiuni mari la intrarea în sat, deoarece acest lucru afectează percepția asupra întregii așezări, mai ales în conul de vizibilitate al unui monument sau ansamblu important de clădiri. În general, gabaritul clădirilor scade spre marginea satului, iar clădirile noi trebuie să țină cont de acest lucru.

AȘA NU: Amplasarea unor construcții noi în afara vetei satului (dreapta) și în apropierea intrării în sat (stânga). Dacă cele două clădiri din stânga au o volumetrie simplă, în acord cu tradiția locală, chiar dacă sunt supradimensionate, clădirea din dreapta, care ocupă o poziție extrem de vizibilă în peisaj, este total străină zonei.

AȘA NU: Lotizare nouă la intrarea în sat, adiacentă drumului principal, ocupată, fără excepție, de clădiri cu volumetrie masive. Agresivitatea ansamblului este accentuată și de poziționarea pe panta accentuată a dealului, față de drum.

AȘA NU: Construcții amplasate la marginea vetei satului, pe terenuri înguste și lungi, poziționate foarte departe de limita lotului la drum, contrar tradiției locale de compunere a unei gospodării și de amplasare a clădirilor în cadrul ei.

AȘA NU: Se interzice amplasarea unor clădiri noi de gabarit mare în vizorul primei imagini asupra satului, indiferent dacă se merge pe un drum de țară, printre dealuri, sau pe o șosea de mare trafic.

3.5. Amplasarea construcțiilor și amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot

AȘA NU: Exemplu care ilustrează toate defectele pe care o construcție nouă, amplasată într-un sat, poate să le aibă: masivitate prin supradimensionare, amplasare în mijlocul unui lot liber, fără a respecta alinierea la stradă, volumetrie complicată și cu o arhitectură străină de specificul local.

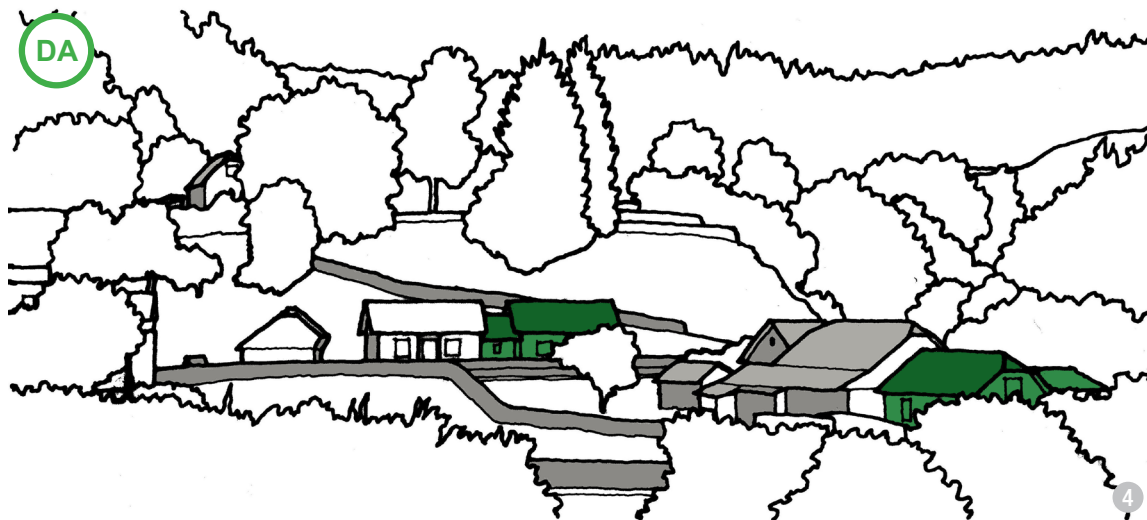
AȘA NU: Este interzisă realizarea unor construcții care nu țin cont de aliniamentul la streașină și la coamă al vecinătăților, chiar dacă este respectată alinierea față de stradă.

AȘA NU: Amplasarea pe poziții dominante, în satele de deal și de munte, a noilor clădiri supradimensionate, dăunează imaginii de ansamblu locale, caracteristice.

AȘA NU: Completarea ansamblului unei gospodării cu o clădire nouă (stânga), corect amplasată și cu volumetrie adecvată, dar care nu respectă caracterul specific al arhitecturii locale.

AȘA DA: Intervenții recomandabile într-un ansamblu foarte coerent din vatra unui sat: extinderea unei locuințe (stânga) cu o clădire cu același gabarit și aceeași înălțime, conectată cu construcția existentă printr-un corp mai retras și mai scund; extinderea șurii din altă gospodărie (dreapta) cu o clădire mai scundă și cu volumetrie asemănătoare.

AȘA DA: Completarea ansamblului unei gospodării deschise, cu construcții pavilionare, cu o nouă clădire corect poziționată (stânga) și care respectă alinierea către stradă a construcției celei mai avansate, precum și înălțimea streașinii acestora. Ansamblul, astfel compus, pune în valoare vechea locuință.

AȘA NU: Pierderea caracterului tradițional al unui sat prin creșterea numărului de clădiri noi supradimensionate și cu volumetrii neconforme specificului local.

AȘA NU: Amplasarea unei clădiri noi, masivă și complicată, foarte aproape de o casă țărănească de certă valoare arhitecturală locală, dăunează imaginii de ansamblu a gospodăriei dar și a satului.

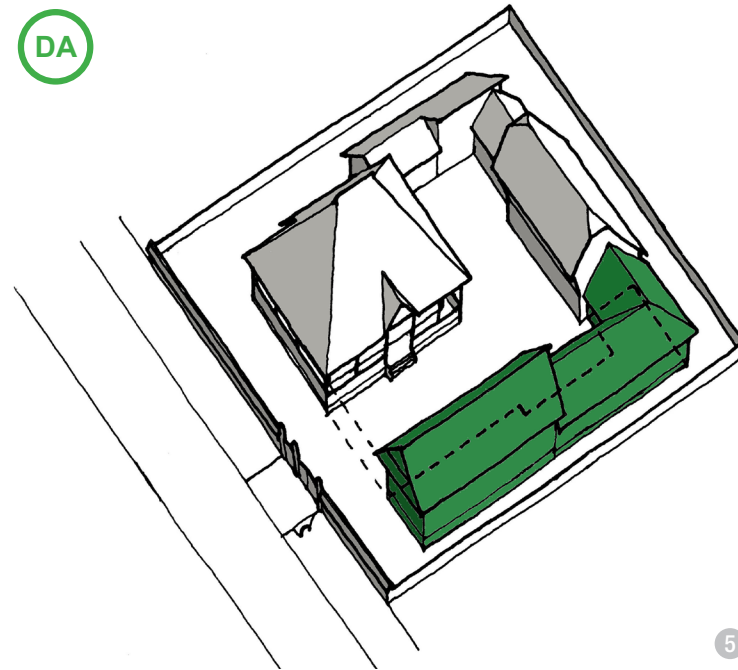

AȘA NU: Se recomandă evitarea amplasării clădirilor supradimensionate în vatra satului, chiar dacă ocupă o poziție spre spatele lotului. Masivitatea construcției dăunează imaginii de ansamblu a așezării.

AȘA NU: Exemple care ilustrează tendința, frecventă în zonă, de întemeiere a noilor gospodării. Dacă șura respectă specificul arhitecturii locale, locuința este total ruptă de caracteristicile așezării, prin volumetria complicată, materiale și culori.

DA

AȘA DA: Completarea ansamblului unei gospodării cu un nou corp de clădire amplasat în continuarea surii, având volumetria fragmentată, respectând aliniamentul locuinței spre stradă și înălțimea streșinii acesteia.

Recomandări care țin de calitatea utilizării spațiilor

Cultură și educație:
În cazul construcțiilor de învățământ, se recomandă împărțirea amplasamentului în mai multe

zone funcționale: zona ocupată de construcție, zona curții de recreație, zona terenurilor și a instalațiilor sportive și zona verde. Pentru învățământul preșcolar (grădinițe), se va asigura o suprafață minimă de teren de 22 mp/ copil, iar pentru

școli primare, gimnaziale, licee, școli postliceale și școli profesionale, o suprafață minimă de 20 mp/ elev.

Modul de ocupare a terenului:

- 25 % teren ocupat de construcții;
- 75 % teren amenajat (curte pentru recreații și amenajări sportive, zonă verde, grădină de flori) din terenul total.

Sănătate:

Pentru construcțiile de creșe și creșe speciale, amplasamentul trebuie să asigure o suprafață de minimum 25 mp/ copil pentru creșe și de 40mp/ copil pentru creșe speciale, grupate în mai multe zone: zona ocupată de construcții, zona ocupată de spații de joacă (nisip, bazin, plajă, gazon); zona administrativă și zona verde de parc și alei.

Modul de ocupare a terenului:

- 20 % teren ocupat de construcții;
- 80 % teren amenajat (curte pentru recreații și amenajări sportive, zonă verde, grădină de flori) din terenul total.

Pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică sporită, saloanele, rezervele, cabinetele medicale se vor orienta spre sud, sud-est și sud-vest. Laboratoarele, serviciile tehnice medicale, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord.

Construcțiile comerciale și de servicii:

Se recomandă orientarea spațiilor funcționale pe lot astfel încât să se asigure însorirea spațiilor pentru public și a birourilor. Depozitele, atelierile de lucru, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord.

Construcțiile de învățământ:

Pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică sporită, orientarea sălilor de clasă va fi către sud, sud-est, sud-vest (mai puțin recomandat). Dormitoare și spațiile de joacă din creșe, creșe speciale și centre pentru copii vor fi orientate spre sud, sud-est, sud-vest. Bibliotecile, sălile de ateliere și laboratoarele, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei, se vor orienta spre nord. Terenurile de sport se vor orienta cu latura lungă pe direcția nord-sud, cu o abatere de maximum 15 grade spre est sau spre vest.

4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE

AȘA DA: Veche locuință, în curs de restaurare, care va avea destinația de casă memorială.

AȘA DA: Amenajarea unui spațiu cu funcțiune publică într-o șură existentă, folosind cu preponderență lemnul ca material în lucrările de intervenții.

Ca principiu, amenajarea unei clădiri presupune intervenții asupra acesteia, cu scopul de a obține încăperi cu funcțiuni noi în interiorul volumului existent.

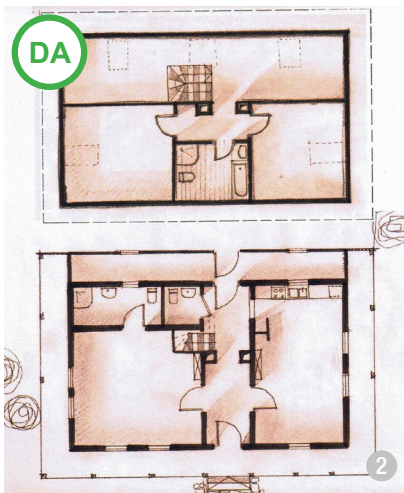
În cadrul gospodăriilor tradiționale, construcțiile componente se pot moderniza sau pot primi noi destinații prin amenajări care să nu le schimbe caracterul original. Astfel, locuințele existente își pot extinde spațiul util și locuibil prin mansardarea podurilor și prin extinderea lor în spații ale anexelor existente. De asemenea pot fi amenajate încăperi cu funcțiuni noi în spațiul existent, cum ar fi bucătăria și/ sau baia amenajate în tinda existentă.

Șurile care și-au pierdut funcțiunea de depozitare se pretează foarte bine la amenajare ca locuințe, fiind compatibile ca dimensiuni cu acestea și contribuind cel mai mult, alături de case, la imaginea caracteristică a localității.

Dar, clădirile componente ale unei gospodării pot avea, prin amenajare, și alte funcțiuni noi, altele decât cea de locuire, compatibile cu dimensiunile și condițiile oferite de acestea.

AȘA DA: Locuință tradițională modernizată prin modificări majore în interiorul volumului existent dar care păstrează caracterul casei. Sunt de remarcate, ca elemente moderne inserate, scara de acces la supanță și piesele de mobilier.

ASA DA: Restaurarea și modernizarea unei locuințe tradiționale, prin următoarele intervenții: transformarea podului în mansardă cu spațiu locuibil; amenajarea a două băi (la parte și la mansardă), a unui grup sanitar de serviciu și a unei bucătării echipate; amplasarea de ferestre de mansardă, în planul învelitorii, pe pantele corespunzătoare fațadelor laterale și fațadei posterioare; izolarea termică la exterior; înlocuirea vechii învelitori cu o nouă învelitoare din draniță, ignifugată și protejată împotriva umezelii; restaurarea finisajelor exterioare și interioare.

ASA DA: Casă de locuit montană restructurată, dar care păstrează, cât de mult a fost posibil, din substanța originală a clădirii.

5. ELEMENTELE DE CONSTRUCȚIE

În prezent, materialele moderne de proastă calitate și efectele modernizării prost înțelese, au un efect negativ asupra mediului și asupra ambianței rurale; spre exemplu:

- tencuielile interioare și exterioare realizate tradițional, pe rețea de șipci din lemn și mortare pe bază de nisip și var, au fost înlocuite cu tencuieli uscate - plăcile de gips-carton, utilizate la exterior și interior;
- pardoselile din lemn natural (de tip dușumea, parchet din lemn etc.) au fost înlocuite cu parchet laminat, care este un material de sinteză, neecologic și impermeabil la vapori;
- finisajele exterioare și interioare pe bază de var natural ale pereților și tavanelor, au fost înlocuite, aproape în totalitate, cu materiale de sinteză de tipul vopselelor lavabile sau pe bază de ulei, pierzându-se o sursă importantă de sănătate pentru locatari, finisajele realizate cu var natural având efect debactericid, agent de combatere a efectelor de acumulare a apei în pereți, regulator de umiditate, de combatere a mușgaiurilor;
- izolațiile termice la tavane, poduri, pardoseli, realizate cu materiale tradiționale, ecologice au fost înlocuite cu materiale de sinteză sau cu compuși de sinteză, eficienți din punct de vedere termic dar care nu mai au calitate generatoare de condiții de viață sănătoasă. La casele existente cu pereții din bârne de lemn, se utilizează frecvent în ultima vreme ca material de izolație termică polistirenul expandat, care alterează calitățile eco-durabile ale construcției.

Caracteristicile definitorii complexe, fizico-chimice, relevante pentru utilizarea în construcții a materialelor naturale locale în România

Materialele naturale, fie de natură minerală (anorganice) sau organice (de origine vegetală sau animală), au caracteristici comune deosebit de importante, care le fac net superioare din punct de vedere ecologic și al durabilității, în raport cu materialele de sinteză folosite la izolații. Astfel, materialele care provin și se formează în mediul natural, sunt deosebit

de rezistente la acțiunea radiației solare și în special a componentelor UVA-UVB, care produc degradări rapide oricărui material de sinteză (PVC, polistiren, poliuretan, rășini de aglomerare, compuși ai zăgrăvelilor și vopselelor sintetice etc.).

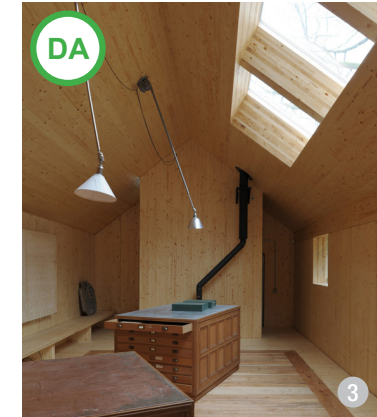
În mod identic, materialele naturale au o mai bună durabilitate și comportare sub acțiunea factorilor climatici ciclici, temperatură - umiditate - gelivitate, sau a acțiunilor rezultate din seism, incendiu, accidente climatice.

După cum au spus și cei de la INCERC Iași, este imperios necesar ca specialiștii și autoritățile locale:

- să transmită comunităților locale și să le îndrume în timp util pentru a valorifica cât mai bine oportunitatea de a avea o locuință sau o clădire sănătoasă și trainică, cu costuri/lucrări de întreținere reduse;
- să susțină necesitatea de a se renunța la materialele absolut nesănătoase, promovate pe piață în mod agresiv și de a folosi tehnicile și materialele locale naturale/sănătoase, trainice și ieftine pe care le au la îndemână;
- să însușească convingerea că tehnicile și materialele locale care și-au dovedit durabilitatea în timp sunt mult mai valoroase și mai sănătoase pe termen lung; utilizarea unor materiale de construcție artificiale și profund nesănătoase atrage după sine numai consecințe negative în timp, chiar dacă acestea par o soluție mai ușoară pe moment;
- să promoveze la nivelul propriilor construcții, varul stins (hidraulic) în locul finisajelor lavabile, lemnul prelucrat superior în locul plasticului și multe alte materiale naturale în locul celor de sinteză.

ASA DA: Casă cu structură de lemn și pereți din amestec de cânepă cu var - denumirea materialului este Hempcrete (Hemp-Lime).

ASA DA: Casă cu structură din panouri de lemn lamelar încleiat - denumirea materialului este CLT (Cross laminated - timber).

ASA DA: Case cu schelet din lemn și pereți din baloți de paie (4) sau cu pereți din blocuri de argilă amestecată cu paie (5).

Material local	Componența calității vieții care este resimțită pozitiv datorită utilizării materialului
Piatra	Stabilitate termică, izolare acustică
Agregate naturale	Stabilitate termică, izolare acustică
Argila	Confort higrotermic, regulator de umiditate a aerului, stabilitate termică, izolare acustică
Varul natural stins (hidraulic)	Purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția CO2
Lemn de foioase	Stabilitate termică, regulator de umiditate
Lemn de rășinoase	Stabilitate termică, regulator de umiditate
Fibre din lemn, fibre celulozice	Confort termic, regulator de umiditate
Baloți de paie, deșeuri vegetale	Confort termic, regulator de umiditate
Cânepă	Confort termic, regulator de umiditate
Stuf	Confort termic, regulator de umiditate
Lâna de oaie	Confort termic, regulator de umiditate
Vata bazaltică	Confort termic, siguranță la foc, izolare acustică
Amestecurile de cânepă, lână și var	Confort termic, regulator de umiditate, siguranță la foc, purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția CO2, izolare acustică
Amestecurile de paie, fibre lemnoase, fibre de lână, cânepă, cu argilă (chirpici), var stins pastă	Confort higrotermic, regulator de umiditate a aerului, stabilitate termică, izolare acustică, siguranță la foc, purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția CO2

5.1. ACOPERIȘUL

Analiza și recomandările privitoare la acoperiș evaluează următoarele componente ale sale: formă și volumetrie, șarpantă (tipuri de structură – materiale utilizate și tratamente), învelitoare (materiale utilizate și culori), marcarea posibilelor probleme ce pot apărea la comportamentul în timp.

Recomandările se grupează pe trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar;

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) de tip monovolum;

C. Intervenții pe construcții existente (gabariat mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum).

Toate materialele care alcătuiesc acoperișul au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție îi pot asigura o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

5.1.1. Specificul local

Acoperișurile tradiționale din această zonă etnografică sunt în două ape, având uneori teșituri la capetele coamei (mai ales la șuri) și în patru ape, cu pante corespunzătoare reliefului în care se află, acoperite cel mai des cu șindrilă, draniță, stuf sau paie iar mai recent cu țigla nesmălțuită și tablă (netradițional). Volumul acoperișului este uneori extins cu o porțiune în două sau trei ape, deasupra foisorului sau a cerdacului, în dreptul intrării în casă.

La unele șuri există o lucrarnă în două ape pentru accesul din exterior la pod. În prezent, în cele mai multe situații, învelitoarea tradițională a fost înlocuită cu țigla de beton, cu șindriile bituminoase sau din alte materiale sintetice și cu tablă care imită țigla, aceasta din urmă având cea mai mare răspândire. Șarpanta este realizată din lemn, cu creștături și îmbinări cu cuie din lemn la construcțiile mai vechi și cu cuie din metal mai recent.

Acoperiș în patru ape la o locuință.

Acoperiș în două ape la o cuhne.

Acoperiș în două ape la o locuință.

Acoperiș în două ape, cu capetele coamei teșite, la o șură „cu sân”.

Acoperiș în patru ape, la o locuință, cu extensie în două ape peste foisor.

Acoperiș în patru ape, la o locuință, cu extensie în două ape peste cerdac, în dreptul intrării.

Acoperiș în două ape, la o locuință, cu extensie în două ape peste foisor.

Acoperiș în două ape la o locuință, cu prelungirea streșinii sub timpane.

Acoperiș în două ape, la o locuință, cu extensie în două ape peste cerdac, în dreptul intrării.

5.1.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) dispuse în sistem pavilionar

Forma și volumetria

Spațiul interior generat de acoperiș se va utiliza ca spațiu funcțional. Nu se recomandă folosirea acestuia ca pod/ depozitare pentru obiecte voluminoase sau grele, din motive de siguranță în exploatare, siguranță la foc etc.

Se va păstra specificul local prin preluarea nealterată a formei și a volumetriei existente în zonă.

Acoperișul va fi cât mai simplu, cu două sau patru ape egale în funcție de specificul zonei, cu streșinile și coamele orizontale. Se admit și acoperișuri în patru ape diferite ca pantă dar egale cele paralele, două câte două, acolo unde acestea reprezintă o particularitate locală. Nu se admit forme și pante provenite din alte zone climatice sau geografice. Streșinile vor avea lățimi conform specificului zonei și prezenței spațiilor semideschise, cu sau fără stâlpi.

Se acceptă și acoperiri cu pantă mică, de minimum 2 %, dar cu învelitoare din strat înierbat cu vegetație locală și doar acolo unde relieful permite și sunt necesare soluții speciale de integrare în peisaj: volume mari, (semi-) îngropate, garaje sau spații tehnice parțial sau total îngropate, care pentru integrarea în peisaj se acoperă cu strat vegetal. În acest caz, se permite utilizarea membranelor din PVC sau a celor bituminoase în alcătuirea învelitorii, greu vizibile.

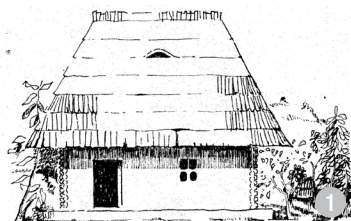
Terasele sau alte spații semideschise se pot realiza doar în interiorul volumului acoperișului, pe cât posibil fără să fie vizibile din stradă sau dintr-un punct important de perspectivă dinafara satului. Acestea trebuie să se integreze peisagistic și volumetric în ansamblul gospodăriei.

Nu se acceptă balustrade din baluștri. În funcție de materialul

pentru învelitoare panta va fi cuprinsă între 40 și 60 de grade, ținând cont de specificul local.

Se va păstra și prelua raportul volumetric al clădirilor de pe lot. Se recomandă să existe un decroș/ o diferență de minimum 20 cm între înălțimea clădirii dominante (casă sau șură, în funcție de specificul local) și clădirile noi – anexe sau cele care sunt construite pe locul acestora. În funcție de ocuparea cu clădiri a lotului, se admit și construcții noi cu aceeași înălțime a celor dominante, dar detașate de acestea sau conectate cu un corp de înălțime redusă (vezi: pagina 12, imaginea 1; pagina 13, imaginea 6; pagina 15, imaginea 4).

Acoperișul lucarnelor va ocupa maxim 15% din suprafața pantei pe care se vor amplasa și vor fi dimensionate și poziționate astfel încât să păstreze o imagine coerentă cu imaginea specifică locului și acestea să nu constituie un element discrepant vizibil din stradă sau din

Panta acoperișurilor construcțiilor, are, în general, între 40 și 60 de grade. Înclinația acoperișului este unul dintre elementele definitorii pentru specificul local.

AȘA DA: Lucarne triunghiulare la acoperișul unei case tradiționale, pentru ventilarea podului, care ar putea conține ferestre în eventualitatea mansardării.

AȘA DA: Obținerea unei terase la mansarda unei clădiri prin decuparea acoperișului, rezolvând în același timp iluminarea încăperilor, nemaifiind necesare lucarne sau ferestre de mansardă (proiect).

diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. Se va evita supradimensionarea lucarnelor rezultate formal din golurile tradiționale, de evacuare a fumului din pod. În general, se propune amplasarea lucarnelor spre curte.

Ornamentele, dacă este cazul, se vor prelua nealterate, dar într-o formă simplificată, păstrând specificul local. Nu se vor folosi forme și detalii provenite din alte zone geografice sau climatice.

AȘA NU: O abordare extremă a rezolvării volumetric și plastice, de kitsch perfect, a acoperișurilor clădirilor unei gospodării compacte, cu elemente în contrast izbitor cu mediul construit tradițional al satului: turnulețe, învelitori din tablă solzi, patru rânduri de streșină, ornamente din tablă neconforme etc.

AȘA NU: Complicarea volumului acoperișului, asociată cu complicarea volumetriei construcției, are un efect neplăcut asupra imaginii de ansamblu a împrejurimilor.

AȘA NU: Complicarea prin decalarea pe verticală a apelor unei clădiri noi ample, din vatra satului, afectează în mod negativ imaginea de ansamblu, caracteristică, a așezării.

AȘA NU: Fronton și timpan la acoperișul unei case cu pretenții de vilă, construită în anul 1964, cu forme și ornamente străine de tradiția locală.

AȘA NU: Decalarea la coamă a acoperișului în două ape a extinderii unei șuri tradiționale, este neconformă atât cu imaginea de ansamblu a gospodăriei cât și cu imaginea satului.

Șarpanta

Șarpanta se va realiza din lemn, folosind tehnici și îmbinări tradiționale locale dar și contemporane (lemn lamelar, stratificat sau încheiat) pe cât posibil, prin implicarea meșterilor tâmplari și dulgheri din zonă. Nu trebuie utilizate materialele organice rezultate în urma polimerizării (cele denumite în mod generic „plasticuri”), întrucât își schimbă calitățile (portanță, torsiune, curgere) în timp, din cauza condițiilor de mediu (proces

repetat de îngheț/ dezgheț, radiații ultraviolete, variații de temperatură vară/ iarnă).

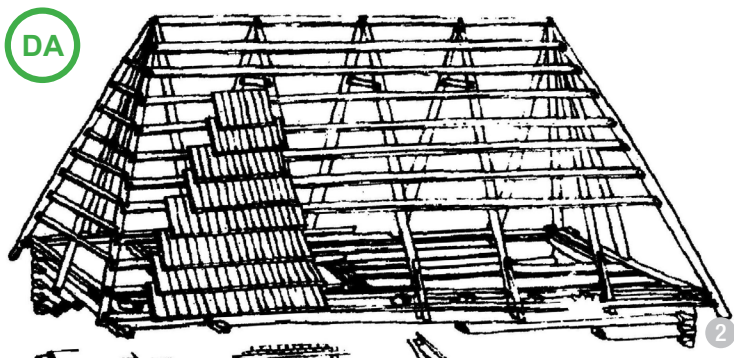
Pentru toate elementele din lemn se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceară, uleiuri și soluții naturale.

Există posibilitatea realizării unor șarpante din alte materiale, precum metalul în asociere cu lemnul, atunci când activitatea adăpostită o impune.

22

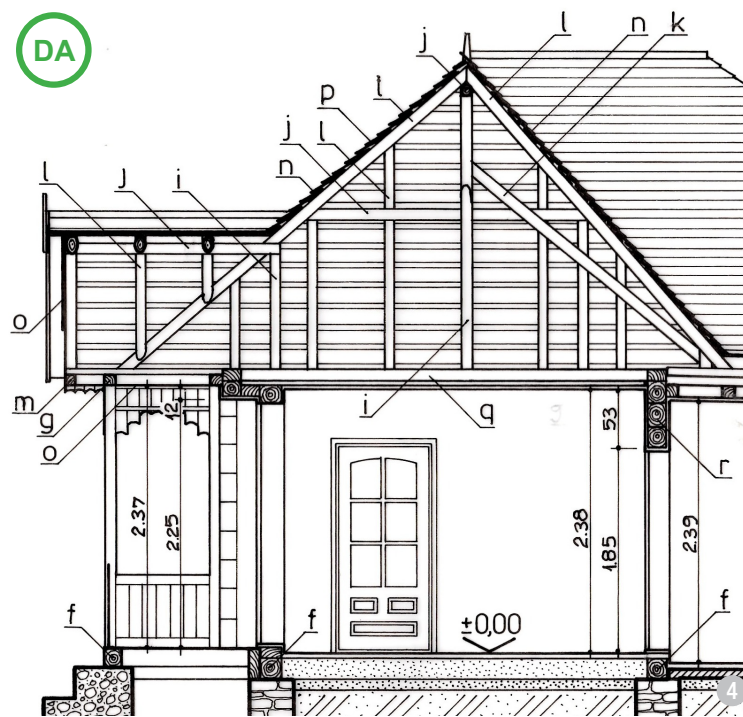
AȘA DA: Șarpantă din lemn rotund, la o terasă nouă acoperită.

AȘA DA: Cea mai simplă formă de șarpantă la o casă tradițională, pretabilă pentru amenajarea unei mansarde.

AȘA DA: Integrarea în peisajul caracterizat de dealuri molcome, a unei construcții semi-îngropate, prin volumetria acoperișului și înierbarea lui.

AȘA DA: Șarpantă care include și micul acoperiș de peste frontonul prispei, la o locuință construită în anul 1955.

Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

Învelitoarea se va realiza din materiale naturale regenerabile, cu păstrarea imaginii locale nealterate. În funcție de specificul zonei și de panta aleasă, învelitoarea va fi din șindrilă sau draniță, stuf sau paie și din țigla ceramică nesmălțuită. În cazul folosirii altor materiale pentru învelitoare (șindrile bituminoase), atunci când contextul permite, se recomandă evitarea culorilor stridente. Se vor folosi materiale și tehnologii locale sau care pornesc/ derivă din tehnologii locale, fără a avea efecte negative asupra destinației construcției. Se vor păstra sistemul de lățuire și dispunerea specific locală a pieselor de învelitoare, inclusiv forma și dimensiunile acestora.

Materialele de termoizolare/hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care este realizată aceasta. Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vapori dintre interior și exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat interior optim utilizării/locuirii (se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, al lucarnelor, al intersecției cu foișoarele etc.). Nu este recomandată combinarea la același acoperiș a mai multor tipuri, culori sau forme de învelitori, cu excepția acoperișului vegetal (plat, vizitabil – vezi: pagina 26, imaginea 4).

Culorile vor fi cele naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice): nu se vor folosi culori stridente sau saturate. Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului, se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției.

Elementele de umbrire/ control solar pot servi și ca elemente de camuflare ale acestora în volumul și forma învelitorii. În cazul intervenției pe o clădire existentă, se va înlocui obligatoriu învelitoarea din tablă, azbociment, membrană bituminoasă sau alte materiale sintetice cu cele acceptate.

4

Învelitoare din șindriă.

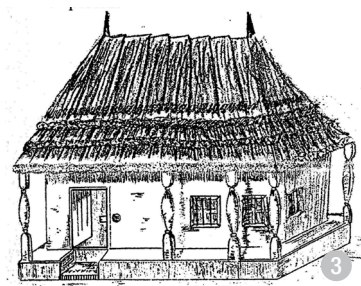
1

Învelitoare din draniță.

2

Învelitoare din paie.

3

Învelitoare din stuf.

5

6

7

ASA NU: Învelitori noi neadecvate care înlocuiesc vechile învelitori, aplicate pe clădiri cu arhitectură locală valoroasă: solzi de azbociment (5); tablă de aluminiu plană și carton asfaltat, montate pe astereală și bătute în cuie (6); tablă prevopsită, amprentată, imitație de țiglă (7); plăci de azbociment ondulat, cu o largă răspândire în a doua jumătate a secolului al XX-lea, datorită prețului scăzut și ușurinței montării (8); tablă zincată plană, vopsită (9); tablă cutată lucioasă (10); tablă zincată plană, deteriorată – ruginită (11).

8

9

10

11

12

Învelitoare de țiglă ceramică profilată trasă.

13

ASA NU: Acoperirea pe o suprafață mare, de peste 15 %, a învelitorii cu panouri solare (stânga) și panouri fotovoltaice (dreapta), vizibile din stradă, face ca acestea să influențeze într-un mod neplăcut imaginea de ansamblu a clădirii.

14

ASA NU: Folosirea tablei prevopsite amprentate, care imită țigla, la o clădire nouă amplasată pe un lot liber, afectează imaginea tradițională a așezării.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile

Elementele de iluminare (luminatoare, ferestre în planul acoperișului), instalații (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional și vor ocupa

maximum 15 % din suprafața pantei respective. Pe cât posibil, se vor orienta spre interiorul lotului, astfel încât să se păstreze o imagine coerentă și acestea să nu constituie un element discrepant, vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local.

Se acceptă și se recomandă utilizarea panourilor de captare a energiei solare în planul acoperișului.

15

ASA DA: Paletar de culori recomandat pentru învelitori.

AȘA DA: Folosirea șindrilei din lemn la învelitoarea noii locuințe – cu o volumetrie simplă – de același tip cu cea a vechii șuri, este benefică pentru unitatea ansamblului gospodăriei. De remarcat la învelitoarea locuinței micile lucarne tradiționale pentru ventilarea podului.

AȘA DA: Învelitoarea din șindrile bituminoase, în general nerecomandată în zonă, poate înlocui în anumite situații învelitorile tradiționale din lemn, dacă contextul permite. În acest exemplu, montarea acestui tip de învelitoare face parte din renovarea unei locuințe, alături de jgheburile și burlanele neutre, într-o culoare apropiată de cea a lemnului.

AȘA NU: Învelitoarea din tablă prevopsită amprenată, care imită țigla, la o clădire nouă amplasată într-o veche gospodărie, este în contradicție cu tradiția locală. Folosirea tablei ridică o serie întreagă de întrebări, pornind de la problema reciclării ei până la problema de onestitate: imitarea prin formă și uneori prin culoare a țiglei ceramice. Cele mai mari probleme rămân însă cele legate de aspect, de încălzire excesivă, care pot crea un disconfort vara într-o mansardă locuită și de zgomot pe timp de ploaie sau grindină. În cele din urmă, tabla este un material ieftin, importat din zona construcțiilor industriale, unde până de curând nu a contat aspectul finisajului.

AȘA NU: Învelitoarea din tablă care imită țigla este în contradicție atât cu celelalte materiale ale clădirii din imagine (piatră și lemn) cât și cu tradiția locală, chiar dacă construcția este amplasată înafara vetrei satului dar într-o poziție extrem de vizibilă.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) de tip monovolum

Construcțiile de mari dimensiuni se vor amplasa în afara vetrei satului. Doar în cazuri excepționale și riguros justificate se vor amplasa în vatra satului, situație în care se va păstra specificul local prin preluarea formei și a volumetriei existente în zonă, păstrându-se

imaginea locală nealterată.

În cazul amplasării construcției în zone special destinate (prin PUG) pentru producție, servicii, sănătate, educație, se permite și folosirea altor tipuri de materiale și tehnologii (metal, beton etc.), acolo unde este necesar și unde folosirea materialelor locale nu poate asigura cerințele de siguranță, stabilitate și de rezistență la foc.

Forma și volumetria

Se va păstra specificul local prin preluarea nealterată a formei și a volumetriei existente în zonă.

Acoperișul va fi cât mai simplu, în două sau patru ape, cu pante egale, cu streșinile și coamele orizontale. Nu se admit forme și pante provenite din alte zone climatice sau geografice. Se acceptă și acoperișuri cu pantă mică de maximum 2 - 5 %, doar cu învelitoare din strat înierbat cu vegetație locală și acolo unde relieful permite și sunt necesare soluții speciale de integrare în peisaj: volume mari (semi-) îngropate, garaje sau spații tehnice parțial sau total îngropate, care pentru integrarea în peisaj se acoperă cu strat vegetal.

În acest caz se permite utilizarea membranelor din PVC sau a celor bituminoase în alcătuirea învelitorii nevizibile. De asemenea se acceptă și învelitorile din șindrile bituminoase, în culori din gama materialelor locale, pentru pante mai mici decât cele ale acoperișurilor tradiționale, acolo unde contextul permite și mai ales în cazul amplasamentelor în afara vetrei satului. Sunt interzise acoperișurile de tip terasă utilizate în proporție mai mare de 60 % din suprafața totală a acoperișului și dispuse la frontul stradal. În funcție de învelitoare, panta acoperișului va fi de minim 40 de grade, specifică zonei, pentru șindrila,

draniță și țiglă ceramică.

Se acceptă folosirea panourilor fotovoltaice sau solare pe fața sudică a acoperișului, în proporție de 40 % din suprafață.

La construcțiile noi cu gabarit mare, se recomandă realizarea unor porticuri pe fațada cea mai folosită a clădirii (cea cu accese), pentru protejarea activității în aer liber și a depozitărilor temporare. Ele vor proteja pereții și deschiderile clădirii de intemperii și vor da un plus de identitate și funcționalitate clădirilor respective.

AȘA NU: Construcție industrială, de dimensiuni foarte mari, inadecvată prin aspectul său tradiției arhitecturale locale: volumetria masivă, pantele mici ale acoperișului, suprafețele vitrate mari, culoarea stridentă a pereților.

AȘA DA: Pentru camuflarea gabaritelor mari, și în cazul în care se dorește acest lucru, se pot folosi acoperișurile verzi cu înclinație mică. Se observă, în exemplul din imagine, intenția de camuflare prin forma acoperișului, asemănătoare unei forme de relief natural. Acest procedeu se pretează la clădiri de dimensiuni foarte mari, precum centre de agrement (ca în exemplul din imagine), săli de sport, hale de producție, spații de depozitare a cerealelor etc.

Șarpanta

În cazul amplasării construcției în vatra satului, structura șarpantei va fi, recomandabil, de lemn, va fi realizată cu tehnologii locale, folosind, oriunde e posibil (nealterând procesul tehnologic), materiale naturale regenerabile sau tehnologii contemporane de industrializare a lemnului (lemn lamelar, panouri multistrat, lemn stratificat). Se pot folosi rigidizări suplimentare din alte materiale structurale pentru prinderi/legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu.

Nu trebuie utilizate materiale obținute în urma polimerizării (cele denumite în mod generic „plasticuri” întrucât își schimbă calitățile (portanță, torsiune, curgere) în timp, din cauza condițiilor de mediu (proces repetat de îngheț/dezgheț, radiații ultraviolete, variații de temperatură vară/iarnă).

În cazul amplasării construcției în zone special destinate (prin PUG) - pentru producție, servicii, sănătate, educație - se permite și folosirea altor tipuri de materiale și tehnologii (metal, beton etc.) acolo unde este necesar și

unde folosirea materialelor locale nu poate asigura prin folosire singulară cerințele de siguranță, stabilitate și de rezistență la foc.

Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

Învelitoarea se va realiza în principal din materiale naturale regenerabile, cu păstrarea imaginii locale nealterate. Învelitoarea va fi din șindrilă, draniță sau țiglă ceramică profilată nesmălțuită, cu păstrarea streșinii (specifice materialelor și tradiției locale). Se vor folosi materiale și tehnologii locale, fără a avea efecte negative asupra destinației construcției.

Materialele de termoizolare/hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care aceasta este realizată. Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vapori între interior și exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat interior optim utilizării/locuirii

AȘA DA: Utilizarea lemnului, ca material tradițional, la realizarea unei șarpante moderne cu arce lamelare din scânduri încheiate, pentru acoperirea unei săli de sport.

(se va avea grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, lucarnelor, intersecțiilor cu foișoarele etc.). Nu este recomandată folosirea sau combinarea la acoperiș a mai multor tipuri de învelitori, cu excepția acoperișului vegetal plat, vizitabil (vezi *Forma și volumetria*).

Culorile vor fi naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice); nu se vor folosi culori stridente sau saturate.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile

Elementele de iluminare (luminatoare, ferestre în planul acoperișului), instalații (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional (vezi *Forma și volumetria*). Se acceptă și se recomandă utilizarea panourilor de captare a energiei solare în planul acoperișului (vezi capitolul 7. *PERFORMANȚA ENERGETICĂ*, pagina 53). Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului, se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției. Elementele de umbrire/control solar pot servi și ca elemente de camuflare ale acestora în volumul și forma învelitorii.

Culorile vor fi naturale (atât cele pentru materialele de acoperire, cât și

cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice), similare cu cele ale învelitorii: nu se vor folosi culori stridente sau saturate.

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Forma și volumetria

Se vor realiza în prealabil fotografii ale clădirii existente, cu vecinătăți cu tot, pentru a înțelege modul în care trebuie realizată intervenția și într-un sens comunitar.

Dacă nu se încadrează în specificul local și este lipsit de valori constructive și memoriale certe, acoperișul se va reconfirma pentru a răspunde nevoilor de încadrare în specificul local (recomandări similare cu cele pentru construcțiile noi - vezi recomandări la capitolele în funcție de volumul construcției). Extinderile și/ sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

Dacă se încadrează în specificul

local, intervențiile vor respecta scara și conformarea acoperișului existent.

În cazul înlocuirii totale a structurii, se va efectua în prealabil releveul acoperișului existent și nu se va modifica lățimea și cota streșinii, aceasta putând fi ridicată până la maxim 5,5 m față de cota terenului natural, măsurată în punctul cel mai înalt, dar fără ca aceasta să depășească 3 metri față de cota parterului.

Decorațiile se vor prelua nealterate (dacă este cazul). Nu se vor folosi forme și detalii provenite din alte zone etnografice, geografice sau climatice. Se va păstra ierarhia volumetrică a clădirilor de pe lot. Se recomandă ca înălțimea clădirii principale, de la stradă, să nu fie depășită de cea a clădirilor anexe, excepție putând face doar șurile, care în mod tradițional erau adesea mai mari și mai înalte decât casa propriu-zisă. Nu se admite sub nicio formă ca anexele din continuarea clădirii principale să fie extinse peste nivelul coamei acesteia din urmă. Se admit extinderile pentru corpurile/anexele cu regim de înălțime parter care posedă acoperiș vegetal/verde, dar cu limită de gabarit și care nu sunt amplasate la aliniamentul stradal.

Șarpanta

În cazul intervențiilor asupra construcțiilor existente, acolo unde acestea nu se încadrează în specificul local și sunt lipsite de valori constructive și memoriale certe, se va reconfirma șarpanta pentru a răspunde nevoilor de încadrare în specificul local (recomandări similare cu cele pentru construcțiile noi).

Extinderile și/ sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

În cazul intervențiilor asupra construcțiilor existente, acolo unde șarpanta (prin materiale și conformare) se încadrează în specificul local, se recomandă păstrarea elementelor constructive valoroase și, pe cât posibil, repararea și conservarea la nivel cât mai extins, prin folosirea tehnologiilor tradiționale locale. Elementele deteriorate se pot înlocui cu elemente similare din lemn de aceeași esență, pentru a nu interveni și a dezechilibra capacitatea portantă de ansamblu a structurii. Se pot folosi rigidizări suplimentare din

AȘA DA: Înlocuirea elementelor deteriorate la o șarpantă din lemn a unei vechi case, în curs de restaurare.

AȘA DA: Șarpanta originală rămasă vizibilă la o dotare comunitară amenajată într-o șură.

lemn și/ sau metal pentru prinderi/ legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu. Intervențiile realizate trebuie să poată fi reversibile, pentru a nu împiedica șansa unei intervenții viitoare, cu materiale și tehnologii noi, ce se pot dovedi benefice în privința calității de ansamblu a obiectului și a utilizării optime a acestuia. Intervențiile vor respecta scara și conformarea acoperișului.

Pentru toate elementele din lemn, se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea

lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceară, ulei și soluții naturale.

Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

În cazul intervențiilor asupra construcțiilor existente, acolo unde acestea nu se încadrează în specificul local și sunt lipsite de valori constructive și memoriale certe, se va interveni asupra învelitorii, pentru

a răspunde nevoilor de încăldare în specificul local (recomandări similare cu cele pentru construcțiile noi). Extinderile și/ sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

Acolo unde învelitoarea (prin materiale și conformare) se încadrează în specificul local, se recomandă păstrarea elementelor valoroase, în special a șindrilei, draniței și țiglele vechi, și, pe cât posibil, repararea și conservarea la un nivel cât mai extins, prin folosirea tehnologiilor tradiționale locale. Dacă învelitoarea este realizată din tablă, azbociment, diverse membrane bituminoase sau alte materiale nespecifice zonei, acestea se vor înlocui cu cele care se încadrează în specificul local. Învelitorile de țiglă ceramică profilată trasă, care sunt deteriorate, se vor înlocui cu învelitori din materiale specifice zonei sau, dacă contextul permite, tot cu țiglă ceramică profilată apropiată ca format și culoare de cea originală. Tot acolo unde contextul permite se pot utiliza, ca material de învelitoare nouă, șindrilele bituminoase cu desene și culori adecvate.

Materialele de termoizolare/ hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care aceasta este realizată. Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale, precum șindrila, dranița și țigla, și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vapori interior/ exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat

AȘA DA: Reconstituirea lucarnelor și a învelitorii de șindrila la o veche casă, în curs de restaurare.

optim utilizării/ locuirii (se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, a lucarnelor, de la intersecția cu foișoarele etc.).

Nu este recomandată combinarea la același acoperiș a mai multor tipuri, culori sau forme de învelitori. Culorile vor fi cele naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare cât și cele pentru elemente constructive sau tehnologice); nu se vor folosi culori stridente sau saturate și se va evita folosirea plăcilor de tablă industrială.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile

Elementele de iluminare (luminatoarele, ferestrele în planul acoperișului), instalații (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional și vor ocupa maximum 10 % din suprafața pantei respective. Pe cât posibil, se vor orienta astfel încât să se păstreze o imagine coerentă, și aceasta să nu constituie un element discrepant vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local.

Se recomandă utilizarea unor tipuri de lucarne care se bazează pe tehnica locală, generând o dezvoltare a meșteșugurilor în defavoarea produselor industriale. Lucarnele pot ocupa maximum 15% din suprafața pantei respective și

vor fi dimensionate și poziționate astfel încât să se păstreze o imagine coerentă cu imaginea specifică locului și aceasta să nu constituie un element discrepant. În general, se propune amenajarea lucarnelor spre curte. Se recomandă utilizarea unor lucarne triunghiulare, cu pante egale cu cele ale acoperișului, a celor dreptunghiulare și a celor în formă de "ochi de bou", derivate formal din micile lucarne pentru evacuarea fumului din pod, dar fără

AȘA DA: Extindere a șurilor cu corpuri parter, acoperite cu terasă verde, care nu afectează silueta acoperișului existent.

AȘA DA: O tehnologie actuală, care e în curs de răspândire în zonele rurale este cea a țiglelor solare. Acestea pot fi un bun înlocuitor al acoperișurilor clasice, pentru că vor avea pe lângă calitatea pe care orice acoperiș trebuie să o aibă și pe cea de a produce energie. Pe de altă parte, nu fac notă discordanta ca și culoare cu vecinătățile prin stratul suport care este de culoarea țiglelor naturale și textura mată obligatorie.

a fi supradimensionate. Lucarnele de tip "ochi de bou" sunt cele mai folosite pentru a ilumina un pod mansardat și modifică nesubstanțial volumul acoperișului, putând aduce suficientă lumină pentru încăperile mansardei. Acolo unde se poate dovedi existența unor alte forme istorice, se vor prelua acele exemple. Amenajarea

unor goluri în planul acoperișului – ferestrele de mansardă – nu aduce modificări volumetricii acestuia.

Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului, se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției.

5.2. PEREȚII

Analiza și recomandările privitoare la pereți se referă la tipologia acestora (portanți sau de compartimentare), materialele din care sunt alcătuiți și marcarea posibilelor probleme care pot apărea în comportarea în timp.

Recomandările se grupează pe trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 - 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) dispuse în sistem pavilionar;

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) de tip monovolum;

C. Intervenții pe construcții existente (gabariat mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum).

Calitatea și durabilitatea în timp a pereților depinde de corectitudinea punerii în operă a materialelor folosite, de calitatea și compatibilitatea materialelor care îi alcătuiesc. De asemenea, urmărirea în execuție și lucrările de întreținere periodică din partea utilizatorilor au un aport semnificativ în durata de viață a acestora. Se recomandă următoarele materiale pentru pereți, în funcție de zona în care urmează să se realizeze investiția: lemn, piatră, lut, cărămidă plină presată, cu mortar din lut sau var-nisip.

Se va ține cont de următoarele aspecte: rezistență și stabilitate, protecție la foc, compatibilitatea materialelor de alcătuire, compatibilitatea materialelor de acoperire, termoizolații și ruperi de capilaritate.

5.2.1. Specificul local

Sistemele constructive tradiționale locale sunt reprezentate de: cununi de bărne de lemn rotunde sau cioplite în patru muchii, încheiate la colțuri „nemțește” sau „în căței”, în cea mai mare parte a teritoriului; „în amnari”, cu pereții din bărne de lemn fasonate, în cadre din lemn; din paiantă cu furci din lemn și îngrădituri cu plase de nuiete împletite și luitute sau cu „ciuciuțe”; pereți din chirpici („cârpici”) sau ciamur; pereți din piatră (mai rar, la pivnițe) și din cărămidă plină (mai recent), cu mortar din lut sau din nisip

și var. Casele din ciamur, datorită tehnicii de construcție, aveau pereți de 40 - 50 cm grosime, deci erau foarte bine izolate termic. Sistemele constructive folosite la locuințe se foloseau și la acareturile gospodăriei.

DA

ASA DA: Casă de oaspeți amenajată într-o șură, utilizând volulmul acoperișului ca spațiu util.

Lipirea lutului la un perete de paiantă.

Perete din bărne de lemn cioplite, în amnari.

Detaliu de pereți din bârne de lemn cioplite pe două fețe, încheiate la colțuri nemțește.

5.2.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (mai mic de 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 - 250 mp)

Pereții portanți sunt esențiali prin contribuția la durabilitatea construcțiilor. Aceștia se vor construi

Detaliu de pereți din bârne de lemn cioplite, încheiate la colțuri în căței. În acest exemplu pereții sunt lutuiți și vâruți iar cheitorile rămân aparente.

din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materiale de construcție considerate tradiționale la nivel local (lemnul și piatra, precum și cărămida, chiar dacă folosirea ei în zonă pentru zidărie este de dată mai recentă).

La construcțiile pentru care studiile geotehnice dovedesc că orice soluție tradițională este imposibil de aplicat în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția), se vor utiliza alte materiale de construcție (preferabil naturale), nespecifice local. Zidăria portantă din piatră sau cărămidă va fi tencuită cu mortar pe bază de var pentru a permite absorbția, circulația și evaporarea apei într-un ritm normal.

Mortarul folosit pentru zidărie va fi pe bază de var, pe cât permite calculul structurii de rezistență. Se vor realiza alcătuirii constructive care să diminueze/ împiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

O atenție deosebită se va acorda tratamentului diferențiat al fațadelor în funcție de importanța lor. În mod tradițional și în special la locuințe, fațada principală, precum și alte fațade

orientate către spațiile semideschise (prispă, cerdac, foișor) sunt cele mai ornamentate: cu ancadramente din tencuială la clădirile cu pereți din bârne aparente; cu ornamente pictate sau din stucatură, colorate, la pereții exteriori tencuiți. Există și situații în care pereții, tencuiți sau nu, sunt tratați auster, fără ornamente. Pereții expuși vântului dominant, dinspre nord-vest, sunt uneori placați cu scânduri, cu șindrilă sau cu draniță.

Au fost tradițional utilizate ca masă termică:

- pământul, argila sau piatra, soluții utilizate tradițional și la care se revine azi pentru construcții moderne eficiente energetic;

- lemnul, care deși nu a fost și nu este utilizat în principal pentru această calitate, rămâne materialul ideal pentru construcții eco-durabile. Calitatea extraordinară a lemnului este aceea că, datorită capacității calorice ridicate (a doua ca valoare după apă) posedă practic aceeași „masă termică ca a pietrei sau argilei”, dar este de cel puțin 7 ori mai bun izolator termic decât acestea din urmă și decât materialele de zidărie curent utilizate (cărămidă, blocuri din beton ușor, BCA etc.). (Masa termică este capacitatea elementelor de construcție de a înmagazina căldura și de a o elibera în timp, prelungind efectul sursei de căldură - solară sau pe combustibil - prin așa numita caracteristică de volant termic).

Pereții de compartimentare se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale la nivel local (lemn, cărămidă, piatră) sau materiale ecologice sau eco-durabile de secol XXI (lemn, cărămidă, argilă/ lut, cânepă, lână, paie, rumeguș sau conglomerate cu lianți naturali), pentru funcțiuni care permit această compoziție. Nu se exclude utilizarea cărămizii industriale cu goluri, a elementelor structurale din beton, a structurilor mixte sau de lemn placate cu plăci anti-foc și izolație la interior, atunci când destinația clădirilor și normativele în vigoare o impun. Nu este recomandată folosirea unor materiale ca azbestul, bolțarii de beton sau zgură și PVC-ul (plastic).

ASA NU: Utilizarea sistemului constructive cu bârne de lemn rotunde încheiate la colțuri, la o clădire nouă, într-o formă străină de tradiția locală.

ASA DA: Clădire nouă cu pereți din cărămidă, care respectă tradiția locală prin volumetrie, elemente de fațadă și detalii.

ASA NU: Se recomandă evitarea folosirii betonului armat și a blocurilor de BCA la construcțiile noi, atunci când există posibilitatea utilizării materialelor naturale și a tehnicilor de construcție locale.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250mp) de tip monovolum

Pereții portanți sunt esențiali prin contribuția la durabilitatea construcțiilor. Aceștia se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale la nivel local: lemn, cărămidă, piatră. La construcțiile pentru care studiile geotehnice dovedesc că orice soluție tradițională este imposibil de aplicat în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția) se vor utiliza alte materiale de construcții (preferabil naturale), nespecifice local.

Zidăria portantă din piatră sau

cărămidă va fi tencuită cu mortar pe bază de var, pentru a permite absorbția, circulația și evaporarea apei într-un ritm normal.

Mortarul folosit pentru zidărie va fi tot pe bază de var, cu aditivi pentru rezistența la intemperii, în caz de nevoie, pe cât permit calculele structurii de rezistență. Se vor realiza alcătuirii constructive care să diminueze/ împiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

Perreții de compartimentare se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale la nivel local (lemn, cărămidă) sau materiale ecologice sau eco-durabile de secol XXI (lemn, cărămidă, argilă/ lut, cânepă, lână, rumeguș sau conglomerate cu lianți naturali). Nu este recomandată folosirea unor materiale ca: blocurile de BCA, cărămida de sticlă etc.

Nu se exclude utilizarea cărămizii industriale cu goluri, a elementelor structurale din beton sau lemn ori a structurilor metalice, placate cu plăci anti-foc, atunci când normativele o cer.

C. Intervenții pe construcțiile existente (găbarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Se vor păstra și restaura toate detaliile istorice de parament, inclusiv finisajele și ornamentele.

Pentru construcțiile existente, cel mai mare pericol îl reprezintă modalitatea de armonizare cu standardele și normativele în vigoare, privitoare la cerințele de rezistență, stabilitate, protecție la foc (în special pentru clădirile cu funcțiuni publice), hidroizolare și izolare termică, igiena și sănătatea oamenilor. Ca principiu general, trebuie încercată găsirea unor soluții compatibile cu materialele existente, care să nu influențeze negativ structura și comportamentul acestora în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția), concomitent cu păstrarea a cât mai mult din substanța fondului construit valoros.

Nu se vor realiza suprafețe mari de pereți la care, prin alcătuirea constructivă, transferul vaporilor este împiedicat, acest fenomen având ca efecte directe apariția igrasiei și a mușcăturilor și diminuarea calității exploatareii în timp a construcției. Se pot realiza bariere de rupere de capilaritate prin injectarea cu mortare speciale de asanare.

Se vor alege soluții care să implice folosirea de tehnici și materiale tradiționale: reparații locale, inserarea unor elemente structurale noi (preferabil din lemn, cărămidă sau piatră), îngroșări de pereți etc. În condiții speciale, consolidările se pot realiza și din alte tipuri de materiale nespecifice (beton, metal etc.), cu asigurarea realizării unor alcătuirii de pereți compatibile cu existentul.

La intervenția pe construcții existente, dacă expertiza tehnică relevă necesitatea consolidării, arhitectul va propune soluții care să implice folosirea de materiale și tehnici tradiționale (reparații locale la zidărie, inserarea unor elemente structurale noi din lemn sau piatră, îngroșări de pereți etc.) sau tehnici de secol XXI care folosesc materiale regenerabile (lemn lamelar, lemn stratificat, plăci lemnoase multistrat etc.).

Pentru reparațiile/ restaurarea pereților de piatră se recomandă tot folosirea pietrei, obținută din una din carierele locale agrementate sau din surse preexistente - reciclarea materialelor rezultate din demolări - iar mortarul folosit se recomandă a fi unul pe bază de var stins/ hidraulic. La fel și în cazul lemnului, se recomandă re folosirea lemnului vechi nedeteriorat, recuperat din desfacerea unor anexe gospodărești sau a lemnului certificat ecologic, care provine din păduri gestionate durabil pe criterii economice și ecologice.

Se vor alege soluții care să implice folosirea de tehnici și materiale tradiționale (reparații locale, inserarea unor elemente structurale noi, preferabil din lemn sau piatră, îngroșări de pereți etc.). În condiții speciale, consolidările se pot realiza și din alte tipuri de materiale nespecifice (beton, lemn lamelar, lemn stratificat etc.), cu asigurarea realizării unor alcătuirii de pereți compatibile cu structura existentă.

Atât pentru finisajele exterioare, cât și pentru finisajele interioare se vor folosi vopsele care nu împiedică transferul de vaporii.

Se recomandă, pentru obținerea

unei construcții eco-durabile, ca realizarea finisajelor finale ale pereților și tavanelor să se facă exclusiv cu var natural, stins, sub formă de pastă, hidratată timp îndelungat pentru creșterea calităților de liant, precedate de un strat de așa-numită tencuială din nisip cu var, cu granulație mai mare, ca suport al varului final.

Se recomandă de asemenea, folosirea vopselelor pe bază de var, silicați etc. Pentru finisajele exterioare, se vor folosi culori specifice zonei în care se realizează construcția; nu se vor folosi culori stridente și saturate.

A. Pereții din lemn

Se vor înlocui piesele deteriorate cu piese identice, realizate din lemn de aceeași esență, pentru a nu interveni și a dezechilibra capacitatea portantă de ansamblu a structurii și comportamentul higrotermic al acesteia. Se pot folosi rigidizări din lemn (sau metal) pentru prinderi, legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu. Se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale transparente, care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceară, ulei și soluții naturale.

B. Pereții din piatră

Se vor realiza intervenții pe mortare cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor: mortare și tencuieli de var-nisip, lut. Nu se vor folosi tencuieli acoperitoare de ciment, care nu sunt permeabile la vaporii. Piatra nu se va acoperi cu lacuri și vopsele care influențează porozitatea și permeabilitatea la vaporii a acesteia. Materialele se vor alege compatibile cu tipul de piatră folosită, fiind dependente de gradul de porozitate a acesteia.

C. Pereții din cărămidă

Se vor realiza intervenții cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor: mortare și tencuieli de var-nisip și lut. Nu se vor folosi tencuieli acoperitoare de ciment, care nu sunt permeabile la vaporii. Dacă expertiza tehnică stabilește ca fiind necesare consolidări structurale ale pereților din cărămidă, se vor evita soluțiile

de cămășuire pe toată suprafața peretelui; când acest lucru nu este posibil, se pot folosi aditivi care să crească permeabilitatea la vaporii a acestuia, cu scopul prevenirii efectului „de pungă” care va diminua confortul utilizării în timp a construcției.

D. Pereții din paiantă

Se vor realiza intervenții cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor. Nu se vor folosi tencuieli acoperitoare de ciment, care nu sunt permeabile la vaporii. Se vor realiza alcătuirii constructive care să diminueze/ împiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

ASA DA: Perete din bârne de lemn în amnari, la o veche construcție în curs de renovare. Se observă urmele lăsate de șipcele din lemn (care vor fi înlocuite) pe care se aplica tencuiala din lut (lutuiala).

ASA DA: Pereți de paiantă la o clădire în curs de restaurare.

5.3. FUNDAȚIILE

Prin fundații, se vor înțelege, în funcție de tipul construcției și de zonă în care se realizează investiția: fundațiile-soclu, pivnițele, subsolurile și demisolurile.

Recomandările se grupează pe trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) dispuse în sistem pavilionar;

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum;

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabariat mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum).

Toate materialele de alcătuire pentru fundații au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor. Materialele recomandate, în funcție de zonă în care urmează să se realizeze investiția sunt, după caz: piatra, betonul armat.

Aspectele principale care trebuie avute în vedere fac referire la: siguranță și stabilitate, compatibilitatea materialelor de alcătuire, compatibilitatea materialelor de acoperire, termoizolațiile și hidroizolațiile, realizarea straturilor de drenaj pentru îndepărtarea apelor de la nivelul fundației, materialele și modalitățile de realizare a trotuarului de gardă, îmbinarea soclu/ material de tencuire/ placare soclu cu trotuarul de gardă.

5.3.1. Specificul local

La majoritatea clădirilor tradiționale, în vechime, fundația lipsea. Există o temelie (soclu) din bolovani de piatră de carieră peste care se fixau tâlpile masive din lemn. Spațiile goale dintre bolovani se umpleau cu pamânt și lutuială. Tâlpile casei erau masive, din lemn de esență tare – stejar – cioplit pe o față sau pe două, pentru

a asigura orizontalitatea. Mai recent fundațiile se realizau din zidărie de piatră, legată sau nu cu lut, la început așezate direct pe sol iar mai târziu fiind adâncite.

Casa înălțată pe soclu a pornit de la necesitatea de a rezolva diferența de nivel, pe terenurile în pantă, și de a mări suprafața utilă a construcției.

5.3.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (mai puțin de 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (între 120 și 250mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) dispuse în sistem pavilionar și

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum

Fundațiile contribuie esențial la durabilitatea clădirilor. Acolo unde este posibil din punct de vedere structural (dar și tehnologic și economic), în funcție de zona seismică în care se încadrează construcția, se vor folosi tehnici tradiționale.

Se vor folosi sisteme tradiționale (fundații continue sub ziduri portante sau fundații izolate), nu se vor „sigila” terenurile cu radiere sau șape realizate din ciment, decât în situația în care cerințele structurale o impun. Este de preferat adoptarea unor soluții eco-durabile; unde sunt necesare, se vor face sisteme subterane de drenare. Materialele recomandate, în funcție de zonă în care urmează să se realizeze investiția și de tipul acesteia, sunt, după caz: piatră, beton ciclopian, cărămidă, beton (cu condiția să se realizeze fundații sub zidurile portante; nu se recomandă soluțiile cu radier general, care impermeabilizează o suprafață mare de teren). Nu se vor folosi pereți masivi din beton, care împiedică transferul de vapori, rețin umezeala și nu favorizează existența unui climat sănătos pentru utilizatori.

Pivnițele și bolțile se vor realiza cu preponderență din cărămidă și/ sau piatră, legate cu mortar pe bază de var. Pivnițele vor avea goluri de ventilație în soclu, la nivel de siguranță împotriva inundațiilor, care vor fi deschise vara pentru uscarea peretilor.

Pentru realizarea soclurilor din piatră se vor folosi materiale locale, cu tehnologii și mână de lucru locală, prin activarea meșterilor din zonă. Nu se va folosi în exces cimentul (cu precădere cimentul Portland, mai ales fără rosturi de dilatare constructive prevăzute în proiect) ca material de lucru sau ca material de bază pentru liant. În cazul în care este necesară realizarea unor fundații/ socluri din beton armat, se recomandă tencuirea cu mortare cu textură lisă pe bază de var în alcătuirii constructive compatibile. Nu se va realiza placarea simplă cu piatră de râu sau piatră spartă de gresie a soclului, care să aducă un aspect „rustic”, de cele mai multe ori impropriu și incompatibil cu arhitectura locală.

Se va construi un trotuar de gardă perimetral, cu pantă suficientă, care să îndepărteze apele pluviale de fundația construcției. Acesta va fi realizat din materiale naturale (piatră, pietriș) și va avea rosturi de dilatație, iar în punctele de scurgere a apelor pluviale se vor realiza detalii care să favorizeze expulzarea acestora și îndepărtarea lor de construcție

(direcționare preponderentă către suprafețele verzi amenajate).

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Fundațiile contribuie esențial la durabilitatea clădirilor. Pentru construcțiile existente, probleme multiple se întâlnesc mai ales la imobilele de mică anvergură din mediul rural, unde de obicei nu a fost acordată o importanță deosebită fundațiilor, acestea fiind mici, prost conformate și prost rezolvate din punct de vedere constructiv, ceea ce a dus la degradări și prăbușiri ale diverselor elemente constructive (mai ales în cazul construcțiilor din lemn, paiantă și a construcțiilor anexe).

Dacă sunt necesare consolidări ale fundației (în funcție de zona seismică în care se încadrează), atât cât este posibil, se vor propune soluții (subzidiri, reparații, îngroșări, țeseri de ziduri, tencuieli cu diverse mortare cu componente naturale armate cu fibre) care să folosească materiale de construcție naturale (piatră). Soluțiile de hidroizolare și de termoizolare, prin alcătuirile constructive propuse,

nu vor îmbrăca toată infrastructura: se pot realiza bariere de capilaritate prin injecții cu mortare speciale, tencuieli cu mortare de asanare speciale, se pot realiza straturi de drenaj care să faciliteze îndepărtarea apelor de la fundație și să prevină infiltrațiile și degradările la nivelul acesteia (vezi și recomandările generale). Nu se vor „sigila” terenurile cu radiere sau șape realizate din mortar de ciment, pivnițele vor păstra sau vor „primi” goluri de ventilație în soclu, la nivel de siguranță împotriva inundațiilor, pentru uscarea pereților. Se va folosi cu precădere mortar de pământ sau de var, care permit evaporarea apei infiltrate.

Se va repara/ construi (dacă este cazul) trotuar de gardă perimetral, cu pantă suficientă, care să îndepărteze apele pluviale de fundația construcției. Acesta se va realiza din materiale naturale, va avea rosturi de dilatație, iar în punctele de scurgere a apelor pluviale se vor realiza detalii care să favorizeze expulzarea acestora și îndepărtarea lor de construcție (direcționare preponderentă către suprafețele verzi amenajate).

Extinderile și/ sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

Soclul – elevația unei fundații din zidărie de piatră, fără mortar, la o șură.

5.4. TÂMLĂRIA ȘI GOLURILE

Prevederile referitoare la uși și ferestre privesc materialele de construcție, conformația acestora, soluții de umbrire și culorile.

Acolo unde este posibil, se recomandă apelarea la tehnici și meșteșugari tradiționali pentru realizarea tâmplăriei interioare și exterioare, ca și pentru realizarea feronierilor și/ sau a diverselor elemente decorative din fier forjat.

Recomandările se grupează pe trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) dispuse în sistem pavilionar;

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum;

C. Intervenții pe construcții existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum).

Toate elementele de tâmplărie au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură).

Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție, pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

5.4.1. Specificul local

În zona Fălticeni, ferestrele sunt în unul, două, trei, patru sau șase canaturi pivotante, mai rar în mai multe canaturi, simple sau duble. De regulă ferestrele sunt mai mult înalte decât late sau pătrate; mai rar, au forma dreptunghiului orizontal, la șuri și la ferestrele de dimensiuni mari.

Ferestrele și ușile, simple în vechime, devin, sub influența arhitecturii urbane pe parcursul secolului al XX-lea, din ce în ce mai complicate, de o mare varietate și ornamentate prin desenul șprosurilor. Acestea au un rol important în conturarea imaginii casei tradiționale, oferind specificitate și individualitate construcțiilor vechi.

Tâmplăria este realizată din lemn aparent sau finisată cu vopsea pe bază de ulei de in. De multe ori

ferestrele sunt dispuse în perechi pe fațadă, o pereche corespunzând unei încăperi. Există și situații în care, sub influența arhitecturii urbane, spațiile semideschise sunt închise parțial sau total cu tâmplărie și geam clar, cu canaturi fixe și/ sau detașabile.

Ușă de acces într-un canat, în tăblii, flancată de două ferestre în două canaturi, a căror formă de ogivă stilizată este influențată probabil de arhitectura mănăstirilor din zonă.

Fereastră în trei canaturi, cu șprosurii curbate.

Ferestre în trei canaturi, fără ornamente, dispuse în pereche și foisor închis cu tâmplărie (denumit în zonă verănduță sau chioșc) bogat ornamentată, cu motivul dominant al cercului.

Ferestre în patru canaturi, neornamentate.

Ușă de acces, într-un canat, cu supralumină, ornamentată cu șprosurii drepte.

Fereastră în șase canaturi, neornamentată.

Poartă de acces în șură, în două canaturi, inspirată din ușa de acces la casă, plină, în tăblii.

Fereastră în opt canaturi, cu motivul arcului turtit.

Ușă de acces, în două canaturi, cu ornamente elaborate.

Casă fără spațiu semideschis, cu ferestre în trei canaturi și verandă închisă cu tâmplărie și geam, cu ușă în două canaturi și ferestre cu canaturi detașabile. Spațiul interior cunoscut în zonă sub denumirea de verandă derivă din tinda amplasată pe colț la vechile case și a devenit o încăpere obișnuită la multe din casele construite în secolul al XX-lea.

Casă cu cerdac, cu fereastră în trei canaturi și verandă cu tâmplărie ornamentată prin desenul elaborat al șprosurilor.

Glasvand în dreptul accesului, cu ușă într-un canat și motivul arcului turtit la partea superioară.

Prispă și foisor închise cu tâmplărie și geam pe toată lungimea fațadei principale. Motivul decorativ al șprosurilor de la partea superioară a tâmplăriei are o răspândire relativ mare în zonă.

Tratarea unitară a tâmplăriei, pe fațada principală a unei case, compusă din: glasvand în dreptul accesului, cu ușă în două canaturi; ferestre în șase canaturi; închiderea cu ferestre pe întreg conturul foisorului de la nivelul podului.

Fațada unei șuri cu sân, multifuncționale (în acest caz șura conține și o cameră de locuit), cu: ușă într-un canat, cu geam și ferestre într-un canat, orizontale (stânga); ușă într-un canat, plină și fereastră în două canaturi, verticală (dreapta); poartă de acces la grajd, în două canaturi, cu porțiță amplasată într-unul din canaturi (centru).

Ușă de acces în două canaturi, cu supralumină și fereastră în trei canaturi, ambele ornamentate, cu motivul cercului la suprafețele vitrate și cu motivul rombului la tablă.

Ușă de acces în patru canaturi pliante două câte două și supralumină, cu un desen elaborat.

Fereastră în șase canaturi, cu motivul arcului frânt.

5.4.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 - 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) dispuse în sistem pavilionar

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn masiv sau stratificat, tratat cu ulei, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. În realizarea acestora se vor respecta tehnicile regionale și se vor activa, pe cât posibil, meșteșugarii din zonă. Tâmplăria poate fi simplă, cu vitraj termoizolant, sau dublă, cu geam simplu. Elementele componente ale tâmplăriei - rame, cercevele, șprosurii, traverse etc. - se vor realiza din lemn. În mod excepțional, pentru o anumită conformare la regementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, sau rezistența la deteriorările cauzate de animale, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în amplasamentele impuse de lege. Pentru îndeplinirea cerințelor actuale

privitoare la eficiența energetică, în cazul vitrajului termoizolant, acesta va avea două sau trei foi de geam.

Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe lângă drumurile cu circulație intensă sau dacă funcțiunea o impune), atât pentru vitrajul termoizolant cât și pentru vitrajul simplu al tâmplăriei duble, se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului. Geamul folosit va fi cu preponderență transparent, poate fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia.

Nu se va folosi geam bombat, geam reflectorizant sau geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcțiunea o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul ferestrei) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor generează o soluție etanșă, care nu permite îmbospătarea aerului (altfel fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

Conformația ferestrelor

Ferestrele vor respecta proporțiile tradiționale între lungime și lățime, în special la fațadele orientate spre curte și spre stradă, pentru a da o unitate stilistică desfășurării stradale. Se recomandă alternarea unor goluri mici ale arhitecturii vernaculare cu vitraje mari, de dimensiunile unui perete, pentru funcțiuni principale care necesită un iluminat corespunzător.

Se admit, ca accente compoziționale bine justificate (deschidere către peisaj, folosire pasivă a energiei solare), altele decât verandele, panourile vitrate de dimensiuni mai mari, dar nu pe mai mult de 30% din suprafața fațadei.

Nu se vor realiza goluri atipice: cerc, triunghi, romb, trapez, hexagon etc., care în exploatare pot dovedi diverse vicii/inconveniente - neetanșizare corectă, soluții de umbrire atipice - fiind costisitoare și uneori ineficiente sau inestetice.

Soluțiile de umbrire

Pentru umbrirea suprafețelor vitrate, se vor folosi streșinile, vegetația sau, în cazuri excepționale, obloanele de lemn după forma și aspectul ușilor și a închiderilor de la anexele gospodărești specifice locale.

Soluțiile de umbrire alese trebuie să respecte soluțiile tradiționale existente

AȘA NU: Este interzisă folosirea ferestrelor cu forme străine de tradiția locală, ca în acest exemplu: fereastră în formă de floare pe fațada unei case construite în anul 1964.

în zonă. Acestea vor fi realizate din lemn, se vor monta cu preponderență la exterior (pentru a asigura un control climatic și o protecție suplimentară a ferestrelor împotriva intemperțiilor) și pot avea lamele reglabile, care să permită un grad de umbrire optim, ajustabil, pe toata durata zilei, și în funcție de fiecare anotimp, dar să nu împiedice, în același timp, pătrunderea luminii din exterior. Nu se vor prevedea rulouri exterioare, montate aparent, fără reglaje, care iau din lumina geamului. Pentru vitrajele cu suprafețe mari, acolo unde sunt necesare, se pot instala soluții de umbrire din lemn, fixe sau cu lamele cu unghi reglabil, care să camufleze elementele discrepante în ansamblul volumetric.

Se recomandă a se evita realizarea acestor conformații pe fațadele dinspre stradă. Elementele de lemn se vor proteja cu ulei, ceară sau alte soluții naturale.

Culorile

Tâmplăria exterioară și elementele de umbrire sau alte elemente decorative se pot vopsi în în diferite nuanțe opace, nesaturate, cu pigmenți naturali, care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

NU!

AȘA NU: Este interzisă folosirea vitrajelor de tipul „geamuri de autobuz”, obișnuite în mediul urban din zonă, la închiderea balcoanelor, precum și a ferestrelor triunghiulare dispuse pe fațadă ca în imaginea prezentată. Ferestrele triunghiulare, simetrice, sunt premise numai la lucarnele triunghiulare.

AȘA NU: Exemplu de clădire nouă cu caracteristici neconforme tradiției locale: dispunerea dezordonată, întâmplătoare, a golurilor în fațadă; ușa principală de acces cu canaturi inegale și dispunerea nepotrivită a ochiurilor de geam în canaturi; folosirea tâmplăriei de PVC cu aspect de lemn (imitație de lemn).

ASA NU: Este interzisă folosirea ferestrelor trapezoidale și a tâmplăriei din PVC alb.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) de tip monovolum

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn masiv sau stratificat, tratat cu ulei, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. În realizarea acestora se vor respecta tehnicile regionale și se vor activa, pe cât posibil, meșteșugarii din zonă. Tâmplăria poate fi simplă, cu vitraj termoizolant, sau dublă, cu geam simplu. Elementele componente ale tâmplăriei - rame, cercevele, șprosuri, traverse etc. - se vor realiza din lemn. În mod excepțional, pentru o anumită conformare la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, sau rezistența la deteriorările cauzate de animale, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în amplasamentele impuse de lege. La funcțiunile cu flux de circulație mai mare interior/ exterior, se pot folosi uși batante, glisante etc., panouri de sticlă mobile sau goluri cu dimensiuni agabaritice.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale privitoare la eficiența energetică, în cazul vitrajului termoizolant, acesta va avea două sau trei foi de geam. Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe lângă drumurile cu circulație intensă sau dacă funcțiunea o impune), atât pentru vitrajul termoizolant cât și pentru vitrajul simplu al tâmplăriei duble, se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului. Geamul folosit va fi cu preponderență transparent, poate fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia.

Nu se va folosi geam bombat, geam reflectorizant sau geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcția o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul ferestrei) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor generează o soluție etanșă, care nu permite îmborsărea aerului (altfel fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

Conformația ferestrelor

Ferestrele vor respecta proporțiile tradiționale între lungime și lățime.

Golurile de fereastră trebuie să aibă forme și proporții specifice zonei, respectând disponerea logică generală pe fațade. Se admit ca accente compoziționale bine justificate (deschidere către peisaj, folosire pasivă a energiei solare), altele decât verandele, panourile vitrate, de dimensiuni mai mari, dar nu pe mai mult de 40% din suprafața fațadei. Ferestrele vor avea, în general, o geometrie simplă și neornamentată.

Nu se vor realiza goluri atipice - cerc, triunghi, romb, trapez, hexagon etc. - care în exploatare pot dovedi diverse vicii/ inconveniente: neetanșeizare corectă, soluții de umbrire atipice, fiind costisitoare și uneori ineficiente sau inestetice.

Soluțiile de umbrire

Pentru umbrirea suprafețelor vitrate, se vor folosi streșinile, vegetația sau, în cazuri excepționale, obloanele de lemn dupa forma și aspectul ușilor și a închiderilor de la anexele gospodărești specifice locale.

Soluțiile de umbrire alese trebuie să respecte soluțiile tradiționale existente în zonă. Acestea vor fi realizate din lemn, se vor monta cu preponderență la exterior (pentru a asigura un control climatic și o protecție suplimentară a ferestrelor împotriva intemperiilor) și pot avea lamelele reglabile, care să permită un grad de umbrire optim, ajustabil, pe toată durata zilei și în funcție de fiecare anotimp, dar să nu împiedice, în același timp, pătrunderea luminii din exterior. Nu se vor prevedea rolouri exterioare,

montate aparent, fără reglaje, care iau din lumina geamului. Pentru vitrajele cu suprafețe mari, acolo unde sunt necesare, se pot instala soluții de umbrire din lemn, fixe sau cu lamelele cu unghi reglabil, care să camufleze elementele discrepante în ansamblul volumetric.

Se recomandă a se evita realizarea acestor conformații pe fațadele dinspre stradă. Elementele de lemn se vor proteja cu ulei, ceară sau alte soluții naturale.

Culorile

Tâmplăria exterioară și elementele de umbrire sau alte elemente decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate, cu pigmenți naturali, care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei de in, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. Pentru tâmplăria exterioară se va folosi lemn de esență tare. În realizarea acestora se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor angrena, pe cât posibil, meșterii din zonă. Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice), sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice sau a detaliilor tâmplăriei. Tâmplăria din PVC sau cea metalică se va înlocui cu tâmplărie din lemn masiv sau stratificat. Pentru sporirea confortului de izolare termică, acolo unde fereastra este simplă, se va dubla în spatele ei cu o fereastră cu vitraj termoizolant în două sau trei foi, într-un singur canat (fără șprosuri), astfel încât intervenția să nu se observe din exterior.

Tâmplăria poate fi simplă, cu vitraj termoizolant sau dublă, cu geam simplu. Elementele componente ale

tâmplăriei - rame, cercevele, șprosuri, traverse etc. - se vor realiza din lemn. În mod excepțional, pentru o anumită conformare la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în amplasamentele impuse de lege. La funcțiunile cu flux de circulație mai mare, interior/ exterior se pot folosi panouri mobile din sticlă, sau goluri cu dimensiuni agabaritice.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale privitoare la eficiența energetică, în cazul vitrajului termoizolant, acesta va avea două sau trei foi de geam. Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe lângă drumurile cu circulație intensă sau dacă funcțiunea o impune), atât pentru vitrajul termoizolant cât și pentru vitrajul simplu al tâmplăriei duble, se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului. Geamul folosit va fi cu preponderență transparent, poate fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia.

Nu se va folosi geam bombat, geam reflectorizant sau geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcțiunea o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi

ASA DA: Prelucrarea fațadei laterale a unei locuințe tradiționale, prin inserarea unei uși în două canaturi, bine proporționate și plasată, în dreptul podului transformat din mansardă. De remarcat ornamentul traforat al balustradei micului balcon, identic cu cel al micului timpan de deasupra.

aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul ferestrei) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor generează o soluție etanșă, care nu permite îmborsărea aerului (altfel fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

Conformația ferestrelor

Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa, folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice), sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice.

Tâmplăria din PVC sau cea metalică se va înlocui cu tâmplărie din lemn masiv sau stratificat.

Soluțiile de umbrire

Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice), sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice.

Elementele metalice sau din PVC se vor înlocui cu lemn.

Culorile

Tâmplăria exterioară și elementele decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate, de preferat menținând culoarea originală, sau cu pigmenți naturali care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

ASA DA: Înlocuirea vechilor ferestre cu ferestre noi din lemn stratificat, cu geam termopan, simple și fără șprosuri, nu afectează imaginea acestei vechi case, proaspăt renovată.

ASA DA: Intervenții moderne, de calitate prin sobrietate și eleganță, la o casă renovată: fereastră și ușă în două canaturi, din lemn, cu obloane, amplasate în vechile goluri nemodificate ale tâmplăriei.

ASA NU: Intervenții negative, contrare tradiției locale, la renovarea unei case: modificarea formelor și dimensiunilor ferestrelor; inegalitatea canaturilor ușii de acces și desenul nepotrivit al șprosurilor acestora; utilizarea tâmplăriei din PVC alb.

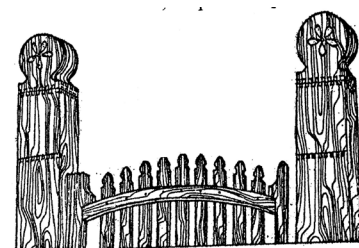

ASA DA: Înlocuirea porții opace cu tâmplărie din lemn vitrată (glasvand), la o șură care, prin amenajarea ei, a primit o nouă destinație.

5.5. PORȚILE

Un element important decorativ și constructiv în completarea împrejurimilor exterioare este poarta, care poate fi de înălțimea împrejuririi, neacoperită sau monumentală, acoperită cu șindrilă sau draniță, mai simplă decât poarta maramureșeană sau bucovineană. Vechile porți neacoperite aveau stâlpii tratați antropomorf, cu terminația rotunjită sau piramidală. Proporțiile porților

monumentale, bine delimitate, sunt în strânsă legătură cu construcțiile importante ale gospodăriei – casa și șura. Poarta are două intrări: una pentru oameni și cealaltă pentru animale și căruțe sau care. Porțile vechi tradiționale erau construite în întregime din lemn. Pe parcursul secolului al XX-lea au fost folosite metalul și betonul armat la stâlpii porților neacoperite, uneori fiind ornamentați, cei din beton armat, prin gravarea tencuiei.

Tipuri de porți tradiționale în zona Fălțiceni: poartă monumentală din lemn, cu stâlpi simpli, cu canaturi ornamentate prin traforare și acoperită cu șindrilă (1); poartă neacoperită, cu stâlpi metalici și canaturi din scânduri de lemn montate pe rame metalice, cu terminația în linii frânte (2); poartă neacoperită, cu stâlpi metalici și canaturi din lemn modelate în linii curbe, de inspirație barocă, la partea superioară (3); poartă neacoperită, cu stâlpi din beton armat ornamentați cu motive vegetale și canaturi din lemn – detaliu (4); porți neacoperite din lemn, ornamentate – detalii (5); poartă neacoperită, cu stâlpi din beton armat și canaturi din lemn, drepte la partea superioară (6); poartă neacoperită, cu trei intrări, cu stâlpi din beton armat ornamentați cu motivul viței de vie și canaturi din lemn modelate în linii curbe la partea superioară (7); poartă monumentală din lemn, simplă, cu acoperișuri denivelate în funcție de mărimea intrărilor și învelite cu șindrilă (8).

5.5.1. Recomandări

Porțile și împrejuririle (înălțimi, forme, materiale) se vor construi ținând cont de specificul local, cu atenție sporită la dimensiuni și la soluțiile tehnice.

Porțile de intrare în gospodărie se vor realiza din materiale locale, alcătuirea și dimensiunea acestora fiind similară cu cele învecinate dacă acestea păstrează specificul local. Sunt permise decorațiuni discrete, tipice pentru peisajul rural din zonă. Se va păstra aspectul natural al materialelor în ceea ce privește textura și culoarea.

Pentru porțile noi se recomandă evitarea metalului și a betonului armat la stâlpi, precum și a grilajelor metalice și a materialelor plastice la canaturi. Porțile monumentale vor avea învelitori din lemn, eventual din șindriile bituminoase, acolo unde permite contextul.

38

AȘA DA: Poartă nouă neacoperită, cu stâlpi din beton armat ornamentați discret la terminații și cu canatură din lemn modelate în arce turtite la partea superioară. Terminațiile stâlpilor sunt inspirate din cele ale vechilor stâlpi din lemn, iar poarta, în ansamblu, se înscrie în tradiția locală.

AȘA NU: Este interzisă utilizarea la porți a grilajului metalic placat cu policarbonat.

AȘA NU: Sunt interzise porțile cu canatură din grilaj metalic, ca poarta din imagine, pentru accesul la biserica satului.

AȘA NU: Model nou de poartă monumentală, care tinde să se răspândească în zonă și care nu respectă arhitectura porților tradiționale, fiind caracterizată prin: stâlpi din beton armat placați cu piatră, canatură metalică cu grilaj, acoperișul complicat sprijinit pe arcul frânt, din lemn.

AȘA NU: Se recomandă evitarea folosirii metalului la stâlpii porților monumentale tradiționale.

AȘA NU: Porți noi arcuite, de inspirație medievală, pentru accesul într-o gospodărie amplă. Porțile, străine de tradiția locală, sunt realizate din beton armat, placate cu piatră și au canatură din grilaj metalic placat cu policarbonat.

AȘA NU: Cu unele mici variațiuni, tipul nou de poartă prezentată în imagine, exagerat de monumentală, poate fi întâlnit în mai multe sate din zonă. Dimensiunile porții, arcele și materialele – beton armat, placaj de piatră, grilaje metalice – sunt străine de tradiția locală.

AȘA NU: Sunt interzise porțile realizate în întregime din metal. În exemplul din imagine se remarcă contradicția între materialul tradițional dominant – lemnul – utilizat la construcțiile gospodăriei și la împrejurire și metalul utilizat la poartă.

AȘA NU: Poartă monumentală nouă, de intrare în incinta bisericii din sat, inspirată formal din arhitectura porților tradiționale. Dacă canaturile din lemn sugerează vechile canatură semitransparente ornamentate prin traforare, nu la fel se întâmplă cu placajul de piatră al stâlpilor din beton armat și nici cu învelitoarea din tablă care imită țigla, acestea din urmă fiind străine de tradiția locală.

AȘA NU: Poartă neacoperită, cu elemente și materiale neconforme tradiției locale: placajul de piatră al stâlpilor masivi din beton armat; canaturile din tablă și lemn pe rame metalice; ornamentele de la terminațiile stâlpilor – lei sculptați.

5.6. ELEMENTELE DE FAȚADĂ

5.6.1. Specificul local: registre orizontale (coamă, streășină, soclu) și verticale (prispă, cerdac, foișor, coș de fum etc.)

Elementele reglatoare care creează liniile principale ale fațadelor sunt determinate de linia de coamă, de linia de streășină, de prispă (cerdac, foișor), de temelie (pivniță).

Pereții din cununi de bărne orizontale încheiate la colțuri rămăneau aparenti la exterior, doar anacadramentele ferestrelor și ușilor fiind luate și văruiți. Tencuirea cu lut a caselor se făcea complet la exterior la celelalte sisteme constructive. În vechime, fațadele erau văruiți în alb, mai recent fiind ornamentate. Fațadele expuse vântului dominant erau, de cele mai multe ori, placate cu scânduri din lemn, cu draniță sau cu șindrilă. Atunci când fațadele tencuite sunt ornamentate, acestea au ancadrame la uși și ferestre și motive decorative în câmpul pereților, de influență urbană precum și inspirate din țesăturile tradiționale. Uneori ornamentele, în două culori, sunt aplicate pe stucatură.

Ornamentarea pereților tencuiți, asemănătoare cu cea din Bucovina, s-a răspândit foarte repede în zonă începând cu perioada interbelică, motivul decorativ dominant fiind „pomul vieții”. Ornamentele mai apar și la elementele din lemn, aparente, realizate prin cioplire, crestare și traforare, atât la case, prevăzute cu spațiile semideschise caracteristice, cât și la anexele gospodăriilor. Detaliile decorative care apar la stâlpii și balustradele prispei, cerdacului și foișorului, la capetele grinzilor și ale căpriorilor și la pazii, contribuie la imaginea de ansamblu a peisajului rural. Lemnul este tratat cu ulei de in iar culorile sunt în nuanțe naturale.

Prispa, cerdacul, foișorul: Spațiile semideschise tradiționale (prispă, cerdac, foișor) sunt dispuse preponderent pe latura dinspre curte, dar se întâlnesc cazuri cu dispunerea pe 2 sau 3 laturi și mai rar pe toate laturile. Uneori se întâlnesc prispe

cu stâlpi și balustradă și la șurile multifuncționale. Prispele sunt așezate pe un soclu scund putând avea sau nu stâlpi și balustrade. Cerdacurile sunt ridicate de la sol și se sprijină pe consolele tălpilor din lemn ale caselor sau pe fundații izolate din piatră, sub stâlpi, având și balustrade. Foișoarele, amplasate în dreptul intrărilor, pot fi izolate sau sub formă de lărgiri ale prispelor sau cerdacurilor, cu stâlpi și balustrade și sunt marcate în fațade de frontoane traforate și acoperite de extensiile specifice ale acoperișurilor. Elementele structurale și de închidere ale spațiilor semideschise (stâlpi, balustrade) sunt realizate din lemn.

Casă veche, fără spații semideschise adiacente, dar cu streșini largi. Pereții sunt lutuți și văruiți.

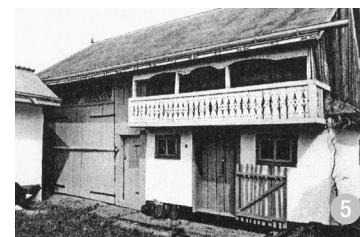

Prispă cu stâlpi doar în dreptul intrării casei, acoperită cu streșini largi. Pereții sunt tencuiți și văruiți.

Șură cu sân, multifuncțională, cu prispe ornamentate. Pereții corespunzători prispelor sunt lutuți și văruiți.

Soclu: Pentru ridicarea temeliei, ca parte vizibilă a fundației, s-a folosit piatra existentă în zonă, la cea mai mică distanță față de sat. Ea are rolul de a proteja talpa și pereții de umezeală, de a asigura o orizontalitate perfectă și de a o înălța. Zidăria soclului este, de cele mai multe ori, aparentă și mai rar tencuită cu mortar de var și văruiță. Înălțimea soclului variază în raport cu panta terenului și cu funcțiunile pe care acesta le adăpostește. La pante mai mari, și mai rar, apare pivnița, de obicei sub o încăpere, în partea de la vale a casei.

Un tip de construcție anexă, care se întâlnește doar în unele sate din zonă, este șura cu balcon, amplasat la nivelul podului. Acesta este ornamentat cu aceleași motive, obișnuite la prispe și cerdacuri.

Prispă dispusă pe fațada principală a casei, cu fronton în dreptul intrării. Stâlpii sunt ornamentați prin crestare iar balustradele și frontonul sunt ornamentate prin traforare. Peretele fațadei principale este tencuit și văruiț iar cel al fațadei laterale din dreapta este placat cu șindrilă, fiind expus vântului dominant.

Prispă ornamentată, cu stâlpi și balustrade, ridicată de la sol deasupra unei pivnițe și care este dispusă pe trei laturi ale casei. Pereții sunt tencuiți și zugrăviți.

Prispă dispusă pe trei laturi ale casei, cu foișor în dreptul intrării și fronton bogat ornamentat. Pereții sunt tencuiți și văruiți iar soclul este tencuit.

Cerdac amplu, cu foișor. Terminația inferioară a placajului din scânduri al timpanului podului și balustradele sunt ornamentate prin traforare. Ornamentele pereților sunt din stucatură.

Cerdac ornamentat, dispus pe fațada principală a casei. Peretele fațadei principale este tencuit și văruiț iar cel al fațadei laterale din dreapta este placat cu scânduri de lemn, fiind expus vântului dominant.

Prispă care înconjoară casa pe trei laturi, cu stâlpi și balustrade, fără ornamente. În spatele casei, la dreapta, prispa se termină cu o lărgire asemănătoare unei terase, utilizată în sezonul cald. Pereții sunt tencuiți și văruiți.

Cerdac ornamentat, terminat cu arce turtite la partea superioară, sub influența arhitecturii urbane. Astfel de arce se întâlnesc de multe ori și la ornamentarea șurilor. Peretele fațadei este tencuit și văruit.

Prispă care înconjoară casa pe toate laturile, cu stâlpi și balustrade, ornamentată discret. Pereții sunt lutuiți și văruți.

5.6.2. Recomandări

Recomandările se grupează pe trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) dispuse în sistem pavilionar;

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum;

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum).

Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 - 250 mp), construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) dispuse în sistem pavilionar

A.1. Marcarea registrelor orizontale:

Socul: se va marca volumetric și prin finisaje și va corespunde specificului local. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și apriinciilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. **FUNDAȚIILE**, pagina 30.

Prispa, cerdacul, foisorul: se vor marca sub forma unui registru orizontal pe fațadă, cu rol estetic și funcțional (control solar); se vor realiza din lemn și vor respecta prin proporții, formă și volumetrie, specificul local.

A.2. Marcarea registrelor verticale

Coșul de fum: preluat conform necesităților actuale drept coș pentru instalația de încălzire, trebuie realizat din materiale solide, care să corespundă atât principiilor de rezistență și stabilitate (în raport cu vânturile, factorii de mediu, încadrarea seismică), cât și protecției la foc (există un mare risc de incendiu, în special în zonele de traversare a șarpantei și, eventual, a altor elemente constructive din lemn). În zona Fălticeni, evacuarea fumului se făcea în vechime prin pod și prin golurile practicate în învelitoare, numite în Bucovina fumare sau cahle. Coșurile de fum tradiționale sunt simple, din zidărie de cărămidă, tencuite de obicei cu mortar pe bază de var, uneori văruite în alb și având un mic acoperș arcuit din tablă. Pe cât posibil, se vor respecta caracteristicile locale ale acestora. Se recomandă evitarea paramentului aparent de cărămidă. Nu se acceptă coșurile metalice aparente.

A.3. Frontoanele cerdacurilor și foisoarelor, timpanele acoperișurilor în două ape și decorațiile de fațadă

Se recomandă preluarea elementelor decorative a căror simbolistică s-a păstrat și care sunt susținute încă de

meșteșugurile locale prin continuitate. Pot fi preluate și reinterpretate detaliile care marchează registrele clădirii: profil de streășină, pazie etc.

A.4. Streșinile, jgheburile și burlanele

Streășina, element cu rol de umbrire, se va realiza conform specificului local (ca formă și elemente decorative).

Jgheburile și burlanele se vor monta doar acolo unde sunt necesare (streșini înguste), nu vor fi strălucitoare sau realizate din materiale inadecvate, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile, adecvate specificului local. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă.

Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale.

A.5. Materialele pentru finisaje

Folosirea de materiale naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmenții naturali pentru var, este esențială pentru conservarea peisajelor rurale deosebite.

Nu se vor folosi ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/ dezgheț, deteriorându-se în timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor), sau tabla (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin azbest, materialele plastice sau PVC-ul, similipiata etc.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Se pot folosi soluții și alcătuirii constructive naturale pentru pereți vegetali și acoperișuri înierbate cu pantă plată sau accentuată.

A.6. Culorile

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale ale materialelor sau a unor culori și nuanțe nesaturate, apropiate de cele naturale. Pigmenții utilizați în vopsea, ulei, sau ceară vor fi naturali. De regulă, pereții din bărne de lemn vor fi lăsați aparenti. Se vor tencui pereții din zidărie de cărămidă, eventual și cei din lemn.

Pentru utilizarea tencuielii împotriva

ASA DA: Casă construită în anul 1955, cu extinderi ulterioare, întreaga clădire având o tratare unitară, echilibrată. Aspectul monumental al fațadei principale se datorează ridicării parterului peste pivniță. Chiar dacă ornamentele de la partea superioară a prispei nu sunt tradiționale, construcția, în ansamblu, se integrează perfect în arhitectura vernaculară locală.

factorilor climatici se pot adăuga aditivi. Tencuielile pot rămâne aparente, dacă culorile acestora se armonizează cu cadrul construit local sau pot fi zugrăvite.

A.7. Tehnologiile

Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea) sau eco-durabile, de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea

ASA NU: O abordare nefericită, în contextul local tradițional, de rezolvare a elementelor de fațadă la o clădire nouă, prin: reliefaarea volumului semirotund, asemănător cu o absidă și cu o racordare nereușită la streășina acoperișului; balustrada cu stâlpi și mână curentă din beton armat placat cu piatră și cu baluștri prefabricați din beton armat, vopsiți.

ASA NU: Construcție nouă, cu aparența unei cabane elvețiene într-un sat românesc cu arhitectură tradițională valoroasă. Elementele de fațadă nepotrivite în contextul local sunt: masivitatea mansardei în raport cu parterul; stâlpii metalici ai prispei; acoperișul părții laterale a prispei, separat de acoperișul clădirii; modelul în relief al balustradelor; placajul de piatră al demisolului.

în vedere realizarea unor alcătuirii compatibile între materialele de construcție și respectarea principiilor de asigurare a izolării termice, a hidroizolării, de igienă și sănătate, de siguranță și stabilitate, de rezistență la foc. Se pot folosi tehnologii alternative de asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

A.8. Ierarhizarea fațadelor

Fațadele se vor trata diferit, în funcție de importanța și orientarea lor. Conform tradiției, fațada cea mai elaborată este aproape în toate cazurile cea dinspre curte, care are marcate foarte clar registrele orizontale, o rigurozitate a ritmului și a dimensiunilor golurilor și finisaje mai prețioase. Fațadele laterale beneficiază de o tratare mai sumară. Fațada dinspre nord-est este de obicei protejată la intemperii cu draniță, șindrila sau cu placaj din scânduri. Fațada dinspre vecin este deseori sumar tratată. Se recomandă ierarhizarea tratării fațadelor, ținând cont de specificul local.

ASA NU: Foișorul din imagine, împreună cu acoperișul său, de factură eclectică și de influență urbană, este o prezență străină, discordantă, în cadrul construit tradițional.

ASA NU: Este interzisă folosirea baluștrilor la balustradele prispelor, cerdacurilor și foișoarelor, inclusiv la construcțiile anexe.

ASA NU: Se recomandă evitarea realizării, la construcțiile noi, a prispelor masive, cu stâlpi din beton armat, balustrade zidite și arcade opace.

ASA NU: Detaliu al extinderii unei locuințe, cu spații semideschise la al doilea nivel. Atrage atenția semilogia din mijloc, cu placajul (lambriul) din PVC, material interzis pentru finisajele fațadelor, alături de alte materiale plastice.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) de tip monovolum

B.1. Marcarea registrelor orizontale Soclul: se va marca volumetric și prin finisaje și va corespunde specificului local. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. **FUNDAȚIILE.** În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se vor marca alte registre orizontale, precum prispele, cerdacurile, foișoarele, care se vor încadra în specificul și scara locală, fără a se crea construcții hidoase din punct de vedere volumetric doar pentru a respecta cerințe de încadrare în specific. Volumetria se va raporta la construcțiile învecinate și pe plan estetic nu va constitui un element discrepant în ansamblul așezării.

Marcarea registrelor orizontale reprezintă un deziderat, însă nu este obligatorie la acest tip de clădiri.

B.2. Marcarea registrelor verticale

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se vor marca registrele verticale, care se încadrează în specificul și scara locală, fără a se crea construcții hidoase din punct de vedere volumetric doar pentru a respecta cerințele de încadrare în specificul local. Volumetria se va raporta la construcțiile învecinate și prin estetică nu va constitui un element discrepant în ansamblul așezării. Marcarea registrelor verticale reprezintă un deziderat, însă nu este obligatorie la acest tip de clădiri.

B.3. Timpanele și decorațiile de fațadă

Se recomandă o abordare rezervată în ce privește preluarea elementelor decorative din arhitectura tradițională, cu excepția acelor a căror simbolistică s-a păstrat și care sunt susținute încă de meșteșugurile locale prin continuitate.

B.4. Streșinile, jgheburile și burlanele

Streășina, element cu rol de umbrire, se va realiza conform specificului local (ca formă și elemente de decorație). Existența streșinilor reprezintă un deziderat, însă nu este obligatorie la acest tip de clădiri.

Jgheburile și burlanele nu vor fi strălucitoare sau realizate din materiale inadecvate, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile, adecvate specificului local. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă.

Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale. Sistemele de protecție împotriva intemperțiilor vor fi doar la intrarea în clădire.

B.5. Materialele pentru finisaje

Folosirea de materiale naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmenții naturali pentru var, este esențială pentru conservarea peisajelor rurale deosebite.

Nu se vor folosi ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/dezghet, deteriorându-se în timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor), placările cu tablă (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin

azbest, materialele plastice sau PVC-ul.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Se pot folosi soluții și alcătuirii constructive naturale pentru pereți vegetali și acoperișuri înierbate cu panta plată sau accentuată.

B.6. Culorile

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale ale materialelor sau a unor culori și nuanțe nesaturate, apropiate de cele naturale. Pigmenții utilizați în vopsea, ulei sau ceară, vor fi naturali.

ASA NU: „Castelul” din imagine – construcție nouă – nu își are locul acolo unde este de fapt, într-un cadru construit local, cu arhitectură tradițională. Clădirea este caracterizată de elemente de fațadă discrepante: turnul de pe colț; spațiile semideschise, pe două registre, cu acoperișuri separate de cel al construcției; stâlpii de la parter placați cu piatră; balustrade neadecvate.

ASA NU: Imaginea acestei vile, masivă, cu monumentalitatea unui edificiu public, nu este conformă cu tradiția. Arcadele opace, pilaștrii și logiile laterale, precum și culorile finisajelor, sunt elemente de fațadă străine de arhitectura locală valoroasă.

B.7. Tehnologiile

Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea) sau eco-durabile de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea în vedere realizarea unor alcătuirii compatibile între materialele de construcție și respectarea principiilor de asigurare a izolării termice, a hidroizolării, de igienă și sănătate, de siguranță și stabilitate, de rezistență la foc. Se pot folosi tehnologii alternative de asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

B.8. Instalațiile și instalațiile tehnologice

Acestea nu se vor poziționa înspre stradă. Elementele aparente pentru instalații și instalații tehnologice vor fi realizate din materiale durabile (se exclude PVC-ul și polietilena) și vor avea culori sau vor fi vopsite în nuanțe și culori extrase din specificul local al zonei în care se încadrează.

După caz, pot fi placate cu materiale naturale, specifice zonei. Acestea nu vor constitui elemente dominante din diverse puncte de perspectivă sau belvedere ale zonei, iar funcționarea lor nu va avea un impact negativ asupra mediului și a sănătății populației locale.

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

C.1. Marcarea registrelor orizontale

Soclul: se va marca volumetric și prin finisaje și se va păstra sau se va remodela existentul conform specificului local. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. **FUNDAȚIILE.**

În funcție de soluția și gabaritul construcției, se vor păstra și se vor marca și alte registre orizontale (prispă, cerdacul, foișorul) care se încadrează în specificul și scara

locală, fără a se crea construcții hidoase, doar pentru a se respecta cerințele de încadrare în specificul local.

Volumetria clădirilor existente se va păstra iar în cazul extinderilor se va raporta la construcțiile învecinate. Din punct de vedere estetic acestea nu vor constitui elemente discrepante în ansamblul așezării în care se încadrează.

C.2. Marcarea registrelor verticale

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se vor păstra și/ sau marca registrele verticale care se încadrează în specificul și scara locală. Volumetria se va încadra în specificul local, iar extinderea se va raporta la construcțiile învecinate și din punct de vedere estetic nu va constitui un element discrepant în ansamblul așezării în care se încadrează.

C.3. Frontoanele cerdacurilor și foșoarelor, timpanele acoperișurilor în două ape și decorațiile de fațadă

Se vor păstra și se vor valorifica ornamentele tradiționale existente la nivelul prispei, cerdacului, foșorului, streșinii, paziei, al capetelor de grinzii și căpriori, dacă acestea sunt specifice peisajului cultural local. Extinderile se vor încadra în specificul local.

C.4. Streșinile, jgheburile și burlanele

Streășina, element cu rol de umbrire, se va păstra conform specificului local (ca formă și elemente decorative) sau se va reconfirma pentru a-l respecta. Astfel, în cazul streșinilor reconfirmate, lățimea va depăși 50 cm pentru construcțiile din lemn.

Jgheburile și burlanele nu vor fi strălucitoare sau realizate din materiale inadecvate, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile adecvate specificului local. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă.

Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale. Se vor păstra acele elemente caracteristice și valoroase pentru specificul în care se integrează.

C.5. Materialele pentru finisaje

Folosirea de materiale naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmentii naturali pentru var, este esențială pentru conservarea

peisajelor rurale deosebite.

Nu se vor folosi ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/ dezgheț, deteriorându-se în timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor), placările cu tablă (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin azbest, materialele plastice sau PVC-ul.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Se pot folosi soluții și alcătuirii constructive naturale pentru pereți vegetali și acoperișuri înierbate cu panta plată sau accentuată.

C.6. Culorile

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale ale materialelor folosite sau a unor culori și nuanțe nesaturate, apropiate de cele naturale. Pigmenții utilizați în vopsea, ulei sau ceară vor fi naturali.

C.7. Tehnologiile

Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea) sau eco-durabile de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea în vedere realizarea unor alcătuirii compatibile între materialele de construcție și respectarea principiilor de asigurare a izolării termice, a hidroizolării, de igienă și sănătate, de siguranță și stabilitate, de rezistență la

ASA NU: *Intervenție nocivă asupra unei case vechi cu arhitectură tradițională valoroasă: îndepărtarea unei porțiuni a balustradei cerdacului și decuparea peretelui corespunzător, pentru a face loc unui acces carosabil, nepotrivit pentru o astfel de clădire.*

foc. Se pot folosi tehnologii alternative de asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

C.8. Instalațiile și instalațiile tehnologice (după caz)

Acestea nu se vor poziționa înspre stradă. Elementele aparente pentru instalații și instalații tehnologice vor

ASA NU: *Casă veche renovată, la care noii stâlpi și balustrade ale prispei au ornamente care nu se regăsesc în tradiția arhitecturii locale.*

fi realizate din materiale durabile (se exclud PVC-ul și polietilena).

Acestea nu vor constitui elemente dominante din diversele puncte de perspectivă sau belvedere ale zonei, iar funcționarea lor nu va avea un impact negativ asupra mediului și a sănătății populației locale.

ASA DA: *Prispa unei case vechi, după o renovare de calitate care îi menține caracterul original.*

ASA DA: *Exceptând materialul nepotrivit al învelitorii, clădirea din imagine a fost renovată folosind, pentru elementele de fațadă, limbajul arhitecturii moderne, obținându-se o compoziție caracterizată prin sobrietate și eleganță. Prin volumetria neschimbată și prin culorile adecvate ale finisajelor, construcția se încadrează în mod fericit atât în ansamblul gospodăriei cât și în ambientul tradițional.*

5.7. ANEXE GOSPODĂREȘTI/ ACARETURI

5.7.1. Specificul local

Construcțiile anexe

Natura ocupațiilor a influențat în mod direct structura și funcționalitatea gospodăriei, care la rândul ei reflectă diversitatea și complexitatea acestora.

Construcțiile anexe sunt determinate de ocupația de bază a familiei și sunt proporționale cu statutul social al proprietarului.

Astfel se disting:

Adăposturile pentru păstrarea cerealelor și a fănelui: șurile care, în zonă, prezintă două forme specifice – șurile „cu sân” (pentru depozitarea trifoiului și a lucernei) și șurile „cu balcon”; coșerele (pentru depozitarea porumbului);

Spațiile pentru uscarea și depozitarea fructelor;

Adăposturile pentru animale: grajdurile (pentru vite și cai, de cele mai multe ori în aceleași construcții cu șurile), saivanele (pentru vitele mari), cotetele (pentru porci), poiețile (pentru păsări);

Adăposturile pentru atelaje și unelte: paravanele, șandramalele;
Bucătăriile de vară sau cuhnele;
Cuptoarele libere pentru pâine;
Pivnițele, în subsolul/ demisolul locuinței sau înafara acesteia.

Materialul principal de construcție al anexelor era lemnul. Grajdurile aveau în vechime pereți din paiantă sau din chirpici, iar mai recent din cărămidă, chiar și atunci când făceau parte din aceleași construcții cu șurile. Pivnițele erau construite din piatră.

Spațiile de trecere/ spațiile exterioare

Spațiile de trecere exterioare sunt reprezentate în zonă de spațiile semideschise adiacente caselor de locuit – prispe, cerdacuri, foșoare – care fac legătura între casă și construcțiile anexe ale gospodăriei. Prispele și cerdacurile sunt poziționate sub același acoperiș cu cel al casei. Foșorul, izolat sau ca lărgire a prispei sau a cerdacului, este acoperit cu o extensie a acoperișului

casei, cu fronton. Stâlpii, balustradele și grinzile, sunt din lemn, simple sau ornamentate prin cioplire, crestare sau traforare.

Scările exterioare

Scările exterioare sunt prezente în directă legătură cu intrarea în casă, fiind realizate, în vechime, din piatră sau lemn, de cele mai multe ori fără balustradă sau mână curentă. Pe parcursul secolului al XX-lea s-au generalizat scările din beton.

Șură din zona montană, cu prispă.

Cuhne (bucătărie de vară) cu ornament traforat la timpan.

Șură simplă, în zona montană. Grajdul se evidențiază prin pereții din paiantă, văruiți.

Scară exterioră de acces, din beton.

Multe șuri au prispă de o parte a porții. În imagine, un tip de șură mai rar întâlnit, cu două prispe, de ambele părți ale porții.

Șură cu sân, din zona de podiș, cu ornamente deasupra grajdului, ce sugerează un balcon.

5.7.2. Recomandări

Recomandările privesc materialele de construcție, conformația acestora, soluțiile tehnice și compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Acolo unde este posibil, se recomandă apelarea la tehnici tradiționale și meșteri populari.

Recomandările se grupează pe două categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) dispuse în sistem pavilionar;

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum.

Intervențiile pe construcțiile existente urmează să conserve cât mai mult din fondul specific existent, elementele discrepante vor fi convertite în elemente care respectă specificul local. Orice extindere a

AȘA DA: Portic în prelungirea acoperișului, alăturat fațadei laterale a unei case renovate, ce aduce aminte de spațiul anexă cunoscut în zonă sub denumirea de paravan.

acestora, în funcție de gabarit, va urmări recomandările pentru grupa de construcții noi în care se încadrează.

Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) dispuse în sistem pavilionar

Construcțiile anexe
Construcțiile anexe se pot reutiliza pentru noi funcțiuni propuse, cu

AȘA DA: Spațiu semideschis nou construit, situat între fântână și bucătăria de vară, ca extindere a acestuia din urmă, derivat din cuptorul liber pentru pâine, tradițional.

păstrarea/ integrarea în specificul local al zonei și păstrarea raportului dintre volumetria acestora și alte volumetrii dominante; acestea nu vor domina prin volumul și plastica fațadelor corpul principal existent sau elementul principal al ansamblului în care urmează să se insereze.

Spațiile de trecere/ spațiile exterioare

Se recomandă folosirea spațiilor semideschise specifice – prispa, cerdacul, foisorul – ca spații funcționale și estetice. Integrarea lor va ține cont de specificul local: proporții tradiționale și materiale de alcătuire: pământ, piatră, lemn etc. Nu se vor folosi materiale ca: inox, plastic, sticlă colorată (texturi și culori nespecifice); metalul este puțin recomandat – este un material care reține căldura și creează disconfort în apropiere.

Scările exterioare

Acestea vor marca, de regulă, accesul principal și vor avea rolul de a prelua eventualele diferențe de nivel existente pe teren. Nu se vor realiza scări și accese care nu se încadrează în specificul local: scări monumentale, realizate din materiale nespecifice zonei, placate cu ceramică și cu aspect rustic. Treptele vor fi realizate din piatră, lemn sau beton, de regulă fără balustrade sau mâini curente și nu vor fi marcate de existența unor elemente decorative excesive. În cazul preluării diferențelor mari de nivel, scările pot avea balustrade sau mâini curente din lemn.

AȘA NU: Foisor independent din lemn, nou construit, care prezintă caracteristici neconforme tradiției locale: ornamentele cu creștături ale stâlpilor, apele frânte și timpanul acoperișului.

AȘA NU: Căsuță pentru joaca copiilor, realizată în manieră "rustică", străină de tradiția arhitecturii locale.

AȘA NU: Sunt interzise elementele nespecifice la scările exterioare, cum este cea din imagine: balustră, învelitoare din tablă care imită țigla, culoarea nepotrivită a finisajului.

AȘA NU: Cușca cânelui, realizată din elemente de lemn – bârne – supradimensionate, acoperită cu țigle de beton, nepotrivită în contextul local.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) de tip monovolum

Construcțiile anexe

Construcțiile anexe noi nu vor domina prin volum și plastică fațadele corpului principal existent sau elementul principal al ansamblului în care urmează să se integreze. Amplasarea acestora pe lot trebuie să respecte coerența ansamblului.

Spațiile de trecere/ spațiile exterioare

Se recomandă folosirea spațiilor semideschise – prispă, cerdac, foisor – ca spații funcționale și estetice. Integrarea lor va ține cont de specificul local: proporții tradiționale și materiale de alcătuire: pământ, piatră, lemn etc. Elementele pot primi, de asemenea, decorații specifice, însă nu în exces, ele având rolul de a sublinia și de a potența frumusețea și valoarea construcției. Nu se vor folosi materiale ca: inox, plastic, sticlă colorată (texturi și culori nespecifice); metalul este puțin recomandabil – este un material care reține căldura și creează disconfort în apropiere.

Scările exterioare

Acestea vor marca, de regulă, accesul principal și vor avea rolul de a prelua eventualele diferențe de nivel existente pe teren. Nu se vor realiza scări și accese care nu se încadrează în specificul local: scări monumentale, realizate din materiale nespecifice, placate cu ceramică sau cu aspect rustic. Scările și balustradele/ mâinile curente nu vor fi marcate de existența unor elemente decorative excesive. Scările pot fi realizate și din alte materiale nespecifice (metal - dacă prin aspect și coloristică sunt compatibile cu arhitectura clădirii).

5.8. AMENAJĂRILE EXTERIOARE

5.8.1. Specificul local

Pavimentele și amenajările exterioare

Amenajarea exterioară a terenului depinde de necesitățile gospodăriei și este realizată din materiale locale: pietriș, piatră de râu, lespezi de piatră, pământ bătut, eventual alei înierbate. În cazul gospodăriilor vechi tradiționale, amenajarea exterioară a terenului era minimalistă și consta în alei care legau casa de anexe, iar trotuarele lipseau. Mai recent, la trotuare și alei s-a folosit betonul. Terenul este amenajat în așa fel încât pantele să îndepărteze apele de lângă construcții și să le direcționeze către spațiile verzi.

Vegetația

Vegetația exterioară deține un rol important în amenajarea curții, având funcție atât utilitară (pomi și arbuști fructiferi, viță de vie, plantații de protecție, umbrire), cât și decorativă (flori, arbuști).

Gard vechi, opac, din scânduri montate vertical și acoperit tot cu scânduri.

Împrejmuirile

Împrejmuirile gospodăriilor și delimitarea spațiilor funcționale interioare s-a realizat, de-a lungul timpului, datorită necesității separării spațiului privat de cel public dar și de apărare a gospodăriei.

În zona Fălticeni, principalele tipuri de împrejmuiri sunt:

- gardurile din împletitură de nuiete sau din leațuri, pentru delimitarea între grădini;
- gardurile din scânduri de lemn montate vertical, neacoperite sau acoperite cu streșină din scânduri sau draniță (cele acoperite având

cea mai largă răspândire), pentru delimitarea gospodăriei față de uliță/ stradă și uneori pe hotarul dintre vecini. Înălțimea acestora este în jur de 1,30 m, lăsând să treacă privirea pe deasupra lor.

Fântânile

Fântânile din interiorul gospodăriilor sunt în majoritate cele cu roată, mai rar cu cumpănă, cu puțul zidit din piatră, cu ghizdul din lemn sau mai recent din beton. Fântânile cu roată sunt de obicei închise, între ghizd și acoperiș, cu grilaj din șipci. Acoperișul, în două ape sau mai complicat ca volumetrie, este învelit cu draniță. Pe lângă rolul funcțional, fântânile specifice zonei au și un rol decorativ în ansamblul gospodăriei.

Fântână cu roată, din lemn, cu acoperiș în două ape, învelit cu draniță.

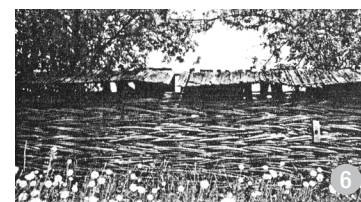
Fântână cu cumpănă, cu ghizdul din beton.

Împrejmuire din leațuri, cu contravântuiri, la o strung de oi.

Fântânile din interiorul gospodăriilor sunt amplasate de cele mai multe ori adjacent gardului dinspre stradă. Fântâna cu roată din imagine, are ghizdul din beton, închidere cu grilaj din lemn și acoperiș în două ape.

Împrejmuire din nuiete împletite, acoperită cu draniță.

Gard semitransparent din scânduri montate vertical, ușor distanțate și acoperit tot cu scânduri.

5.8.2. Recomandări

Recomandările privesc materialele de construcție, conformația acestora, soluțiile tehnice și compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Acolo unde este posibil, se recomandă apelarea la tehnici tradiționale și meșteri populari.

Recomandările se grupează pe două categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) dispuse în sistem pavilionar;

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum.

Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) dispuse în sistem pavilionar

Pavimentele exterioare

Se vor realiza din materiale locale și naturale: pietriș, lespezi de piatră; după caz, acestea pot fi înierbate. Nu se acceptă fixarea elementelor de pavaj în beton. Se va asigura panta pentru scurgerea apelor pluviale și îndepărtarea acestora de construcții concomitent cu dirijarea către spațiile verzi.

Nu se recomandă folosirea placărilor cu dale sau pavele din beton, a aleilor turnate. Cimentul fiind un material care absoarbe și radiază căldura, accentuează disconfortul termic mai ales în sezonul cald. Se va evita orice compus care conține ciment Portland și asfalt sau rășini

sintetice. Se vor folosi cu precădere sisteme permeabile la apă. Nu se vor impermeabiliza suprafețe prin platforme și alei turnate din beton.

Se va realiza o zonă de pietriș (de drenaj) de minim 60 cm în jurul clădirilor, precum și jgheaburi/rigole la sol, sub streșini, pentru îndepărtarea apelor pluviale și pentru a proteja pereții de umezeală acolo unde este necesar: spații exterioare înguste, gospodării compacte cu suprafețe reduse. Locurile de parcare din gospodării și aleile carosabile vor fi pietruite și/ sau înierbate. În mod excepțional, dacă există pericolul scurgerii de hidrocarburi, se va permite construirea unei platforme de dimensiuni minime, cu alcătuirea și dotările conform normativelor. Pe cât posibil, aceasta se va amplasa pe teren sau se va marca astfel încât să nu fie vizibilă din spațiul public.

Platformele și traseele de circulație vor urmări suprafața terenului natural.

Accesele și amenajările din incintă vor ține cont de accesul mașinilor de intervenție: Pompieri, Salvare.

Vegetația

La nivelul spațiului public, se vor reface aliniamentele existente la nivelul străzii (pomi fructiferi sau alte aliniamente specifice fiecărei localități/ zone din interiorul localității).

Se va conserva biodiversitatea (inclusiv păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrăbii etc.), prin folosirea plantelor autohtone specifice zonei și a practicilor agricole tradiționale.

În cadrul amenajării, se va păstra ierarhizarea parcelei în mod similar gospodăriei tipice: spațiile de grădină decorativă, livadă, fâneată (după caz). Suprafața spațiilor verzi va fi predominantă în cadrul gospodăriei (minimum 60 % din suprafața terenului în cazul loturilor răsirate/risipite, minimum 50 % în cazul loturilor adunate/ înșiruite). Spațiile libere vizibile din circulațiile publice se vor trata ca grădini decorative și livezi, plantându-se cu specii endemice. Nu se vor planta specii exotice sau specii cu rezistență ridicată, care pot tinde să ia locul speciilor autohtone.

Vegetația se poate utiliza ca element arhitectural sau de mascare a construcțiilor existente cu gabarite care depășesc scara locului (vegetație care trebuie să fie prezentă și pe timpul iernii). Nu este recomandabilă

fasonarea decorativă a arbuștilor.

Împrejmuirile

Pentru tipurile de împrejmuire folosite, se va ține cont de următoarele principii:

- împrejmuirea adiacentă spațiului public va avea o înălțime de 1,20 - 1,40 m și va fi opacă sau semitransparentă;
- împrejmuirea dintre parcele va fi cu precădere semitransparentă; poate fi opacă din motive de apărare a intimității; se recomandă ca această opacizare să fie dublată sau să se realizeze cu garduri înierbate/ arbuști fructiferi;

- împrejmuirile din cadrul parcelei vor fi transparente sau semitransparente și preferabil înierbate.

Împrejmuirile și porțile de intrare se vor realiza din materiale locale naturale (piatră, lemn, nulele) păstrându-se specificul local și raportându-se la gabaritul împrejmuirilor adiacente și a celor existente în zonă. Se va păstra aspectul natural al materialelor folosite sau se vor folosi tratamente tradiționale pentru parament la soclurile de piatră – acolo unde este cazul.

Nu se vor realiza garduri din elemente prefabricate metalice, tablă simplă sau tablă cutată, elemente din

beton, policarbonat sau alte materiale plastice (care împiedică trecerea curenților de aer și a insectelor). Nu se vor realiza garduri care să rețină și să radieze căldura, având consecințe directe și imediate asupra confortului resimțit în zona adiacentă și distrugând (părjolind) vegetația aflată în vecinătate. În alcătuirii constructive compatibile se pot folosi materiale specifice locului, care s-au dovedit necesare și care prin culoare și textură pot fi compatibile cu specificul local, însă într-o proporție redusă în cadrul ansamblului constructiv.

Nu se vor folosi culori stridente, materiale lucioase și sidefate, neîncadrate în specificul local. Nu se va folosi sârma ghimpată.

Fântânile

Suprastructura fântânilor noi se va realiza cu preponderență din lemn. În alcătuirile constructive pot fi folosite și alte materiale (de ex. prindere metalice), însă acestea nu vor ocupa o pondere importantă și se vor încadra în specificul și formele locale. Se va evita, pe cât posibil, utilizarea betonului la ghizduri. Nu se vor folosi materiale ca metalul, materiale strălucitoare (inox) sau alte

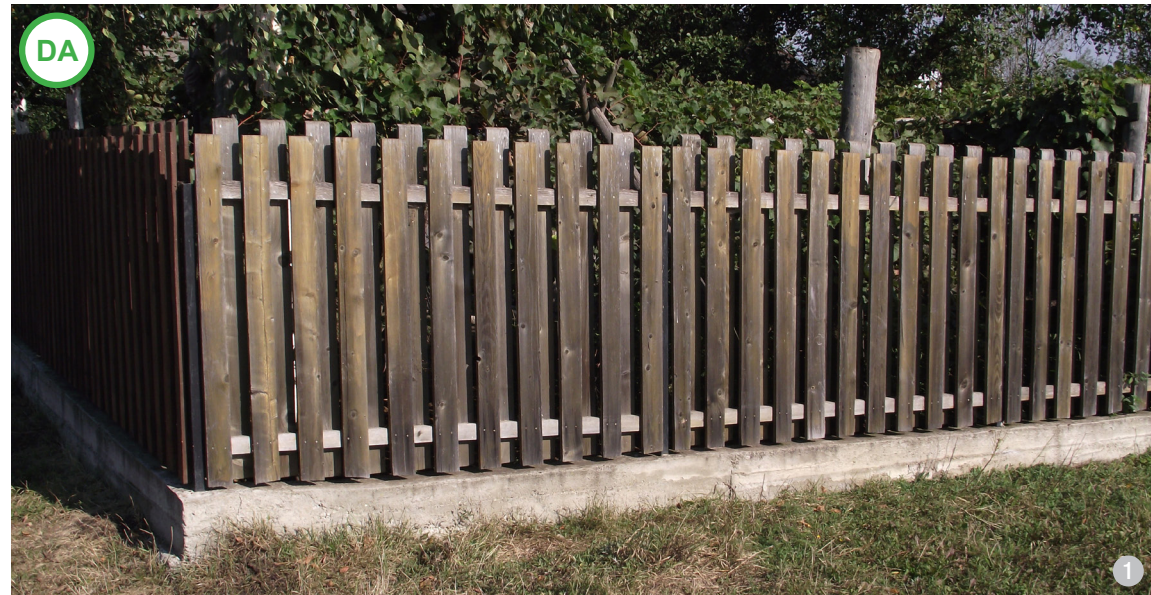
materiale nespecifice (rășini, PVC, mase plastice, fibre de sticlă). Nu se vor realiza fântâni cu aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Echiparea edilitară

Toate construcțiile trebuie să beneficieze de utilitățile necesare pentru desfășurarea activităților previzionate, cu respectarea normelor de sănătate și igienă, atât pentru utilizatori, cât și pentru vecinătăți.

Acțiunile întreprinse în acest sens nu trebuie să deranjeze mediul și să priveze vecinătățile prin poluare de orice fel (poluare fonică, scurgeri de canalizare și ape uzate, diverse alte infiltrații și materiale care pot afecta pânza freatică, poluare luminoasă etc.). Toate noile bransamente pentru electricitate, gaze, internet și telefonie vor fi realizate îngropat. Nu se vor amplasa antenele TV satelit, de internet sau de telefonie mobilă în locuri vizibile din circulațiile publice și nu vor fi dispuse vizibil cablurile CATV.

Se pot amenaja locuri speciale, cu respectarea normelor sanitare, pentru crearea de compost din materialele organice rezultate din amplasament (resturi alimentare organice, deșeuri

ASA DA: Gard pentru delimitarea gospodăriei față de stradă, semitransparent, din lemn, care interpretează în manieră modernă gardul tradițional din scânduri verticale înguste și care este bine integrat în imaginea tradițională a satului.

de textile organice, crengi, frunze, resturi vegetale, resturi animale, carton etc.).

Se pot realiza soluții de captare și re folosire a apelor pluviale.

Amplasarea panourilor fotovoltaice/ solare se va face astfel încât să nu împietze asupra imaginii de ansamblu a construcției și a peisajului înconjurător.

Se recomandă o utilizare sub 15 % a suprafeței unui acoperiș pentru amplasarea panourilor.

AȘA DA: Gard nou, având rol doar de delimitare, cu stâlpi din lemn rotund și leașuri din lemn semirotund, realizat în manieră tradițională.

AȘA NU: Gardurile din tablă sunt interzise, intrând în totală contradicție cu tradiția locală.

AȘA NU: Se recomandă evitarea acoperirii gardurilor cu streașină din tablă.

AȘA NU: Sunt interzise gardurile din grilaje metalice, chiar dacă au înălțimea potrivită.

AȘA NU: Fântână decorativă cu roți, realizată în "stil rustic", parte a unei amenajări exterioare într-o gospodărie.

AȘA NU: Imagine caracteristică a satului contemporan din zonă, care intră în contradicție cu tradiția locală prin: gardul prefabricat din beton armat cu poartă metalică (stânga) și gardul tradițional din lemn, dar mai înalt (dreapta), fără a lăsa să treacă privirea.

AȘA NU: Se recomandă evitarea stâlpilor și a soclurilor din beton armat, placate cu piatră, la gardurile noi, chiar dacă panourile sunt din lemn.

ASA NU: Sunt interzise gardurile din beton prefabricat, ca în imagine, în care noua împrejmuire delimitează o gospodărie tradițională față de stradă.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 - 395 mp) de tip monovolum

Pavimentele exterioare

Se vor realiza din materiale locale și naturale – pietriș, lespezi de piatră – și vor fi adecvate nivelului de trafic corespunzător funcției; după caz acestea pot fi înierbate. Nu se acceptă fixarea elementelor de pavaj în beton. Se va asigura panta pentru scurgerea apelor pluviale și îndepărtarea de construcții concomitent cu dirijarea lor către spațiile verzi. Se va realiza o zonă de pietriș (de drenaj) de minim 60 cm în jurul clădirilor, pentru a proteja pereții de umezeală și se vor crea jgheaburi/ rigole la sol, sub streșini, pentru îndepărtarea apelor pluviale, în spațiile exterioare înguste. Platformele pentru autovehicule și aleile carosabile vor fi pietruite și/ sau înierbate. În mod excepțional, dacă există pericolul scurgerii de hidrocarburi, se permite realizarea unei platforme de dimensiuni minime, cu alcătuirea și dotările conform normativelor. Pe cât posibil, aceasta se va amplasa pe teren sau se poate masca astfel încât să nu fie vizibilă din spațiul public. Căile de acces pentru mașinile de intervenție (Salvare, Pompieri) se vor dimensiona conform normelor specifice. Platformele și traseele de circulație vor urmări suprafața terenului natural.

Toate materialele folosite se vor trata în consecință și se va urmări îngrijirea lor.

Vegetația

La nivelul spațiului public, se vor reface aliniamentele existente la nivelul străzii (pomi fructiferi sau alte aliniamente specifice fiecărei localități/ zone din interiorul localității). Se va conserva biodiversitatea (inclusiv păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrăbii etc.), prin folosirea plantelor autohtone specifice zonei și a practicilor agricole tradiționale.

În cadrul amenajării, se va păstra ierarhizarea parcelei după modelul gospodăriei tipice: spațiile de grădină decorativă, livadă, fâneată (după caz). Suprafața spațiilor verzi va fi predominantă și se va corela cu reglementările în vigoare specifice funcției alocate. Spațiile libere vizibile din circulațiile publice se vor trata ca grădini decorative și livezi, plantate cu specii endemice. Nu se vor planta specii exotice sau specii cu rezistență ridicată, care pot tinde să ia locul speciilor autohtone.

Vegetația se poate utiliza ca element arhitectural sau de mascare a construcțiilor existente cu gabarit care depășesc scara locului (vegetație care trebuie să fie prezentă și pe timpul iernii). Nu este recomandabilă fasonarea decorativă a arbuștilor.

Împrejmuirile

Pentru tipurile de împrejmuiri folosite, se va ține cont de următoarele principii:

- împrejmuirea adiacentă spațiului public va avea o înălțime de 1,20 - 1,40 m și va fi opacă sau semitransparentă;
- împrejmuirea dintre parcele va fi cu precădere semitransparentă; poate fi opacă din motiv de apărare a intimității; se recomandă ca această opacizare să fie dublată sau să se realizeze cu garduri înierbate/ arbuști fructiferi;
- împrejmuirile din cadrul parcelei vor fi transparente sau semitransparente și preferabil înierbate.

Împrejmuirile și porțile de intrare se vor realiza din materiale locale naturale (piatră, lemn, nuiele) păstrându-se specificul local și raportându-se la gabaritul împrejmuirilor adiacente și a celor existente în zonă. Se va păstra aspectul natural al materialelor folosite sau se vor folosi tratamente tradiționale pentru parament la soclurile de piatră – acolo unde este cazul.

Nu se vor realiza garduri din elemente prefabricate metalice, tablă simplă sau tablă cutată, elemente din beton, policarbonat sau alte materiale plastice (care împiedică trecerea curenților de aer și a insectelor). Nu se vor realiza garduri care să rețină și să radieze căldura, având consecințe directe și imediate asupra confortului resimțit în zona adiacentă și distrugând (părjolid) vegetația aflată în vecinătate. În alcătuirii constructive compatibile se pot folosi materiale specifice locului, care s-au dovedit necesare și care prin culoare și textură pot fi compatibile cu specificul local, însă într-o proporție redusă în cadrul ansamblului constructiv.

Nu se vor folosi culori stridente, materiale lucioase și sifedate, neîncadrate în specificul local. Pe gardurile din plasă metalică sau pe alte elemente metalice ale gardurilor se vor amplasa plante cățărătoare permanente. Nu se va folosi sârma ghimpată.

Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână etc.

Mobilierul se va realiza cu preponderență din materiale naturale: lemn, piatră. În alcătuirile constructive pot fi folosite și alte materiale (de ex. prinderi metalice etc.), însă acestea nu vor avea o pondere importantă, încadrându-se în specificul și formele locale. Nu se vor folosi materiale ca betonul, metalul (de ex., pe băncile

ASA NU: Corpurile de iluminat exterioare trebuie să fie simple, neutre, în spațiul privat ca și în spațiul public, nu ca "felinarele" din imagine, amplasate în curtea unei gospodării.

din beton/ metal nu se poate sta vara/iarna), materiale strălucitoare (inox) sau alte materiale nespecifice (rășini, PVC, mase plastice, fibră de sticlă).

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Iluminarea exterioară

Nu se va folosi lumina artificială în exces (ținând cont de contextul cu preponderență natural în care se încadrează, aceasta poate dăuna bioritmului animalelor și al insectelor din zonă). Corpurile de iluminat vor avea volume simple, fără ornamentări excesive. Se recomandă folosirea luminii calde, apropiate de cea naturală (3000 K). Iluminarea nu se va realiza cu mai multe culori. Pe cât posibil, se recomandă realizarea controlului luminii cu variatoare.

Echiparea edilitară

Toate construcțiile trebuie să beneficieze de utilitățile necesare pentru desfășurarea activităților previzionate, cu respectarea normelor de sănătate și igienă, atât pentru utilizatori, cât și pentru vecinătate.

Acțiunile întreprinse în acest sens nu trebuie să deranjeze mediul și să priveze vecinătățile prin poluare de orice fel (poluare fonică, scurgeri de canalizare și ape uzate, diverse alte infiltrații și materiale care pot afecta

pânza freatică, poluare luminoasă etc.).

Toate noile bransamente pentru electricitate, gaze, internet și telefonie vor fi realizate îngropat. Nu se vor amplasa antenele TV satelit, de internet sau de telefonie mobilă în locuri vizibile din circulațiile publice și e interzisă dispunerea vizibilă a cablurilor CATV.

Se pot amenaja locuri speciale, cu respectarea normelor sanitare, pentru crearea de compost din materialele organice rezultate din amplasament (resturi alimentare organice, deșeurile de textile organice, crengi, frunze, resturi vegetale, resturi animale, carton etc.).

Se pot realiza soluții de captare și refolosire a apelor pluviale.

Amplasarea panourilor fotovoltaice/ solare se va face astfel încât să nu împietzeze asupra imaginii de ansamblu a construcției și a peisajului înconjurător. Se recomandă o utilizare sub 15 % a suprafeței unui acoperiș pentru amplasarea panourilor.

6. SPAȚIUL PUBLIC

6.1. Specificul local

Specificul spațiului public rural – „la țară” – este fluiditatea și polivalența spațiilor. Terenul de întâlnire este și loc de adunare (nunți, pomeni etc.) și teren de fotbal. Iarba întâlnește pietrișul într-un mod delicat, natural,

apa se scurge prin mici șanțuri înierbate. Spațiul public rural nu se ascunde sub o vegetație bogată, ci caută un loc bine însoțit. Nu există nimic gratuit, fără scop. Fântâna, troița, banca, copacul, au toate valoare funcțională. Materialele folosite sunt cele locale: lemn, piatră, pietriș, iarbă. Nu se folosește metalul, nu se pun flori decorative de plastic.

Astăzi, în majoritatea satelor traversate de un drum județean sau național, strada principală a devenit șosea și a rămas puțin spațiu public amenajat în acest scop și dotat cu mobilier corespunzător.

Peisaj rural caracteristic zonei, cu podeț din lemn, alei pavate cu pietriș și împrejurii semitransparente din scânduri verticale.

Podeț pietonal din lemn, peste un pârâu.

Imagine caracteristică a unui sat din zona Fălțiceni, cu gardurile dinspre stradă din scânduri montate vertical și cu băncuțele simple sprijinite de acestea.

Bancă din lemn și metal, în fața gardului, spre stradă.

Fântână cu roată, în spațiul public, cu ghizdul, închiderea semitransparentă și acoperișul (cu formă elaborată, de inspirație gotică) din lemn. Învelitoarea din tablă este recentă.

Stradă pavată cu pietriș.

Fântână cu roată, în spațiul public, cu ghizdul din beton, văruiț și închiderea semitransparentă împreună cu acoperișul, din lemn, vopsite.

Detaliu de podeț peste șanțul străzii, realizat din beton în anul 1960, cu tencuială care imită zidăria de cărămidă.

6.2. Recomandări

Spațiul public rural trebuie să-și păstreze autenticitatea, să conserve austeritatea, simplitatea și fluiditatea.

Acest specific nu trebuie distrus prin diverse amenajări urbane (ca în orașe: pavele de beton, trotuare cu borduri etc.). Pentru a-l conserva intact, se recomandă evitarea amenajării cu decorații de tip căruțe cu flori, fântâni arteziene sau plantații horticole de flori și soiuri de arbuști de import.

Materialele folosite trebuie să fie exclusiv cele locale, iar elementele de mobilier (bănci etc.) trebuie confecționate cu meșteri locali. Mobilierul urban, cofretele publice și posturile de transformare și reglare vor fi astfel proiectate încât să se integreze în peisaj și în arhitectura locală. Nu se acceptă proiecte tipizate, ci doar soluții adaptate locului. Investițiile și evenimentele publice – clădiri publice (școală, primărie, biserică etc.), piețe pentru produsele locale, târguri sezoniere, festivaluri și sărbători – trebuie să fie exemple de bune practici pentru toată comunitatea atât ca arhitectură, cât și ca amenajare și integrare în peisaj.

Drumuri și alte căi de acces public

Majoritatea drumurilor publice sunt neasfaltate, dar pietruite și întreținute necorespunzător. De aceea, pe timp uscat, circulația auto ridică praful, pe timp ploios se face mult noroi, iar circulația pe timp de iarnă este extrem de dificilă. În ultimii ani, drumurile principale sunt modernizate exclusiv pentru circulația auto, cu tendințe de amenajări urbane (trotuare înguste cu pavele de beton) în interiorul localităților.

În mod tradițional, drumurile sătești sunt delimitate de zone înierbate, taluzuri sau șanțuri deschise. Ele sunt utilizate simultan de către oameni, bicicliști, animale, căruțe/ sănii și autovehicule. Tendința actuală – prin amenajări și asfaltare – este de a crește și a favoriza tranzitul auto, în detrimentul celorlalți participanți la trafic. Acest lucru dăunează siguranței, confortului de locuire și comunității. La nivelul spațiului public, se vor reface aliniamentele existente la nivelul străzii (pomi fructiferi sau alte aliniamente specifice fiecărei localități/zone din interiorul localității). Se va conserva biodiversitatea (inclusiv păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care

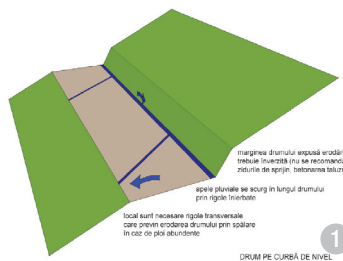
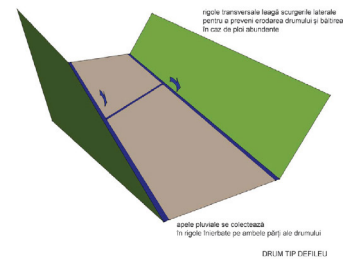
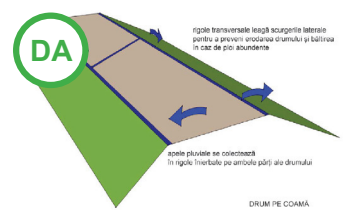
asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrăbii etc.), prin folosirea plantelor autohtone specifice zonei și a practicilor agricole tradiționale.

În spiritul principiilor de conservare a specificului local, se recomandă păstrarea polivalenței drumurilor și limitarea vitezei auto, păstrarea rețelei stradale existente și a profilelor transversale ale drumurilor. Nu se permite lărgirea drumurilor și crearea de trotuare supraînălțate de tip urban, cu rigole îngropate. Suprafețele de circulație (drumuri și alei publice sau private) trebuie să fie cât mai permeabile, cu pavaj din piatră sau pietriș de calcar, evitându-se folosirea betonului, asfaltului și a pavelelor din beton.

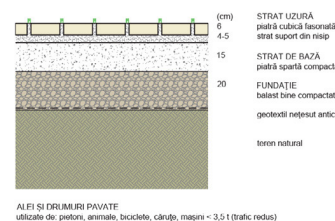
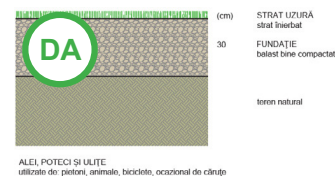
Asfaltarea drumurilor trebuie să se limiteze la drumurile principale și să includă o atenție rezolvare a pantelor drumului, scurgerii apelor pluviale, a terasamentelor. Ignorarea acestor detalii sau rezolvarea lor superficială conduce la deteriorarea rapidă a asfaltului sau a stratului de uzură (în special în zonele umbrite, unde apa și gheața stagnează) și face extrem de dificilă folosirea drumului.

Drenajul căilor de circulație trebuie realizat cu șanțuri deschise, vegetalizate, care prezintă următoarele avantaje: încetinesc scurgerea apei, reduc riscul de inundații (reducerea vitezei apei înseamnă debite mai mici în aval) și participă la preepurarea apelor recuperate de pe drumuri (fenomenul de fito-epurare). Se recomandă rezolvarea corectă a colectării și scurgerii de ape pluviale, a taluzurilor, podețelor, sprijinirilor de pe marginile drumului, paraștelor etc. și a infrastructurii drumului, înaintea lucrărilor de finisare rutieră. În cazul drumurilor secundare, pavarea cu piatră spartă împănată, pe pat de geotextil, este mai rezistentă în timp și mai eficientă. Elementele de siguranță a drumului (podețe, ziduri de sprijin, balustrade etc.) vor fi realizate din materiale locale: zidăria din piatră naturală, construcții din lemn sau plantații cu scop de stabilizare a terenului.

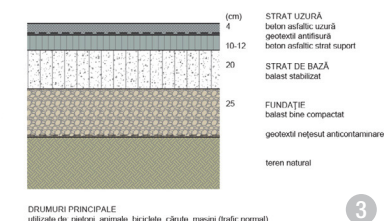
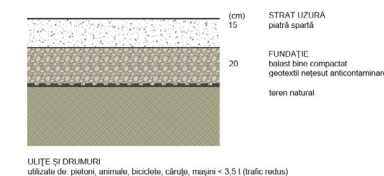
Indiferent de modul de realizare a drumurilor, acestea se întrețin periodic (se completează pietrișul, se repară asfaltul, se curăță șanțurile etc.). Fără o întreținere corespunzătoare, orice drum se deteriorează și face dificilă deplasarea. Întreținerea drumurilor asfaltate e mai costisitoare, iar pe

AȘA DA: Alee pavată cu lespezi de piatră.

AȘA DA: Schemă explicativă – așezarea drumului și modul de scurgere a apei de ploaie/ detalii schematice pentru sisteme rutiere recomandate.

timp de iarnă aderența lor e mai mică decât a celor pietruite.

Aleile pietonale se vor pava cu materiale naturale – lespezi de piatră sau pietriș.

Tradițional, pentru suprafețele drumului este folosit pietrișul. Ulițele și potecile nu vor fi asfaltate sau pavate. Se recomandă pietruirea sau

înierbarea lor.

Pentru plantațiile menite să stabilizeze drumurile se recomandă specii locale.

Zonele de parcare vor fi realizate din pietriș compactat (criblură spartă) din materiale locale. Sunt interzise pavelele de beton și zonele asfaltate. Parcățile vor fi integrate în vegetație

AȘA DA: Se recomandă amenajarea de piste pentru biciclete între localități – există o vădită necesitate (în imagine este un exemplu din Germania).

și nu vor fi marcate cu vopsele, ca în mediul urban.

Pistele pentru biciclete între sate sunt foarte necesare și sunt obligatorii de făcut de către autoritățile locale, pentru ușurarea transportului de scurt parcurs atât pentru localnici, cât și pentru turiști.

Elemente de mobilier rural exterior: bancă, fântână, troiță etc.

Se întâlnesc, în funcție de specificul și destinația așezării, o serie de elemente caracteristice realizate

cu preponderență din lemn, nuele/lețuri și zidărie din cărămidă și piatră. De aceea, se recomandă ca pentru obiectele noi de mobilier din spațiul public rural să se păstreze specificul localității în care se află.

Mobilierul se va realiza cu preponderență din materiale naturale: lemn, piatră. În alcătuirile constructive pot fi folosite și alte materiale (de ex., prinderi metalice etc.), însă acestea nu vor avea o pondere importantă, încadrându-se în specificul și formele locale. Nu se vor folosi materiale ca betonul, metalul (de ex., pe băncile

ASA DA: Atunci când necesitățile o cer, folosirea metalului este permisă, ca în cazul podului carosabil din imagine. Sistemul de susținere este realizat din oțel iar tablierul și balustradele din lemn, acestea din urmă conferind caracterul rural al podului.

ASA DA: În spațiul public, de-a lungul străzilor, șanțurile din beton, deși nu sunt recomandate, sunt necesare în satele unde, datorită geografiei și climatului local ploile torențiale sunt însoțite de debite mari de apă.

ASA DA: Exceptând culoarea și desenul șindriilor bituminoase ale învelitorii, panoul indicator din imagine, construit din lemn și cu prinderi metalice, este un bun exemplu, fiind inspirat din porțile monumentale tradiționale.

ASA DA: Panou cu indicatoare, din lemn, amplasat la marginea unui scuar, în apropierea intersecției a două drumuri.

din beton/ metal nu se poate sta vara sau iarna), materiale strălucitoare (inox) sau alte materiale nespecifice (rășini, PVC, mase plastice, fibră de sticlă). Nu se vor realiza plăci cu piatră spartă, plăci ceramice sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional” (vezi ANEXA 2: Glosar de termeni).

Se va evita vopsirea mobilierului în culori stridente sau folosirea unor culori nespecifice de baie pentru mobilierul din lemn.

Iluminarea exterioară

Nu se va folosi lumina artificială în exces (ținând cont de contextul cu preponderență natural în care se încadrează, aceasta poate dăuna bioritmului animalelor și al insectelor din zonă). Corpurile de iluminat vor avea volume simple, fără ornamentări excesive. Se recomandă folosirea luminii calde, apropiate de cea naturală (3000 K). Iluminarea nu se va realiza în mai multe culori. Pe cât posibil, se recomandă realizarea controlului luminii cu variatoare.

Reclamele, firmele, inscripțiile, însemnele

Se vor amplasa în așa fel încât să nu constituie elemente care obturează sau concurează cu elementele de față (profilaturi, ferestre, streșini

etc.). Se va evita poluarea luminoasă. Dimensiunile panourilor vor fi specifice funcțiilor pe care le anunță și nu se vor amplasa mai sus de nivelul parterului. Se recomandă realizarea unor piese/ construcții mobile pe care să fie amplasate reclamele luminoase, amplasate în așa fel încât să nu obtureze construcțiile principale. Pe cât posibil, nu se vor amplasa pe clădiri.

Amplasarea panourilor obligatorii de edificare a investițiilor se va alege astfel încât să nu obtureze imaginea de ansamblu a investiției.

ASA NU: Cea mai nefericită alegere pentru materiale – tablă pe shelet metalic – la această stație de transport în comun amplasată în spațiul public al unui sat, în contextul local tradițional.

ASA DA: Stație de transport în comun, din lemn și cu prinderi metalice, cu un design interesant și bine integrat în context, exceptând coșul de gunoi din material plastic.

AȘA NU: Sunt interzise materialele artificiale pentru mobilierul exterior, precum tâmplăria din PVC, tabla cutată și plasa de gard sudată, folosite pentru a adăposti și a proteja troița din imagine.

AȘA NU: Loc de popas în spațiul public, mobilat cu două monstruoase obiecte – masa și enorma jardiniară – realizate din beton armat și vopsite în culorile tricolorului.

AȘA NU: În spațiul public, într-un peisaj mirific, o jignire adusă tradiției locale: reclamă cu mostre de prefabricate din beton armat pentru garduri și din beton simplu colorat pentru pavaje – imitații de prost gust și nepotrivite cu ambientul.

AȘA DA: Adăpost, în noul scuar amenajat în central satului, construit integral din lemn. S-au folosit piese metalice – șuruburi, buloane – doar pentru prinderi la îmbinări.

AȘA DA: Modalitate inedită de a folosi lemnul rotund pentru o piesă de mobilier exterior – masă cu bănci. Obiectul se integrează perfect în ambientul local.

AȘA DA: Model clasic de bancă din lemn.

AȘA DA: Amenajare exterioră în care alăturarea lemnului cu betonul nu dăunează, ansamblul fiind bine integrat în contextul local.

AȘA DA: Bancă din lemn rotund.

AȘA DA: Bancă din lemn cu geometrie simplă.

7. PERFORMANȚA ENERGETICĂ

Casele în care locuim și clădirile în care ne desfășurăm activitățile zilnice, reprezintă fondul construit care are un impact major asupra mediului înconjurător, fiind, pe lângă ocuparea unui teren ce ar fi putut fi verde, și un important factor de poluare.

Utilizarea materialelor de construcție ecologice, din resurse naturale sau produse naturale reciclate, constituie de fapt, un prim pas către bunăstare și un nivel superior de viață, în condițiile în care, sărăcia este o caracteristică atât de prezentă astăzi în majoritatea zonelor rurale.

În mod paradoxal, deși multe din produsele naturale au fost tradițional utilizate în construcții durabile și sănătoase, de sute de ani, acestea au fost total ignorate tehnic, legislativ și normativ, fiind considerate demodate sau „rușinos a fi utilizate” (ex. chirpicii din argilă, vâlătucii, paie, lână de oaie, uneori chiar lemnul, varul natural etc.), în detrimentul produselor de sinteză, poluante încă din faza de fabricare și pe toată durata de exploatare, dar considerate moderne (ex. PVC, BCA, polistirenul expandat sau extrudat, produsele aglomerate cu rășini sintetice ș. a.).

7.1. Recomandări

Recomandările privesc materialele de construcție, conformația acestora, soluțiile tehnice și compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Acolo unde este posibil, se recomandă apelarea la materiale locale naturale, tehnici tradiționale și la meșteri populari.

Recomandările sunt comune tuturor categoriilor de construcții:

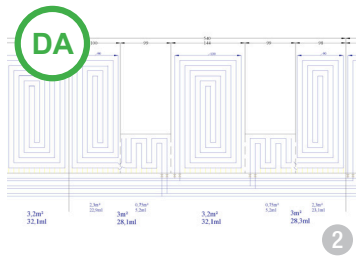
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) dispuse în sistem pavilionar;

B. Construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum, atât pentru construcțiile noi/ conversii/ extinderi, cât și pentru construcțiile existente.

7.1.1. Sistemele de încălzire (cerințele de securitate la incendiu)

Sistemele de încălzire folosite vor fi eficiente termic, conform standardelor de mediu și eficienței energetice a clădirilor.

Se recomandă folosirea unor sisteme

ASA DA: Folosirea unui sistem de încălzire în pereții exteriori din zidărie de cărămidă, în planul tencuiei, este o metodă deosebit de eficientă și elegantă de încălzire. Sistemul are însă și dezavantajul că nu permite lipirea mobilierului de peretele în cauză și necesită atenție sporită atunci când se bate un cui în perete.

de încălzire alternative folosirii gazului metan sau a combustibililor solizi (fosili). Acestea pot fi folosite acolo unde există rețele locale specifice, însă se recomandă și folosirea unor tehnologii alternative, pentru asigurarea unui minim grad de independență.

Dintre sistemele de energie alternativă se pot folosi:

- **Panouri solare și panouri fotovoltaice;** se încurajează utilizarea acestora, amplasate pe acoperiș, în măsura în care acestea nu denaturează imaginea ansamblului și se integrează discret în peisajul rural;
- **Pompe de căldură,** fiind acceptată folosirea acestora acolo unde este posibil și investiția se justifică (în

Performanța energetică a clădirii	Notare energetică: 82,50	Clădirea certificată	Clădirea de referință
<p>Sistemul de certificare: Metodologia de calcul al Performanței Energetice a Clădirilor elaborată în aplicarea Legii 372/2005</p> <p>Clădirea este clasificată în categoria C</p>			<p>Clădirea este clasificată în categoria B</p> <p>Clădirea izolată</p>
			<p>Clădirea este clasificată în categoria F</p> <p>Clădirea neizolată</p>

ASA NU: Termoizolarea cu polistiren expandat, prin placare la exterior, este deosebit de nocivă nu numai pentru că distruge/ ascunde ornamentele (atunci când acestea există), ci mai ales pentru că prin translatarea punctului de rouă se creează condens în interiorul pereților. Impermeabilizarea pereților exteriori (din lemn, în cazul prezentat în imaginile 7 și 9) prin placarea cu polistiren expandat și motarea tâmplăriei din PVC, coroborată cu folosirea unei tencuiei pe bază de ciment și a unei zugrăveli impermeabile la interior, atrage după sine apariția mușgaiului. Se recomandă izolarea cu materiale naturale a pereților exteriori (pe fețele interioare), a tavanelor și a pardoselilor. În imaginea 8 este prezentată o simulare de calcul a eficienței termice a unei clădiri tradiționale corect termoizolate. Graficul arată o îmbunătățire considerabilă a eficienței termice a clădirii.

variantele aer-apă, sol-apă, apă-apă, în funcție de caracteristicile terenului).

Se recomandă încadrarea sistemelor de energie alternativă în specificul local sau camuflarea lor cu ajutorul unor elemente tradiționale specifice și, prin modul lor de funcționare, nu trebuie să afecteze vecinătățile. Amplasarea lor va respecta recomandările de la capitolul 5.8. **AMENAJĂRILE EXTERIOARE, subtilul Recomandări/ Echiparea edilitară** (pentru fiecare tip de construcție). Dimensionarea, punerea în operă și funcționarea lor trebuie să respecte normativele și prevederile tehnice în vigoare la data întocmirii

proiectului/ execuției lucrărilor de construire.

Cazanele cu combustibil solid regenerabil (biomasă și/ sau combustibil rezultat în urma reciclării) vor fi utilizate pentru zonele în care nu sunt disponibile gazele naturale ca sursă de energie termică. Materialele combustibile, disponibile local, se pot împărți în: materiale lemnoase (deșeuri de lemn, rumeguș, căzătură de lemn masiv în păduri, resturi de lemn) și materiale nelemnoase (cerealiere sau de natură organică).

Peleți din lemn.

Exemple de materiale combustibile sustenabile:

- **Peleți din lemn** – deșuri lemnoase deshidratate și comprimate până la dublul densității energetice a lemnului verde uscat; caracteristici: putere calorică mare, densitate mare, costuri relativ reduse de transport; sunt o sursă alternativă de energie capabilă să înlocuiască combustibilii convenționali (gaze naturale, GPL, petrol, cărbune, lemn, ulei, electricitate etc.); sunt neutri din punctul de vedere al emisiilor de carbon – la ardere, aceștia emit aceeași cantitate de dioxid de carbon care a fost absorbită de pădure în timpul creșterii; peleții din lemn ard aproape fără emisie de fum – în gazele de ardere praful este alcalin; au un conținut scăzut de metal iar sulfurile sunt aproape inexistente; cenușa bogată în minerale poate fi folosită cu succes drept îngrășământ natural; peleții costă mai puțin decât combustibilii fosili și sunt considerați înlocuitori ai gazelor naturale (mai ieftini cu 20 – 25 % față de gazul natural, nu prezintă pericol de explozie, se utilizează cu același confort); comparativ cu lemnul de foc, peleții sunt mai eficienți din punct de vedere al randamentului de ardere, puterii calorice, confortului și siguranței în utilizare;

- **Brichete din resturi vegetale din agricultură** – obținute prin comprimare mecanică sau hidraulică a biomasei (paie de grâu, orz, orez, rapiță, muștar; vrejuri de soia, fasole; resturi de viță de vie; coceni de porumb; resturi forestiere) pentru reducerea dimensiunilor și obținerea unui produs compact și cu o putere calorică mare; dintr-o tonă de paie se obține o tonă de brichete; puterea calorică a brichetelor din resturi vegetale este mai mare decât a lemnului de fag și aduce o economie de 60 % față de încălzirea cu gaze și de 40 % față de încălzirea cu lemne.

Brichete din resturi vegetale.

7.1.2. Eficiența termică (sisteme și materiale de izolare)

Termoizolațiile utilizate în prezent au la baza materiale minerale (anorganice) - vata de sticlă, vata bazaltică sau materiale organice - poliuretanel și poliuretanel.

Materia primă pentru aceste materiale provine din surse neregenerabile, presupunând un consum mare de energie și emisii de CO₂ atât pentru fabricare cât și pentru prelucrare.

Izolația are rolul de a reduce consumul de energie pentru încălzire. Din punct de vedere al eficienței, termoizolațiile naturale sunt la fel de performante ca izolațiile din fibre sintetice.

Tipurile de izolații naturale :

a. Izolația naturală din fibre de lână de oaie utilizată ca izolator termic și fonic atât pentru construcțiile din lemn cât și pentru casele din cărămidă sau piatră.

Calitățile izolației din fibre de lână: - este un material termo-fonoizolant ecologic și sănătos, obținut din materii prime naturale, regenerabile; după terminarea ciclului de viață, izolația din lână se poate refolosi sau se

Saltele termoizolante din lână de oaie.

biodegradează; e accesibilă local (se produce în România);

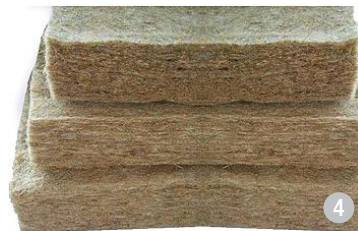
- se realizează din fibre de lână naturală, spălată, tratată cu sare de bor pentru insecte și ignifugată; poate fi prelucrată în saltele, plăci semirigide sau puf, fără mijloace speciale de protecție;

- este rezistentă împotriva mușcăturii (conform EN ISO 846 are nota cea mai bună – 0) și nu putrezește;

- are capacitatea de a absorbi și de a elibera umiditatea din aerul înconjurător; lână de oaie este un material higroscopic, ceea ce înseamnă că poate absorbi până la 30 % - 40 % din propria greutate în umiditate, păstrându-și proprietățile; fibrele de lână încearcă, în mod natural, să se mențină în echilibru cu umiditatea schimbătoare a atmosferei – când temperatura exterioară scade și umiditatea aerului crește, lână preia din umiditatea suplimentară și eliberează căldură în acest proces; într-o zi caldă se întâmplă procesul invers: lână eliberează umiditate în aer și în același timp absoarbe energie, răcind astfel încăperea pe care o izolează; din acest motiv se spune că lână „respiră” și acționează ca un condiționator natural de aer – fibrele sintetice sau minerale nu au această proprietate și nu reacționează la schimbările rapide de temperatură sau umiditate;

- conductivitatea termică a izolației din lână este cuprinsă între 0,0356 W/mK și 0,040 W/mK;

- este un depoluant natural – locuințele moderne sunt din ce în ce mai poluate cu produse care emană substanțe toxice pentru sănătatea umană: lână absoarbe în mod natural diverși poluanți ai aerului: formaldehida (un cancerigen cunoscut), dioxidul de azot și dioxidul de sulf; formaldehida este foarte des

Saltele termoizolante din fibre de cânepă.

utilizată în produse cum ar fi: plăci de aglomerații din lemn (MDF), parchet, mobilă; formaldehida este eliberată încet din aceste produse, pe măsură ce rășinile conținute hidrolizează (se dizolvă în contact cu vaporii de apă) – aceste emisii nocive cresc odată cu temperatura și umiditatea; fibrele de lână absorb și se contopesc ireversibil cu formaldehida și alte substanțe nocive; o casă complet izolată cu lână de oaie poate absorbi aproape 100 % din formaldehida eliberată în aerul interior; dioxidul de sulf și dioxidul de azot sunt deșuri gazoase rezultate din arderea combustibililor fosili sau a cărbunelui, fiind cel mai des întâlnite la încălzitoarele cu gaz, focuri deschise sau fumul de eșapament (care pătrunde încălzire datorită proximității șoselelor circulare); izolatorii din lână de oaie absorb definitiv aceste gaze nocive la fel ca și în cazul formaldehidei, realizând astfel o filtrare a aerului interior;

Diferite sortimente de termoizolații din lână de oaie.

ASA DA: Perete placat cu panouri termoizolante din stuf.

ASA DA: Termoizolația din cânepă - montare rapidă și simplă. Nu este necesar un costum de protecție deoarece produsul nu irită pielea și nu conține substanțe periculoase mediului sau sănătății.

dimensională optimă; în ultima perioadă a apărut izolația din cânepă 100 % naturală – în acest caz fibrele Biko sunt înlocuite cu fibre naturale din porumb.

Calitățile izolației din fibre de cânepă:
 - montare rapidă și simplă, fără zgârieturi și iritații ale pielii;
 - poate absorbi până la 20 % umiditate, din greutatea sa, fără nicio deteriorare a performanței termice, spre deosebire de izolațiile din fibre sintetice;

- are capacitatea de a regla umiditatea din încăpere; pentru a nu influența negativ această trăsătură, trebuie folosite folii și bariere de vapori care permit transferul umidității;

- are o conductivitate termică scăzută, cu o valoare de 0,040 W/mK;
 - datorită faptului că fibrele de cânepă nu conțin albumină, nu este nevoie de un tratament împotriva moliiilor și gândacilor.

c. Izolația din fibre de lemn, sub formă de vrac, plăci flexibile sau

plăci rigide termofonoizolante; aceste produse oferă o soluție modernă, eficientă și ecologică și sunt utilizate în special la clădirile cu structură de lemn, la clădirile eficiente energetic dar și la clădirile construite din cărămidă.

Calitățile izolației din fibre de lemn:
 - fiind un produs natural care nu influențează biologia construcțiilor, se recomandă folosirea lui la reabilitarea termică a clădirilor existente, atât pentru cele cu pereți din cărămidă, cât și pentru cele cu structură din lemn sau pereți din lemn masiv;

- pentru fabricarea panourilor izolatoare din fibre de lemn, se utilizează ca materie primă așchiiile din lemn, ca deșeu provenit din fabricile de cherestea și din fabricile de produse din lemn sau lemnul nevalorificat silvic;

- este rezistentă la șocuri mecanice, absoarbe zgomotele și izolează excelent atât pe timp de iarnă cât și vara;

- este ușor de montat, este disponibilă și cu profile nut și feder, pentru o montare mai sigură și pentru eliminarea punților termice; se livrează în grosimi diferite;

- plăcile fibrolemnnoase sunt deschise la difuzia vaporilor de apă și regularizează umiditatea, oferind un climat de locuit sănătos;

- plăcile corespund tuturor normelor referitoare la rezistența la foc și chiar dacă ard, nu emit vapori toxici;

- izolațiile din fibre de lemn sunt materiale de construcții din surse naturale, regenerabile și care nu au un impact asupra mediului înconjurător.

d. Izolația din vată bazaltică – material ecologic care se comercializează sub formă de plăci rigide sau saltele.

Calitățile izolației din vată bazaltică:
 - nu arde, nu emană gaze toxice și împiedică răspândirea focului;

- sunt permeabile la vapori, permițând trecerea vaporilor de apă din interior spre exterior, prevenind astfel condensul – pereții vor fi uscați, clădirea aerisită, eliminând riscul de apariție a mușgaiului și igrasiei.

e. Tencuielile termoizolante tradiționale pe bază de argilă amestecată cu paie sau pleavă.

f. Baloții de paie, realizați prin compactarea paielor, inserați în perete prin presare ușoară; un balot de paie are la bază același material ca și lemnul – celuloza; pentru că paiiele sunt goale în interior, gradul de termoizolare este mai bun decât în

cazul lemnului; în plus, comprimarea balotului îl face rezistent la compresie, ceea ce înseamnă că acesta este potrivit pentru construirea unor pereți solizi; tencuiala din pământ și var permite acestor pereți să „respire”, reglează umiditatea și conferă un mediu de viață plăcut și sănătos.

Calitățile baloților de paie:
 - un perete din baloți de paie, tencuit cu argilă și var, cu o grosime totală de 50 cm, asigură aceeași termoizolare ca un perete de BCA de 20 cm grosime placat cu polistiren expandat de 20 cm grosime; producerea unor materiale ca BCA-ul, polistirenul, tencuiala pe bază de ipsos și vopseala pentru finisaje, necesită însă un consum de energie, pentru producerea lor, mult mai ridicat decât paiiele, lemnul, pământul și varul,

generând în același timp și un nivel ridicat de emisii de CO₂;

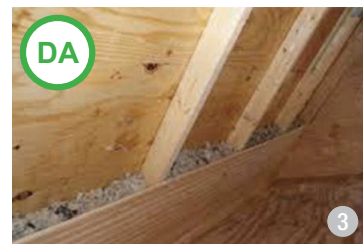
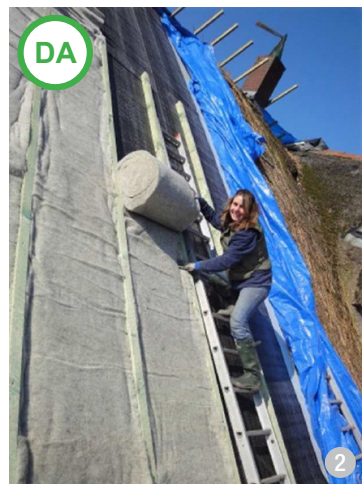
- 1 mp de perete din baloți de paie, tencuit cu argilă și var, este de trei ori mai ieftin decât 1 mp de perete din BCA, polistiren expandat și tencuiala din comerț;

- construcțiile din baloți de paie sunt sigure, rezistente la foc și cutremur, se realizează rapid și oferă un mediu de viață plăcut și sănătos.

g. Plăcile de stuf termoizolante
 Sunt obținute prin asamblarea tulpinilor de stuf uscat. Asamblarea se realizează prin legarea strânsă a pachetului de stuf cu legături din sârmă de oțel zincat (dispuse la o distanță de circa 20 cm) și agrafe

ASA NU: Reabilitarea unui cămin cultural prin izolarea cu polistiren. Folosirea polistirenului atrage după sine probleme legate de condens, igrasie, apariția mușgaiului și este un material ușor de vandalizat de către copii, animale, persoane agresive etc.

ASA DA: Termoizolația din lână este deosebit de recomandată. Folosind lâna, se sprijină o industrie a prelucrării produselor locale; lâna, în prezent, în general se aruncă. Această măsură este încă la început în țara noastră, dar se folosește cu succes și pe scară largă în majoritatea țărilor europene.

ASA DA: Sobele tradiționale din zona etnografică Fălticeni sunt elemente importante, care fac parte în continuare din amenajarea unei case tradiționale. În afară de funcția estetică de animare a interiorului, sobele sunt, asemenea șemineelor, foarte practice, în condițiile în care combustibilul solid (lemnul) se găsește în zonă și la un preț mai mic decât ceilalți combustibili. De asemenea, sobele pot fi introduse în sistemul de încălzire al clădirii. Pot fi folosite șemineele din oțel cu funcționare pe peleți și ventilație forțată, termoșemineele, potrivite pentru locuințele moderne, eficiente energetic, cu sistem de recuperare. În afară de încălzirea apei, termoșemineul nu generează doar o căldură plăcută în interior, dar creează, de asemenea, o atmosferă confortabilă. Imaginile prezintă sobe specifice mediului rural din zonă: sobă asemănătoare celor din Bucovina, într-o veche casă restaurată, cu tindă și o cameră (5); sobă de teracotă încastrată în peretele despărțitor dintre două camere, pe care la încălzește simultan (6), cu largă răspândire în secolul al XX-lea.

(dispuse la o distanță de aproximativ 60 mm), fixate de legăturile de sârmă. Calitățile plăcilor de stuf termoizolante:

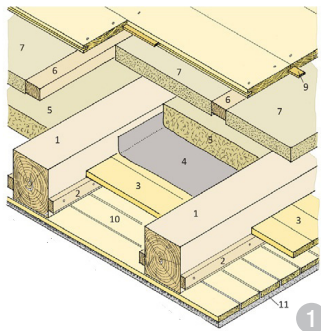
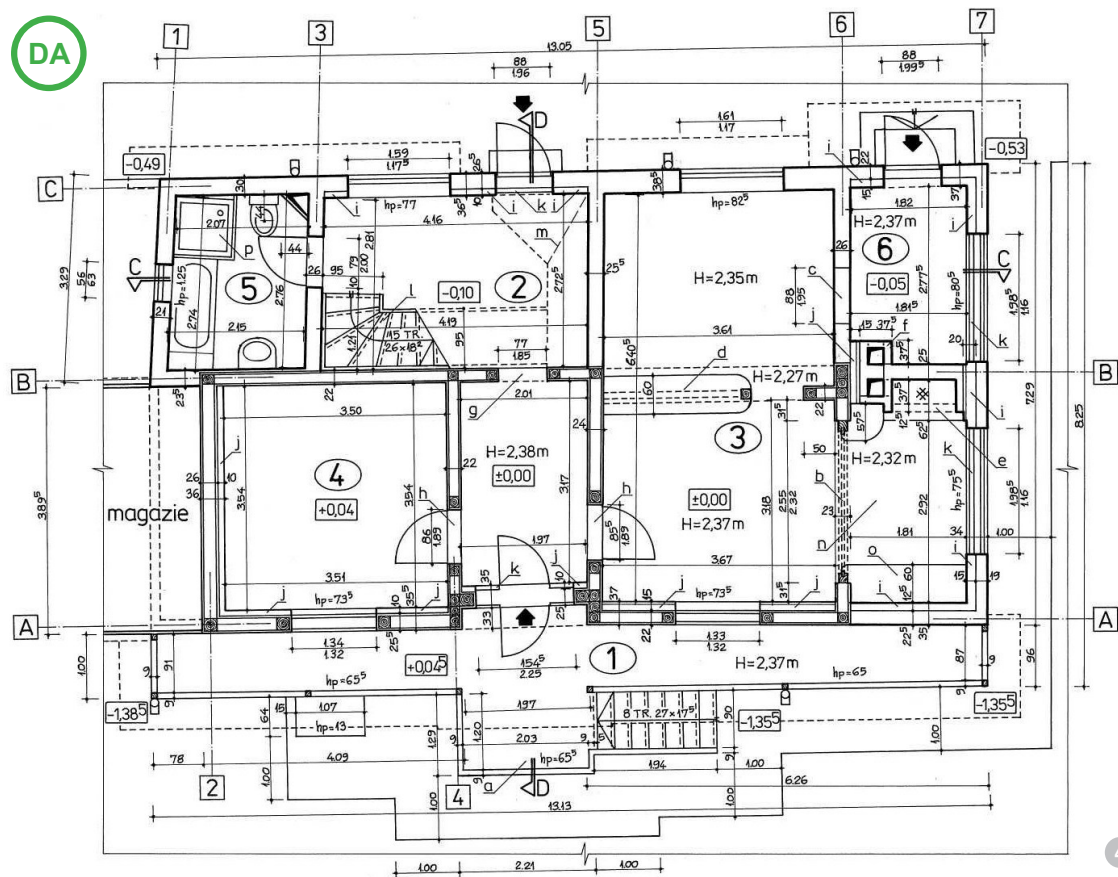
- elimină punțile termice;
- reglează umiditatea; deci, o casă fără mucegai;
- elimină apariția fisurilor, care constituie cauza majoră de degradare a fațadelor;
- sunt ușor de montat.

Se recomandă finisarea plăcilor cu tencuială și zugrăveli permeabile la vaporii de apă, realizate din materiale naturale.

Concluzie/ recomandări: se vor folosi materiale naturale regenerabile, în alcătuirii constructive care să respecte normativele și prevederile în vigoare referitoare la izolarea termică, protecția la foc etc. Se vor folosi sisteme de termoizolare ecologice, pe cât posibil cu materiale provenite din mediul local (lână, cânepă, paie, rumeguș).

Există pe piață deja suficienți producători de tencuială termoizolantă și materiale termoizolante reglementate tehnic (începând cu 2015 s-au agrementat tehnic, de către INCD URBAN INCERC Cluj-Napoca, izolații din lână și cânepă), care îndeplinesc toate cerințele impuse de actele normative în vigoare. Nu se va folosi termoizolarea cu polistiren (vezi capitolul 5.2. PEREȚII).

Prin programele „Casa Verde” și „Casa Verde Plus” lansate de Ministerul Mediului, se încurajează folosirea sistemelor de încălzire din surse alternative și a materialelor regenerabile, acordându-se finanțări pentru locuințe sau alte obiective, care folosesc panouri solare sau pompe de căldură, sisteme de acoperișuri verzi, sisteme de iluminat ecologice sau izolarea termică a pereților cu materiale ecologice precum lână, cânepă sau celuloză.

Tavan cu grinzi de lemn. Construcție cu pardoseală flotantă:

1. grinzi de tavan
2. lați de susținere pentru pardoseala oarbă 30 x 50 mm
3. pardoseala oarbă 25 mm
4. geotextil, permeabil la difuzia vaporilor
5. umplutură din lut cu paie 80 – 100 mm
6. rigle pentru pardoseală 35 x 60 mm
7. izolație rigidă sau granulată 40 mm
8. dușumea 25 – 30 mm rostuită și nutuită 6 x 12 mm
9. pene 6 x 20 mm
10. suport din scânduri 18 mm
11. tencuială de tavan aplicată pe un start de armătură

AȘA DA: Izolarea podurilor și a pardoselilor cu materialele ecologice este recomandată. În imagine, detaliu de compunere.

AȘA DA: Prevederea prin proiect a măsurilor de termoizolare corecte, la amenajarea unei locuințe existente, construită inițial din lemn și cu extinderi ulterioare din zidărie de BCA: placarea la interior cu plăci termoizolante din BCA, a pereților din zidărie de BCA (i); termoizolarea cu plăci rigide de vată bazaltică, la interior, a pereților din lemn (j); dublarea, la interior, a tâmplăriei simple existente, cu tâmplărie din lemn cu geam termopan (k). Vata bazaltică și plăcile termoizolante din BCA sunt realizate prin prelucrarea materialelor naturale – bazalt, var, nisip – permit respirația pereților prin porozitatea lor și sunt astfel acceptate, în lipsa materialelor termoizolante sută la sută naturale.

ANEXA 1

Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de vedere, silueta așezării, desfășurate stradale)

În vederea obținerii avizului Comisiei pe „încadrarea în specificul local”, solicitanții vor depune on-line, la adresa _____ sau la secretariatul filialei OAR _____, adresa: _____, un dosar privind evaluarea impactului pe care l-ar avea gabaritul investițiilor cu construcții de tip hală (aici ar trebui detaliate tipurile) în silueta și imaginea generală a zonei rurale. Dosarul va conține planșe la o scară adecvată prezentării și următoarele documente:

- Documentație fotografică generală privind zona în care se va desfășura investiția, în care să apară, din puncte de vedere cunoscute la nivel local, modul de așezare în relief a localității, principalele repere și limitele localității (în cazul localităților neîncadrate sau fără repere înalte, folosiți vederi panoramice din afara localității). Identificați locul investiției pe aceste documente.
- Două siluete caracteristice ale localității prezentate la o scară adecvată prezentării. Identificați locul investiției pe aceste siluete.
- Ortofotoplan sau vedere de sus a localității de tip Google Earth, cu marcarea punctelor de unde s-a făcut documentarea fotografică și siluetele descrise mai sus. Identificați locul investiției pe această planșă.
- Documentație fotografică la nivelul ochiului sau din repere în imediata vecinătate a investiției. Identificați locul investiției pe aceste documente.
- O desfășurată stradală, în care să apară de o parte și de alta a parcelei investiției frontul la stradă a cel puțin trei parcele. Identificați limitele parcelei investiției, cu fațada detaliată spre stradă a investiției, cotați amplasarea construcției față de limitele laterale și construcțiile învecinate.
- Un profil stradal transversal, în care să apară construcțiile la stradă de pe parcele, secțiunea drumului și amenajările acestuia, secțiune

caracteristică prin construcția investiției. Identificați limitele parcelei investiției, cotați amplasarea construcției față de aliniament și construcțiile învecinate, cotați secțiunea la o scară adecvată, astfel încât investiția să poată fi comparată cu restul construcțiilor descrise.

- Două cadre în perspectivă de la nivelul ochiului în susul și în josul străzii cu clădirea studiată. Evidențiați modul în care ați integrat clădirea în fondul construit vecin și în peisaj.

ANEXA 2

Glosar de termeni

Conservarea: presupune menținerea unei clădiri (structuri) în starea existentă cu stoparea degradărilor. Este o intervenție care nu aduce îmbunătățiri de confort clădirii, care nu transformă o clădire istorică sau o casă țărănească veche într-o clădire locuibilă. Intervenția se pretează la imobile care vor deveni piese de muzeu sau de interes turistic, sau sunt ruine păstrate pentru aspectul lor deosebit.

Restaurarea: presupune readucerea clădirii (structurii) într-un stadiu documentabil dintr-o perioadă anterioară originală/ principală prin eliminarea extinderilor (adăugirilor) secundare sau prin reasamblarea componentelor (subansamblurilor) existente fără a introduce elemente noi. Este o intervenție care „curăță” clădirea de toate extinderile inadecvate, realizate într-o manieră diferită de cea tradițională sau cu caracter de provizorat și care pune în valoare clădirea într-o formă ce poate fi reconstituită pe baza unor fotografii de arhivă, studii și cercetări realizate pe structura și arhitectura casei. Nu presupune înlocuiri masive de material, amenajări de confort substanțiale sau extinderi moderne. Poate fi aplicată pentru clădiri vernaculare (tradiționale) recente prevăzute cu bucătării și toalete.

Reabilitarea: însumează toate intervențiile care urmăresc valorificarea și remedierea clădirii (structurii) prin păstrarea semnificației culturale a acesteia. Este intervenția cea mai răspândită, deoarece prin aplicarea acesteia clădirea devine utilizabilă în condiții de confort contemporane. Intervenția își propune să conserve tot ce este valoros pentru clădirea respectivă, să aplice reparațiile necesare la structura istorică și să introducă în structura clădirii amenajările necesare care o fac utilizabilă pentru o funcțiune nouă sau cea originală, dar îmbunătățită (exemple: zone de primire, termoizolații, băi, bucătării, accese pentru persoane cu dizabilități

etc.).

Reconstrucția: presupune readucerea clădirii (structurii) într-un stadiu documentabil dintr-o perioadă anterioară semnificativă și care se deosebește de restaurare prin introducerea materialului nou în țesutul clădirii. Este o intervenție aplicabilă clădirilor în stare de colaps sau precollapse, unde structura portantă nu-și mai îndeplinește rolul. Presupune înlocuiri masive de material, dar folosirea materialului original la maxim, care va fi reasat în structura reconstruită prin anastiloza (se va pune exact în locul de unde a fost demontat). Restaurarea și reconstrucția presupun de fapt o dezasamblare parțială sau integrală urmată de reconstruire.

Zona de protecție: este un teritoriu de interes special natural (cu specii rare de plante sau animale, formațiuni geologice rare sau forme de relief deosebite) sau construit (arhitectural sau istoric), care cuprinde o suprafață de teren cu o anumită densitate de elemente sau construcții de interes, fie că acestea se află subteran (rezervații sau situri arheologice) sau vizibile la suprafața solului (centrul istoric sau zona istorică a unor localități, ansamblu urban etc.). Delimitarea zonei protejate se face de către Consiliul Local și urmărește păstrarea zonei protejate cât mai mult și cât mai bine posibil, controlul intervențiilor de orice fel – defrișări, distrugerii, reparații, modificări, demolări, construcții noi, săpături care să afecteze subsolul etc. – și punerea în valoare a zonei protejate pentru îmbunătățirea calității mediului și a vieții locuitorilor, pentru turism nedistructiv.

Autenticitatea: presupune a fi în starea de construire inițială a clădirii, prin păstrarea materialului original care a îmbătrânit și s-a patinat odată cu trecerea timpului.

Arhitectura tradițională: desemnează construcțiile ridicate de meșteri, de oameni specializați în construcții care și-au preluat

cunoștințele pe cale orală, din strămoși, care provin din zona etnografică în care edifică, construiesc în clacă sau primesc onorariu pentru munca lor. Materializarea cunoștințelor lor conduce la o arhitectură specifică zonei din care fac parte. Arhitectura tradițională cuprinde și clădiri cu caracter public (de exemplu biserici).

Arhitectura populară: este arhitectura tradițională, așa cum s-a definit mai sus, dar aplicată doar în mediul rural.

Arhitectura rurală: desemnează arhitectura în mediul rural – atât cea populară cât și tendințele de-a lungul timpului. Nu are valorile arhitecturii tradiționale sau ale arhitecturii populare.

Arhitectura vernaculară: termenul „vernacular” vine din limba latină „vernaculus” care desemnează incinta destinată sclavilor, în spatele grădinii stăpânului. Iar „vernaculum” înseamnă tot ceea ce era făcut în casă, în opoziție cu ceea ce era procurat la schimb. Este termenul folosit pentru a desemna construcțiile populare, realizate de persoane a căror activitate principală nu este neapărat în domeniul construcțiilor. Se bazează pe o cunoaștere empirică a materialelor, câștigată în timp, prin încercări (și eșecuri) repetate – cunoștințe care sunt transmise din generație în generație, pe cale orală.

Termeni generali

Alterarea: este intervenția care modifică funcțiunea sau aspectul unei așezări/ clădiri.

Contextul: este orice relație relevantă din punct de vedere arhitectural între o așezare/ obiect și alte așezări/ obiecte.

Desemnarea/ clasarea: presupune identificarea valorilor patrimoniale ale unei așezări/ obiect conferindu-i statut formal prin legi sau reglementări menite să mențină acele valori.

Structura: este substanța materială ce alcătuiește o așezare: geologia, depunerile arheologice, rețelele

construite, clădirile și flora.

Structura portantă: este ansamblul elementelor de construcție solidarizate între ele, care țin în picioare o clădire, preiau toate sarcinile la care este supusă clădirea și care îi asigură sprijinirea și transmiterea acestor sarcini la sol. Principalele subansambluri ale unei structuri tradiționale sunt: fundațiile, bolțile, planșeele, pereții portanți și șarpanta sau acoperișul.

Degradarea: este o schimbare de stare în mai rău; se referă în mod particular la lipsa lucrărilor corecte/constante de întreținere și/sau la efectele unor intervenții inadecvate asupra unei așezări/ construcții sau asupra valorilor patrimoniale.

Reparația: presupune o lucrare mai complexă decât întreținerea, prin care sunt remediate defectele cauzate de degradare, vătămare sau exploatare și care permite adaptări minore cu scopul de a obține un rezultat sustenabil, dar nu implică lucrări de restaurare sau alterare/ modificare.

Reversibilitatea: presupune o intervenție ce poate fi îndepărtată oricând pentru a se reveni la starea inițială.

Innoirea: presupune desfacerea și înlocuirea comprehensivă al unui element sau loc, în cazul structurilor încorporând în mod natural toate elementele.

Patrimoniul: înglobează toate resursele moștenite pe care comunitatea le apreciază din alte motive decât cel strict utilitar.

Patrimoniul cultural: însumează bunurile moștenite identificate și apreciate de comunitate ca fiind reflexia și expresia cunoștințelor dezvoltate, a credințelor și a tradițiilor, respectiv a modului de interpretare a credințelor și tradițiilor altora.

Patrimoniul natural: însumează habitatul și speciile moștenite, geologia și morfologia ecosistemelor, inclusiv cele acvatice și subacvatice, cărora comunitatea le conferă valoare.

Mediul istoric: înglobează aspectele de mediu rezultate de-a lungul timpului din interacțiunea omului cu așezarea, incluzând toate elementele palpabile (vizibile sau acoperite) ale activităților umane din trecut, a plantațiilor și a modului de a modela vegetația.

Integritatea: presupune plenitudine și sinceritate, se referă la păstrarea întregă sau intactă a elementelor de patrimoniu natural și/ sau cultural și a atributelor acestora.

Vine în completarea criteriului de autenticitate.

Intervenția: este o acțiune care are efect fizic în structura unei așezări/ construcții.

Întreținerea: este o muncă de rutină perpetuă necesară pentru a păstra starea de sănătate a unei construcții și/ sau structură sau țesutul unei așezări în stare bună.

Material natural de construcție: este orice material ce provine din mediul natural imediat învecinat așezării, poate fi exploatat manual, satisface cerințele de durabilitate, confort și prelucrabilitate.

Schimbarea naturală: este schimbarea ce are loc în cadrul mediului istoric fără intervenție umană, lucru care însă, în unele cazuri, necesită răspunsuri administrative (întreținere specială sau înnoire periodică) pentru a susține permanent semnificația acestui mediu.

Obiectul: este orice lucru (încă) nefixat (mobil) sau neîncorporat în structura unei așezări, dar care istoric vorbind poate fi asociat cu așezarea.

Așezarea/ locul: poate fi orice element la orice scară al mediului istoric care dispune de identitate distinctă percepută de comunitate.

Proportionalitatea: presupune calitatea de a fi în relație corectă în dimensiune, grad sau orice altă caracteristică măsurabilă cu un alt obiect.

Public: înseamnă a fi, a face, a fi preocupat, a acționa etc. pentru oameni ca și comunitate.

Cadrul: este anturajul în care locul/ așezarea/ construcția este percepută împreună cu contextul local, înglobează relațiile istorice și contemporane cu peisajul înconjurător.

Semnificația (unui loc): însumează valorile naturale și culturale patrimoniale ale unui loc, adeseori formulată într-un statut sau declarație.

Locul semnificativ: este o așezare ce dispune de valori patrimoniale.

A susține: presupune a întreține, a nutri și a afirma o validitate.

Sustenabilitatea: presupune capacitatea de a armoniza fără compromisuri necesitățile actuale cu cele de viitor.

Valoarea: este un aspect ce punctează meritul sau importanța, în cazul nostru lucrul atribuit de către oameni calităților unei așezări.

Valoarea estetică: este calitatea ce derivă din modul în care oamenii percep stimulii senzoriali și intelectuali

ai unui loc/ așezare.

Valoarea comună: este calitatea ce derivă din semnificația pe care un loc îl are în conștiința oamenilor care relaționează cu acesta sau a acelora care au o memorie a locului sau au trăit o experiență colectivă în acel loc.

Valoarea evidentă (intrinsecă): este calitatea ce derivă din potențialul unui loc de a pune în valoare măturile activităților umane din trecut.

Valoarea istorică: este calitatea ce derivă din modul în care oamenii, evenimentele și aspectele vieții cotidiene din trecut pot fi legate prin intermediul unui loc (a unei așezări) de prezent.

Discernământul bazat pe valoare: este o evaluare ce reflectă valorile persoanei sau al grupului de oameni care face acea evaluare.

Peisajul: este constituit din mulțimea trăsăturilor, caracterelor, formelor unui teritoriu, unei regiuni, unui ținut.

Peisajul cultural: este un termen ce reunește diverse manifestări ale interacțiunii om-natură reprezentative pentru gradul de evoluție al societății umane sub influența constrângerilor de ordin fizic, a oportunităților habitatului natural și al factorilor social, economic și cultural.

Peisajul antropic: se caracterizează prin lipsa aproape totală a elementelor naturale din cadrul componentelor peisajului, fapt relevant în fizionomia acestuia. Locul acestora este luat de componentele antropice ale unui mediu construit, rezultat în urma unei activități umane intense într-un areal bine delimitat.

Poluarea istorică: înseamnă afectarea calității mediului dintr-un anume areal, urmare a unor activități umane, industriale, realizate în timpul unei perioade îndelungate de timp (de la zeci, sute la mii de ani).

Coefficientul de utilizare a terenului (CUT): raportul dintre suprafața construită desfășurată (suprafața desfășurată a tuturor planșeelor) și suprafața parcelei. Nu se iau în calculul suprafeței construite desfășurate: suprafața subsolurilor cu înălțimea liberă de până la 1,80m, suprafața subsolurilor cu destinație strictă pentru gararea autovehiculelor, spațiile tehnice sau spațiile destinate protecției civile, suprafața balcoanelor, logiilor, teraselor deschise și neacoperite, teraselor și copertinelor necirculabile, precum și a podurilor neamenajabile, aleile de acces pietonal/ carosabil din

incintă, scările exterioare, trotuarele de protecție (Legea nr. 350/2001).

Procentul de ocupare a terenului (POT): raportul dintre suprafața construită (amprenta la sol a clădirii) și suprafața parcelei. Suprafața construită este suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, a platformelor, scărilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită (Legea nr. 350/2001). Excepții de calcul ale indicatorilor urbanistici POT și CUT: - dacă o construcție nouă este edificată pe un teren care conține o clădire care nu este destinată demolării, indicatorii urbanistici (POT și CUT) se calculează adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele ale construcțiilor noi; - dacă o construcție este edificată pe o parte de teren dezmembrată dintr-un teren deja construit, indicii urbanistici se calculează în raport cu ansamblul terenului inițial, adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele ale noii construcții (Legea nr. 350/2001).

Construcțiile anexe: construcții distincte, de regulă având dimensiuni reduse și un singur nivel suprateran, care deservește funcțiunea de locuire. Din categoria construcțiilor anexe fac parte: garaje individuale, depozite pentru unelte de grădinărit, șoproane, terase acoperite, foisoare, pergole, bucătării de vară. Realizarea construcțiilor anexe se autorizează în aceleași condiții în care se autorizează corpurile principale de clădire.

Demisolul (prescurtat D): nivel construit al clădirii având pardoseala situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu maximum jumătate din înălțimea liberă a acestuia și prevăzută cu ferestre în pereții de închidere perimetrală. Demisolul se consideră nivel suprateran al construcției. Atunci când pardoseala este situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă, se consideră subsol și se include în numărul de niveluri subterane ale construcției (P118-99 - Normativ de siguranță la foc a construcțiilor).

Echiparea edilitară: ansamblul format din construcții, instalații și amenajări, care asigură în teritoriul localităților funcționarea permanentă,

a indiferent de poziția acestora față de sursele de apă, energie, trasee majore de transport rutier, feroviar, aerian sau naval, cu respectarea protecției mediului ambiant (G.M. - 007 - 2000).

Mansarda (prescurtat M): spațiu funcțional amenajat integral în volumul podului construcției. Se include în numărul de niveluri supraterane. (P118-99 - Normativ de siguranță la foc a construcțiilor). În sensul prezentului regulament, se consideră mansarde acele spații care respectă următoarele condiții suplimentare:

- podul construcției va forma un unghi maxim de 60 grade cu planul orizontal;

- podul construcției nu va depăși, în proiecție orizontală, conturul exterior al ultimului nivel plin (inclusiv balcoane sau cursive) cu mai mult de 1 m. La calculul coeficientului de utilizare a terenului, mansarda va contribui cu cel mult 60% din suprafața desfășurată a ultimului nivel plin.

Parcela: suprafața de teren ale cărei limite sunt sau nu materializate pe teren, proprietatea unuia sau mai multor proprietari, aparținând domeniului public sau privat, și care are un număr cadastral ce se înscrie în registrul de publicitate funciară. Împreună cu construcțiile sau amenajările executate pe suprafața sa, parcela reprezintă un bun imobil (G.M. - 007- 2000).

Pazia: Scândură (ornamentală) așezată vertical la capătul din afară al câprioarelor unui acoperiș cu streășină, pentru a ascunde capetele acestora.

Suprafața construită (SC) - (amprenta la sol a clădirii) - suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, a platformelor, scărilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită (Legea nr. 350/2001).

ANEXA 3

Legislație

Planurile Urbanistice Generale ale Unităților Administrativ-Teritoriale aprobate, în vigoare;

Planurile de Amenajare ale Teritoriilor Judetene și Zonale aprobate, în vigoare;

Hotărârea Guvernului nr. 1516/2008 privind aprobarea regulamentului-cadru de urbanism pentru Rezervația Biosferei Delta Dunării;

Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, republicată și actualizată;

Legea nr. 50/1991 privind autorizarea lucrărilor de construcții, republicată și actualizată;

Legea nr. 114/1995 - Legea locuinței, cu modificările ulterioare;

Legea nr. 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor, cu modificările ulterioare;

Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului European din 9 martie 2011, de stabilire a unor condiții armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcții și de abrogare a Directivei 89/106/CEE a Consiliului European;

Hotărârea Guvernului nr. 622/2004 privind stabilirea condițiilor de introducere pe piață a produselor pentru construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

Ordinul ministrului dezvoltării regionale și locuinței nr. 839/2009 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, cu modificările ulterioare;

Hotărârea Guvernului nr. 766/1997 pentru aprobarea Regulamentului privind agreementul tehnic pentru produse, procedee și echipamente noi în construcții, modificată și completată;

Ordinul Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului nr. 1889/2004 pentru aprobarea Procedurii de agreement tehnic pentru produse, procedee și echipamente noi în construcții și Procedurii privind avizarea agreementelor tehnice; Reglementări tehnice privind documentațiile de urbanism (sursa: <http://www.mdrap.ro/construcții/reglementari-tehnice>);

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de învelitori;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de izolații;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de tencuieli, placaje și tapete;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de pardoseli, plinte, scafe, elemente de scări;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea instalațiilor electrice, de apă și canalizare, termice, condiționare a aerului, gaze;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea clădirilor de locuit și social-culturale;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea construcțiilor industriale, agro-zootehnice și de irigații;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea construcțiilor hidrotehnice, amenajărilor și regularizărilor de râuri; Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea organizării lucrărilor de construcții-montaj;

Reglementări tehnice privind verificarea calității și recepția lucrărilor de construcții-montaj;

Reglementări tehnice privind lucrările de reparații, întreținere și postutilizare a construcțiilor;

Reglementări tehnice privind performanța energetică a clădirilor;

Reglementări tehnice privind securitatea la incendiu;

Hotărârea Guvernului nr.226/2015, privind stabilirea cadrului general de implementare a măsurilor programului național de dezvoltare rurală cofinanțate din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și de la bugetul de stat, cu modificările ulterioare;

Ordinul nr. 961/2016 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al procesului de evaluare, soluționarea contestațiilor, selecție și contractare pentru proiectele aferente măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 pentru care s-a dispus evaluarea și/sau contractarea prin hotărâri judecătorești definitive care pot fi finanțate de la bugetul de stat, cu modificările ulterioare;

Ordinul nr. 763/2015 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de selecție și al procesului de verificare a contestațiilor pentru proiectele aferente măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020, cu modificările ulterioare;

Ordinul nr. 1731/2015 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind instituirea schemei de ajutor de minimis „Sprijin acordat microîntreprinderilor și întreprinderilor mici din spațiul rural pentru înființarea și dezvoltarea activităților economice neagricole”, cu modificările ulterioare;

Ordinul nr. 2112/2015 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind instituirea schemei de ajutor de minimis „Sprijin acordat pentru stimularea investițiilor asociate conservării patrimoniului și pentru menținerea tradițiilor și moștenirii spirituale”, cu modificările ulterioare;

Ordinul nr. 847/2016 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de evaluare, verificare, soluționare a contestațiilor și selecție pentru proiectele aferente sub-măsurii 9.1. „Înființarea grupurilor de producători în sectorul agricol” și 9.1.a. „Înființarea grupurilor de producători în sectorul pomicol” din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020;

Ordinul nr. 295/2016 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind aprobarea Ghidului solicitantului pentru participarea la Selecția Strategiilor de Dezvoltare Locală;

REGULAMENTUL (UE) NR. 1305/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI EUROPEI din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului European;

REGULAMENTUL DE PUNERE ÎN APLICARE (UE) NR. 808/2014 AL COMISIEI EUROPENE din 17 iulie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului European privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR);

DECIZIA DE PUNERE ÎN APLICARE A COMISIEI EUROPENE din 26.5.2015 de aprobare a programului de dezvoltare rurală al României pentru sprijin din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală CCI 2014RO06RDNP001.

BIBLIOGRAFIE

BĂNĂȚEANU, Tancred, *Arta populară românească*, Centrul de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă al Județului Suceava, 1975

BRATILOVEANU, Gheorghe, SPÎNU, Mihai, *Monumente de arhitectură în lemn din Ținutul Sucevei*, Editura Meridiane, București, 1985

CAMILAR, Mihai, *Zona etnografică Fălticeni*, Editura George Tofan, Suceava, 2014

ESZTÁNY, Győző, GERGŐ, Radev, SZILÁRD, András, ARPAD, Furu, GERGELY, Rodics, *Revitalizarea Țurelor – Barn conversions in Transylvania*, 2015

GODEA, Ioan, *Arhitectura românească în Epoca Modernă. Sinteze, crestomație, reconstituiri, imagini*, Editura Primus, Oradea, 2012

ILISEI, Grigore, *Fălticeni*, Editura Omnia, Iași, 2003

MIRON, Constantin, Dr. Ing., *Materiale neconvenționale locale pentru energie sustenabilă – INCD URBAN INCERC Iași*

MUNTEANU, Raluca, *Ghid de construire în zona de dezvoltare durabilă a Parcului Național Piatra Craiului*, ArhiTerra, București, 2013

* * * *La mansarda. 99 idee per ristrutturare*, 2002, Di Baio Editore S.p.a.

* * * *Locuința sătească din România. Studii de arhitectură tradițională în vederea conservării și valorificării prin tipizare*, Ediție revizuită și completată, 1989

* * * *Satul bucovinean ca destinație turistică. Cum îl protejăm și promovăm*, Coordonatori: Carmen CHAȘOVȘCHI, Dănuț BURGHEAUA, Autori: Liliana CAZACU, Carmen CHAȘOVȘCHI, Violeta ENEA, Michael ENGEL, Editura Didactică și Pedagogică

Revista *Arhitectura*, nr. 1/2016

Webografie

<https://ro.wikipedia.org>, Muzeul satului Bucovinean

www.bucovinacazare.ro

CREDITE IMAGINI

imagine coperta 1
imagine 1, pagina 1
imagine 1 – 7, pagina 6
imagine 1 – 6, pagina 8
imagine 1, 2, pagina 9
imagine 1 – 4, pagina 10
imagine 1, pagina 11
imagine 1,2, pagina 12
imagine 5,6, pagina 13
imagine 1 – 3, 5, pagina 14
imagine 1 – 5, pagina 15
imagine 1 – 5, pagina 16
imagine 1, pagina 17
imagine 1 – 9, pagina 20
imagine 3 – 8, pagina 21
imagine 1, 4, pagina 22
imagine 1, 4 – 14, pagina 23
imagine 1 – 4, pagina 24
imagine 1, 3, pagina 26
imagine 3, pagina 27
imagine 1, 3, 5, pagina 28
imagine 1, 2, pagina 29
imagine 1, pagina 30
imagine 1, 2, 4, 6, pagina 31
imagine 1 – 6, pagina 32
imagine 1 – 4, pagina 33
imagine 1 – 5, pagina 34
imagine 1 – 2, pagina 35
imagine 1 – 3, pagina 36
imagine 1 – 4, 6 – 8, pagina 37
imagine 1 – 10, pagina 38
imagine 1 – 4, 6 – 10, pagina 39
imagine 1 – 5, pagina 40
imagine 1 – 6, pagina 41
imagine 1 – 4, pagina 42
imagine 1 – 6, pagina 43
imagine 1 – 7, pagina 44
imagine 1, 5, 7, pagina 45
imagine 1, pagina 46
imagine 1 – 7, pagina 47
imagine 1, 2, pagina 48
imagine 1 – 8, pagina 49
imagine 1, 2, 4 – 6, pagina 51
imagine 1, 2, 5, 6, 8, 9, pagina 52
imagine 7, 9, pagina 53
imagine 5, pagina 54
imagine 5, 6, pagina 55
imagine 4, pagina 56

imagine 1, pagina 2
imagine 3, pagina 23

imagine 1, pagina 4

imagine 1 – 3, pagina 5
imagine 15, pagina 23
imagine 1 – 3, pagina 18

imagine 1 – 5, pagina 7

© Doru-Florin DEACU

Locuința sătească din România. Studii de arhitectură tradițională în vederea conservării și valorificării prin tipizare, Ediție revizuită și completată, 1989

© Alina – Maria Deacu

Bucovina – un peisaj cultural în transformare, Coordonatori: arhitect Silvia OOSTVEEN, arhitect Constantin Gorcea, Editura Heritage, București, 2011

<https://maps.google.ro/>

imagine 3 – 5, pagina 9

imagine 6, pagina 9
imagine 1, pagina 21

imagine 7, pagina 9

imagine 1 – 4, 7, pagina 13
imagine 4, pagina 14
imagine 4, pagina 26
imagine 1 – 4, 6, pagina 54
imagine 1, pagina 55
imagine 2, 3, pagina 56
imagine 4, pagina 50

imagine 2, pagina 17
imagine 4, pagina 36
imagine 1, pagina 27
imagine 2, pagina 31
imagine 2, pagina 26

imagine 4, pagina 18
imagine 3, pagina 17

imagine 1, 2, pagina 19

imagine 3, pagina 19

imagine 4, pagina 19

imagine 5, pagina 19

imagine 2, pagina 21

imagine 2, pagina 22

imagine 3, pagina 22

imagine 2, 3, pagina 23
imagine 5, pagina 37
imagine 4, 6, pagina 45
imagine 5, pagina 39

imagine 2, pagina 25

imagine 5, pagina 26

Doru-Florin DEACU, după Maria CAMILAR, din: Mihai CAMILAR, *Zona etnografică Fălticeni*, Editura George Tofan, Suceava, 2014

Gheorghe BRATILOVEANU, Mihai IȘPÎNU, *Monumente de arhitectură în lemn din Ținutul Sucevei*, Editura Meridiane, București, 1985

Doru-Florin DEACU, după Gh. LEHACI, din: Mihai CAMILAR, *Zona etnografică Fălticeni*, Editura George Tofan, Suceava, 2014

RAUM, Horațiu RĂCĂȘAN și echipa: Crina ȘUTEU, Marina GINGIROF, Grupul Rural al OAR

Győző ESZTÁNYI, Radev GERGŐ, András SZILÁRD, Furu ÁRPAD, Rodics GERGELY, *Revitalizarea Șurelor – Barn conversion in Transylvania*, 2015

La mansarda. 99 idee per ristrutturare, 2002 Di Baio Editore S.p.a.

<http://thelaststraw.org/building-whithhemprecrete-part-1/>

<http://www.hughstrange.com/>

www.earthsafedesign.com

© Miklós KÖLLŐ

Catalogul cu case, anexe gospodărești și incinte în stil tradițional pentru localitățile Bunești și Sârbi. Program pentru protecția peisajului construit în Maramureș, 2009, finanțat de OAR

Ioan GODEA, *Arhitectura românească în epoca modernă, 1700 – 1900. Sinteze, crestomație, reconstituiri, imagini*, Editura Primus, Oradea, 2012

RAUM, din: www.behance.net

Mihai CAMILAR, *Zona etnografică Fălticeni*, Editura George Tofan, Suceava, 2014

© Miklós KÖLLŐ, din revista *Arhitectura*, nr. 1/2016 (661)

<http://www.soltechenergy.com/>

imagine 4, pagina 28

Miklós KÖLLŐ, din revista *Arhitext. Arhitectură, design, arte*, nr 01 – 02 – 2008

imagine 3, 5, pagina 31
imagine 3, pagina 51
imagine 2, pagina 50
imagine 2, 3, pagina 45

Preluate din documentarea pentru broșura *Satul bucovinean ca destinație turistică. Cum îl protejăm și promovăm*, cu permisiunea coordonatoarei Carmen CHAȘOVȘCHI

imagine 1, 3, pagina 50

© Raluca MUNTEANU, din *Ghid de construire în zona de dezvoltare durabilă a Parcului Național Piatra Craiului*, ArhiTerra, București, 2013

imagine 3, 4, 7, pagina 52

Satul bucovinean ca destinație turistică. Cum îl protejăm și promovăm, Coordonatori: Carmen CHAȘOVȘCHI, Dănuț BURGHEAUA, Autori: Liliana CAZACU, Carmen CHAȘOVȘCHI, Violeta ENEA, Michael ENGEL, Editura Didactică și Pedagogică

imagine 1 – 6, 8, pagina 53

Eugen VAIDA, Veronica VAIDA, ASOCIAȚIA MONUMENTUM

imagine 2 – 4, pagina 55

<http://izomiorita.ro/>

imagine 1, pagina 56

© Jan HUELSEMANN

imagine 6, pagina 54

© S.C. TRADIȚIA NOASTRĂ S.R.L. – Galați